

Nr 10.

Ankom till riksdagens kansli den 24 april 1928 kl. 2 e. m.

Utlåtande angående regleringen för budgetåret 1928—1929 av utgifterna under riksstatens tionde huvudtitel, innefattande anslagen till handelsdepartementet.

(3:e avd.)

Departementet.

1:o) Uti den till riksdagen den 4 januari 1928 avlätna propositionen (nr 1) angående statsverkets tillstånd och behov för budgetåret 1928—1929 har Kungl. Maj:t i avseende å tionde huvudtiteln, innefattande anslagen till handelsdepartementet, föreslagit riksdagen (punkt 1 av det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet över handelsärenden nämnda dag) att till upprätthållande av handelsdepartementets verksamhet, utöver det ordinarie anslaget, för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra förslagsanslag av 15,900 kronor.

Departementets verksamhet.
[1.*]

Till upprätthållande av handelsdepartementets verksamhet är i riksstaten för innevarande budgetår anvisat ett anslag å enahanda belopp som det nu äskade.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till *upprätthållande av handelsdepartementets verksamhet*, utöver det ordinarie anslaget, för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra förslagsanslag av 15,900 kronor.

Centrala verk med underlydande stater.

2:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 2) att dels från och med den 1 juli 1928 bestämma antalet ordinarie befattningshavare hos kommerskollegium på följande sätt:

Kommerskollegium.
[2.]

* Hänvisar till punkt i statsrådsprotokollet.

Befattning	Lönegrad
1 generaldirektör, arvode enligt 5 § i avlöningsreglementet	—
6 byråchefer	B 30
1 byrådirektör och överinspektör	B 29
1 navigationsskoleinspektör.....	B 29
1 skeppsmättningsöverkontrollör och överinspektör.....	B 29
1 byrådirektör	B 28
3 förste aktuarier	B 24
4 förste byråingenjörer	B 24
1 förste byråinspektör.....	B 24
1 kamrerare	B 24
1 redaktör	B 24
4 sekreterare	B 24
1 sjötekniskt biträde	B 24
1 teknisk konsulent	B 24
3 aktuarier	B 21
1 byråinspektör	B 21
5 notarier.....	B 21
1 registrator	B 21
5 kansliskrivare	B 11
1 förste expeditionsvakt	B 7
7 kanslibiträden	B 7
5 expeditionsvakter	B 5
18 kontorsbiträden.....	B 4
82 skrivbiträden	B 2

dels fastställa följande stat för kommerskollegium, att tillämpas från och med den 1 juli 1928:

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsanslag</i>	kronor 451,040
Vikariatsersättningar, <i>förslagsanslag</i>	» 12,300
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m. ..	» 98,000

Förslagsanslag kronor 561,340;

dels besluta följande särskilda bestämmelse att lända till efterrättelse beträffande vissa å kommerskollegii fartygsinspektionsbyrå anställda befattningshavare:

Byråchefen, sekreteraren, förste byråinspektören och byråinspektören å kommerskollegii fartygsinspektionsbyrå skola vara underkastade de bestämmelser, som i särskild ordning äro eller varda meddelade, rörande förbud att, utan Kungl. Maj:ts medgivande, för egen eller annans räkning driva eller hava del i eller anställning vid företag, som omfattar rederi-, skeppsbyggeri- eller sjöförsäkringsverksamhet, eller för sådant företag åtaga sig uppdrag mot ersättning eller vara anställda å fartyg,

dels medgiva, att därest nuvarande befattningshavare å kommerskollegii

fartygsinspektionsbyrå den 1 juli 1928 tillträder ordinarie befattning å kommerskollegii stat, som svarar mot den av honom före sagda dag innehavda tjänsten, i fråga om hans placering i löneklass avlöningsreglementet må å honom tillämpas, som om det varit gällande under hela hans tjänstetid vid fartygsinspektionsbyrån och han varit ordinarie innehavare av sistnämnda tjänst;

dels ock höja det ordinarie förslagsanslaget till kommerskollegium, nu 511,040 kronor, med 50,300 kronor till 561,340 kronor.

Beträffande utredningen i ämnet får utskottet hänvisa till sid. 2—53 i statsrådsprotokollet.

I riksstaten för budgetåret 1927—1928 är det ordinarie förslagsanslaget till kommerskollegium uppfört med ett belopp av 511,040 kronor, varjämte för samma budgetår till förstärkning av kollegii arbetskrafter anvisats ett extra anslag av 56,100 kronor.

I skrivelse den 23 september 1927 har kommerskollegium med anledning av en utav samtliga befattningshavare vid fartygsinspektionens lokalstat därom gjord framställning framlagt förslag om uppförande å ordinarie stat av samtliga organ för förhandskontroll å fartygs sjövärdighet, däribland sålunda jämväl den inom kollegium å extra stat inrättade fartygsinspektionsbyrån. I anslutning härtill har kollegium hemställt — vad anslagen till ämbetsverket självt angår — dels att det ordinarie anslaget måtte för nästkommande budgetår upptagas med 562,700 kronor eller sålunda med ett i förhållande till nu löpande budgetår med 51,660 kronor förhöjt belopp, dels ock att till förstärkning av kollegii arbetskrafter måtte anvisas ett extra anslag av 11,784 kronor.

Det extra anslaget till fartygsinspektionens lokalstat är för innevarande budgetår fastställt till 204,750 kronor. Kollegii beräkningar rörande de anslag, som vid bifall till vad kollegium hemställt skulle erfordras för denna stat, sluta å tillhoppa 303,840 kronor.

Innan departementschefen närmare ingått på kollegii berörda förslag, har departementschefen lämnat en redogörelse för gällande bestämmelser angående den statliga förhandskontrollen å fartygs sjövärdighet, denna kontrolls uppkomst och utveckling m. m. ävensom för åtskilliga redan tidigare avgivna förslag rörande ifrågavarande kontrollorganisation.

Bestämmelserna angående sjöfartssäkerhetskontrollen innehållas *i huvudsak* i lagen om ändring i vissa delar av sjölagen den 16 oktober 1914, lagen om tillsyn å fartyg samma dag, förordningen med närmare föreskrifter angående tillsyn å fartyg den 31 december 1914 samt förordningen angående fartygs byggnad och utrustning den 20 maj 1927, vilken sistnämnda författning efterträtt en förordning av den 23 december 1915 i enahanda ämne.

Det är särskilt genom nyssnämnda förordning av den 31 december 1914, som fartygsinspektörernas arbete regleras.

De förrättningar, genom vilka tillsyn å sjöfartssäkerhetslagstiftningens efterlevnad av fartygsinspektörerna utövas, äro:

I. *Sjövärdighetsbesiktning*, varmed förstas undersökning, som i särskilda fall anställas för utrönande, huruvida fartyg må anses sjövärdigt med hänsyn till dess användning och den fart, vari det nyttjas eller är avsett att nyttjas.

II. *Inspektion*, vilken företages när helst så finnes påkallat, och varvid undersökning må äga rum i olika hänseenden, exempelvis huruvida lastmärke, där sådant skall finnas, är vederbörligen åsatt, huru sig förhåller med bemanning, arbetsförhållanden samt besättningens bostäder och kosthåll ombord, huru fartyget är utrustat i olika avseenden o. s. v.

III. *Passagerarfartygsbesiktning*, varmed förstas undersökning, huruvida fartyg uppfyller de särskilda betingelser, som av Konungen må hava stadgats för fartygs förseende med passagerarfartygscertifikat, därvid särskilt skall utrönas och bestämmas, i vilken fart fartyget må nyttjas samt vilket antal passagerare fartyget äger högst medföra.

IV. *Förbud mot nyttjande*. Finnes fartyg hava sådana brister till skrov, maskin eller utrustning eller vara så illa bemannat eller så hårt eller olämpligt lastat eller så olämpligt barlastat, att resa därmed skäligen kan antagas föranleda livsfara för dem, som äro ombord, äger vederbörande tillsynsmyndighet i erforderlig utsträckning förbjuda fartygets nyttjande, intill dess missförhållandet blivit undanröjt.

V. *Materialprovningar* eller undersökningar, huruvida för fartyg avsett material fyller vissa uppställda fordringar.

VI. *Fribordsuppmätningar och beräkningar*.

Den kontroll, som före ovannämnda bestämmelsers utfärdande var anordnad med avseende å fartyg, inskränkte sig praktiskt taget till vissa årligen återkommande, av lokala besiktningsmän företagna besiktningar å svenska passagerarångfartyg. Denna kontroll var av rent teknisk art och avsåg den för sjöfart använda materielens och dithörande inrättnings beskaffenhet med hänsyn till angelägenheten att i största mån minska sjöresans risker.

Den statskontroll, som enligt nu gällande bestämmelser utövas, utgör till en början en utvidgning av den tekniska tillsynen, med en vidsträcktare omfattning än den förutvarande, och är mera enhetligt ordnad än tillförne. Men även till åtskilliga andra förhållanden å fartyg, vilka icke direkt kunna sägas angå fartygs säkerhet i nyss antydda bemärkelse, har den nya statskontrollen utsträckts. Tillsyn utövas sålunda rörande de ombordvarandes skydd mot ohälsa och olycksfall, bland annat i avseende å arbete vid fartygs för lastning och lossning avsedda inrättningar och redskap, bostads-

förhållandena ombord, fartygs utrustning med proviant, vatten och läkemedel m. m.

I en till 1914 års senare riksdag avlåten proposition, nr 122, föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att för anordnande av dylik utvidgad statskontroll å fartygs sjövärdighet m. m., i huvudsaklig överensstämmelse med i propositionen bilagt statsrådsprotokoll över finansärenden angivna grunder, för år 1915 anvisa ett extra anslag av 171,400 kronor.

Ifrågavarande statskontroll skulle enligt nyssnämnda grunder vara dels preventiv och dels repressiv.

Organen för den *preventiva* statskontrollen skulle utgöras av en central tillsynsmyndighet samt lokala inspektionsmyndigheter under den centrala myndighetens ledning.

Den centrala tillsynsmyndigheten skulle bliva kommerskollegium, vars byrå för ärenden angående utrikes handeln och sjöfarten skulle förstärkas med de härför erforderliga tjänstemännen. Ehuru fartygsinspektionens chefsmyndighet således skulle utgöra en del av det centrala sjöfartsorganet, skulle likväl denna myndighet organiseras såsom en särskild avdelning under en särskild överinspektör. Denne skulle visserligen närmast sortera under chefen för kommerskollegii utrikes byrå men i övrigt vara beklädd med den vidsträckta beslutanderätt, som ärendenas ofta brådskande beskaffenhet krävde. I övrigt skulle å avdelningen finnas en sekreterare, en förste byråinspektör och en byråinspektör. Den sålunda föreslagna organisationen skulle dock vara provisorisk i avbidan därå, att en till inrättande ifrågasatt sjöfartsbyrå inom kommerskollegium komme till stånd.

Den lokala inspektionen skulle anförtros åt ett antal lokala fartygsinspektörer, nämligen dels 6 förste inspektörer med ingenjörsutbildning, dels sexton andre inspektörer, placerade å förslagsvis angivna orter, av vilka inspektörer tre skulle hava ingenjörsutbildning. Fartygsinspektörerna med ingenjörsutbildning skulle förnämligast verkställa sjövärdighets- och passagerarfartygs besiktningar, övriga fartygsinspektörer, vartill skulle utses personer med praktisk erfarenhet inom det nautiska och fartygsmaskinella området, skulle företrädesvis hava till åliggande att dels biträda förste inspektörerna var med sin speciella kompetens vid de av dem utförda förrättningarna, dels ock på egen hand, men under de förres förmanskap, verkställa fortlöpande inspektion i synnerhet å fartygens underhåll, utrustning och lastning samt rörande de sociala förhållandena ombord.

Vidare borde, särskilt i fråga om arbetsinrättningar för lastning och lossning ombord å fartyg, anordnas ett visst samarbete mellan fartygsinspektionens och yrkesinspektionens myndigheter, därvid för undvikande av dubbelinspektion i nyssnämnda avseende borde tillses, i vad mån fartygsinspektörerna kunde förordnas att utöva jämväl viss yrkesinspektionen åliggande tillsynsverksamhet. Tillsyn å bemanningen skulle åligga, förutom fartygsinspektörerna, jämväl ombudsmännen vid sjömanshusen. De sistnämnda

skulle sålunda inom av sjölag och utfärdade författningar angivna gränser, särskilt vid mönstringsförrättningarna, utöva sin kontrollerande verksamhet rörande besättningens tillräcklighet och kvalifikationer.

Organen för den *repressiva* kontrollens utövande skulle utgöras av dels såsom dittills kommerskollegii sjötekniska biträde och dels en inom kollegiet nyanställd sjöåklagare.

I skrivelse den 4 september 1914 (nr 205) meddelade sedermera riksdagen, att riksdagen med vissa angivna modifikationer bifallit Kungl. Maj:ts nyssnämnda framställning.

Enligt riksdagens beslut finge inom kommerskollegium, sorterande närmast under chefen för kollegii dåvarande byrå för ärenden angående utrikes handeln och sjöfarten, inrättas en särskild fartygsinspektionsavdelning under en överinspektör. Å denna avdelning skulle i övrigt finnas en sekreterare, en förste byråinspektör och en byråinspektör jämte amanuenser och kvinnliga biträden. Överinspektören skulle åtnjuta ett arvode av 7,500 kronor, sekreteraren och förste byråinspektören skulle vardera bekomma i arvode 5,600 kronor (alltså avlöning motsvarande den till dåvarande tjänstemän i andra normalgraden utgående efter sedvanligt, pensionsavgift motsvarande avdrag) samt byråinspektören 3,900 kronor (motsvarande avlöning till tjänstemän i första normalgraden efter sedvanligt avdrag). För två amanuenser beräknades tillhoppa 3,300 kronor och i arvoden till det ena av två kvinnliga biträden 1,550 kronor och till det andra 1,150 kronor (motsvarande avlöningarna för dåvarande andra och första normalgraderna för kvinnliga biträden efter vanligt avdrag). Till vikariatsersättningar och extra biträden beräknades visst belopp.

De lokala myndigheterna skulle utgöras av sex förste fartygsinspektörer med ingenjörutbildning samt sexton andre fartygsinspektörer (tre av dem med ingenjörutbildning).

Arvoden skulle utgå till förste fartygsinspektörerna med 5,950 kronor till var jämte ortstillägg till i Stockholm stationerad förste fartygsinspektör samt till andre fartygsinspektör med 3,000 kronor jämte ortstillägg till de i Stockholm stationerade.

I fråga om dessa arvoden hade vederbörande departementschef anfört, att årsarvodet till förste fartygsinspektörerna syntes honom under inga omständigheter kunna sättas till lägre belopp än den till yrkesinspektörerna utgående begynnelseavlöningen. Från det för sistnämnda tjänstemän fastställda avlöningsbeloppet, 6,200 kronor, syntes emellertid böra avdragas i avrundat tal ett mot avgiften för egen pensionering svarande belopp, eller 250 kronor. Förste fartygsinspektörernas årsarvode skulle alltså komma att stanna vid 5,950 kronor. För andre fartygsinspektörerna syntes, oberoende av kvalifikationer, årsarvodet böra sättas till 3,000 kronor. Detta sistnämnda arvode överstege visserligen med 800 kronor det till underinspektörerna inom yrkes-

inspektionen då utgående arvodet, men därvid borde ihågkommas, att de ingenjörutbildade andre fartygsinspektörerna ägde lika höga kvalifikationer som de då med 3,500 kronor avlönade yrkesinspektörsassistenterna, samt att de övriga andre fartygsinspektörerna i sin utbildning vore avgjort överlägsna nyssnämnda underinspektörer, av vilka fordrades övervägande praktisk kompetens. För de i Stockholm stationerade fartygsinspektörerna borde, såsom fallet vore inom yrkesinspektionen, tillkomma ortstillägg, vilket syntes kunna bestämmas till 400 kronor för förste inspektören och 300 kronor för envar andre inspektör.

Beträffande de olika ändringar, som av senare års riksdagar vidtagits i fråga om detta anslag, må följande här bringas i erinran.

Enligt beslut av 1915 års riksdag skulle under anslaget inbegripas allenast de utgifter, som direkt hänförde sig till den preventiva kontrollen, vadan från anslaget avfördes de poster, som avsågo ersättning för arbetshjälp åt kommerskollegii sjötekniska biträde samt arvode till särskild sjöaklagare hos kollegium. I samband därmed förändrades anslagets titel till »förhandskontroll å fartygs sjövärdighet».

Efter framställning av Kungl. Maj:t till 1919 års lagtima riksdag frigjordes fartygsinspektionsavdelningen, i sammanhang med kommerskollegii omorganisation, från sambandet med kollegii byrå för utrikes handeln och sjöfarten och organiserades såsom en särskild byrå inom kollegium, och beviljade riksdagen för inrättande av samma byrå å extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, å 33,750 kronor. Å byrån anställdes nu ytterligare ett kvinnligt biträde i första normalgraden. Från och med denna byrås inrättande har anslaget till förhandskontroll å fartygs sjövärdighet avsett endast den lokala kontrollen. I fråga om sistnämnda kontroll är att märka, att 1919 års lagtima riksdag medgav en ej oväsentlig förhöjning av anslaget i och för, bland annat, inrättande av sex kvinnliga biträdesbefattningar — en å huvudstationen inom varje fartygsinspektionsdistrikt — samt en ny andre fartygsinspektörsbefattning för Sundsvalls distrikt.

Vad fartygsinspektionsbyrån angår, medgav 1920 års riksdag uppflyttning av den kvinnliga biträdesbefattningen av dåvarande andra graden till närmast högre grad. Beträffande den lokala kontrollen, för vilken anslaget vid samma tillfälle ökades till 211,850 kronor, är att märka, bland annat, att det andre fartygsinspektör tillkommande arvodet höjdes från 3,000 till 3,600 kronor, att en ny andre fartygsinspektörsbefattning med stationsort i Malmö och två nya kvinnliga skrivbiträdesbefattningar inrättades samt att fyra extra funktionärer anställdes, därav två i Stockholms och två i Göteborgs distrikt. Årsarvodet till envar av dessa extra funktionärer bestämdes till samma belopp som det till andre fartygsinspektör utgående förhöjda arvodet.

För vinnande av en enklare uppställning av riksstaten sammanfördes vid 1921 års riksdag det till uppehållande av verksamheten å fartygsinspektionsbyrån för år 1922 anvisade anslaget med övriga till förstärkning under

samma år av kommerskollegii arbetskrafter avsedda anslagsbelopp i ett gemensamt förslagsanslag, högst, vilket slutade å en summa av 138,200 kronor. Av detta anslag voro 61,614 kronor beräknade för fartygsinspektionsbyrån, under det att det för år 1921 anvisade anslaget för samma byrå utgjort 45,000 kronor. Den anslagshöjning, som sålunda vidtogs för år 1922, stod i samband med den av 1921 års riksdag beslutade löneregleringen för befattningshavare vid statsdepartement och centrala ämbetsverk samt därav föranledda förändrade principer för beräkning av avlöning åt extra befattningshavare i vederbörande ämbetsverk från och med år 1922.

Slutligen har 1927 års riksdag medgivit inrättande av en ny kvinnlig skrivbiträdesbefattning i Sundsvalls distrikt.

Med avseende å nu ifrågavarande båda anslag är att märka, att de med hänsyn till de under senare år pågående allmänna besparingssträvandena successivt minskats. Vad till en början fartygsinspektionsbyrån angår, har, förutom annan minskning i extra personal, sekreterartjänsten indragits från och med den 1 juli 1923. I stället har från och med nämnda tidpunkt en av kollegii ordinarie sekreterare sin tjänstgöring förlagd till nämnda byrå. Av det för löpande budgetår till förstärkning av kollegii arbetskrafter anvisade extra anslaget å 56,100 kronor är ett belopp av 44,316 kronor avsett för fartygsinspektionsbyrån.

Anslaget till anordnande av förhandskontroll å fartygs sjövärdighet har så småningom sänkts från 247,450 kronor för år 1922 till 204,750 kronor för löpande budgetår. Minskningarna hava föranletts genom indragning av två utav fyra ovannämnda extra funktionärsbefattningar samt vidtagna nedsättningar i åtskilliga anslagsposter, nämligen till rese- och traktamentsersättning, till ersättning för skrivmaterialier m. m., till ersättning till vikarier och till sakkunniga biträden vid förrättningar inom Sverige.

Sedan departementschefen härefter angivit de särskilda kompetensfordringarna för fartygsinspektionens befattningshavare (sid. 7 och 8) samt erinrat om nu gällande distriktsindelning för den lokala tillsynen å fartyg inom riket (sid. 8 och 9), har departementschefen övergått till att lämna en redogörelse för tidigare avgivna förslag rörande ifrågavarande kontrollorganisation. Å sid. 9—13 har sålunda redogjorts för 1902 års löneregleringskommittés förslag i fråga om uppförande å ordinarie stat av organen för kontroll å fartygs sjövärdighet jämte av kommerskollegium i anledning av detta förslag gjorda anslagsberäkningar och å sid. 13—24 har redogörelse lämnats för ett av 1923 års besparingskommitté framlagt förslag i fråga om organisation av fartygsinspektionen samt däröver avgivna yttranden och till Kungl. Maj:t inkomna skrivelser i ämnet.

Å sid. 24 och 25 har vidare erinrats, att chefen för handelsdepartementet vid föredragning i statsrådet den 20 mars 1925 av besparingskommitténs förslag på anförda skäl förordade, att med slutlig prövning av sagda förslag, i vad det anginge fartygsinspektionsbyrån, finge tills vidare anstå samt att, vad den

lokala fartygsinspektionen anginge, ändring i dess verksamhet för budgetåret 1925—1926 icke genomfördes.

I detta sammanhang har departementschefen ock erinrat, att i en vid 1926 års riksdag väckt motion, II:144, hemställts, att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t begära skyndsamt utredning av frågan om överflyttande från kommerskollegium till socialstyrelsen av de sjöfartssäkerhetskontrollen rörande frågor, som enbart eller i övervägande grad rörde arbetarskyddet, samt att för riksdagen snarast framlades förslag till sådan överflyttning i den omfattning, som genom utredningen kunde ådagaläggas vara ändamålsenlig. Enligt motionärernas mening hade nuvarande anordning icke visat sig nöjaktigt tillgodose behovet av en effektiv social sjöfartssäkerhetskontroll.

Sedan i anledning av berörda motion, vilken hänvisades till statsutskottets förberedande behandling, yttranden i ämnet införskaffats från socialstyrelsen och kommerskollegium, vilka yttranden finnas återgivna å sid. 26—33 i statsrådsprotokollet, erinrade riksdagen i sin skrivelse nr 234, att frågan om omorganisation av kommerskollegium vore föremål för utredning och att förslag därom inom en nära framtid syntes komma att föreläggas riksdagen; och förklarade sig riksdagen beträffande det i motionen väckta förslaget om utredning av frågan om överflyttande från kommerskollegium till socialstyrelsen av de sjöfartskontrollen rörande frågor, som enbart eller i övervägande grad rörde arbetarskyddet, förutsetta, att detta spörsmål upptoges till prövning vid förstnämnda utredning. Riksdagen ville i detta sammanhang erinra om att även frågan om en omorganisation av socialstyrelsen snart nog syntes bliva föremål för utredning.

Å sid. 33—38 i statsrådsprotokollet hade redogörelse lämnats för två särskilda av kommerskollegium den 27 augusti 1926 gjorda framställningar angående fartygsinspektionens uppförande å ordinarie stat och å sid. 38—45 har redogjorts för kommerskollegii förberörda skrivelse i ämnet den 23 september 1927 jämte allmänna civilförvaltningens lönenämnds däröver avgivna utlåtande.

Departementschefens uttalande i ämnet återfinnes å sid. 45—53 i statsrådsprotokollet.

I sammanhang med Kungl. Maj:ts förevarande förslag har utskottet till behandling förehaft dels två likalydande motioner, väckta, den ena inom första kammaren, nr 183, av herr *G. Möller* m. fl. och den andra inom andra kammaren, nr 319, av herr *P. A. Hansson* i Stockholm m. fl., dels ock en inom andra kammaren av herr *Alex. Thore* väckt motion, nr 171.

I de två förstnämnda motionerna har hemställts, att riksdagen måtte, med avslag å Kungl. Maj:ts förslag under tionde huvudtiteln, punkt 2, att uppföra befattningshavarna inom fartygsinspektionen på ordinarie stat inom kommerskollegium, besluta,

dels att bevilja anslag för ifrågavarande ändamål för budgetåret 1928—1929 på extra stat med samma belopp som för innevarande budgetår;

dels ock att hos Kungl. Maj:t begära skyndsamt utredning av frågan om överflyttande från kommerskollegium till socialstyrelsen av de sjöfartskontrollen rörande frågor, som enbart eller i övervägande grad röra arbetarskyddet, samt att för riksdagen snarast framlägga förslag till sådan överflyttning i den omfattning, som genom utredningen kan ådagaläggas vara ändamålsenlig.

I motionen II:171 har hemställts, att äskandet under tionde huvudtiteln om uppförande å ordinarie stat av organen för kontroll å fartygs sjövärdighet måtte avslås.

I fråga om de skäl, motionärerna anfört till stöd för sina förslag, får utskottet hänvisa till motionerna.

*Utskottets
yttrande.*

Då man har att taga ståndpunkt beträffande anslagen å riksstaten för budgetåret 1928—1929 till kommerskollegii verksamhet, uppställer sig såsom första fråga, huruvida och i vilken omfattning de statliga organen för förhandskontroll å fartygs sjövärdighet, således även kollegii fartygsinspektionsbyrå, nu böra överföras å ordinarie stat.

Såsom departementschefen framhållit, hava de skäl, som föranlett att med en dylik överflyttning hittills fått anstå, i huvudsak varit, att man velat avvakta resultaten dels av det ingripande revisionsarbete, för vilket själva grunden för fartygsinspektionens verksamhet, sjöfartssäkerhetslagstiftningen, sedan ett antal år varit föremål, dels ock av utredningen rörande möjligheterna att nedbringa antalet befattningshavare inom fartygsinspektionen. Härtill kommer ytterligare det framställda förslaget om överflyttande från kommerskollegium till socialstyrelsen av de sjöfartskontrollen rörande frågor, som enbart eller i övervägande grad röra arbetarskyddet.

Departementschefen har vid övervägande av på förenämnda fråga inverkande omständigheter kommit till den uppfattningen, att hinder numera icke borde möta för ett överflyttande av fartygsinspektionsorganen å ordinarie stat.

Till denna departementschefens mening kan utskottet icke ansluta sig. Utskottet vill erinra därom, att, då 1926 års riksdag behandlade frågan om bestämmande av ordinarie förslagsanslaget till kommerskollegium, riksdagen även förehade en inom riksdagen väckt motion, II:144, i vilken hemställts, att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t begära skyndsamt utredning av frågan om överflyttande från kommerskollegium till socialstyrelsen av de sjöfartskontrollen rörande frågor, som enbart eller i övervägande grad rörde arbetarskyddet, samt att för riksdagen snarast måtte framläggas förslag till sådan överflyttning i den omfattning, som genom utred-

ningen kunna ådagaläggas vara ändamålsenlig. I anledning härav framhöll riksdagen i sin skrivelse nr 234, att frågan om omorganisation av kommerskollegium vore föremål för utredning och att förslag härom inom en nära framtid syntes komma att föreläggas riksdagen, och förutsatte riksdagen beträffande det i motionen väckta förslaget, att sagda spörsmål upptoges till prövning vid nämnda utredning. Riksdagen erinrade ock i detta sammanhang, att även frågan om omorganisation av socialstyrelsen snart nog skulle bliva föremål för utredning. Enligt vad utskottet inhämtat, har utredningen av frågan om kommerskollegii organisation numera upptagits av 1926 års besparingssakkunniga, och torde inom kort de sakkunnigas arbete utsträckas även till socialstyrelsen. Då utredningen angående kommerskollegii organisation sålunda ännu icke är slutförd, har utskottet enbart av denna anledning funnit sig böra avstyrka Kungl. Maj:ts förslag om fartygsinspektionsbyråns uppförande å ordinarie stat. På grund av det nära samband frågan om överförande av sagda byrå å ordinarie stat måste anses äga med spörsmålet om uppförande å sådan stat av den lokala fartygsinspektionen, har utskottet även ansett sig böra motsätta sig förslaget i denna del. Utskottet förutsätter, att de synpunkter, som motionsvis framförts, tagas i beaktande av 1926 års besparingssakkunniga, och förväntar, att förslaget rörande omorganisation av de statliga organen för förhandskontroll å fartygs sjövärdighet må utarbetas på sådant sätt, att organisationen må i fortsättningen bliva, så långt möjligt är, i skilda hänseenden lämplig och effektiv. Nödig hänsyn torde, bland annat, tagas till frågan om en viss inskränkning i inspektionen å klassade fartyg. Utskottet vill ock uttala sin förväntan, att förslag i ämnet må — även om utredningen skulle tarva tillkallande av särskilda sakkunniga — kunna snarast föreläggas riksdagen.

På grund av denna utskottets ståndpunkt anser utskottet, att ordinarie förslagsanslaget till kommerskollegium bör upptagas med oförändrat belopp, 511,040 kronor, extra anslaget till kommerskollegii verksamhet bestämmas till enahanda belopp som för innevarande budgetår, 56,100 kronor, samt extra anslaget till förhandskontroll å fartygs sjövärdighet likaledes bestämmas till samma summa, som för budgetåret 1927—1928 anvisats, eller 204,750 kronor.

Under förevarande punkt får utskottet alltså hemställa,

I) att riksdagen må, med avslag å Kungl. Maj:ts förevarande förslag och i anledning av herrar Möllers m. fl. och P. A. Hanssons m. fl. samt Thores ovanberörda motioner, I:183, II:319 och II:171, i riksstaten för budgetåret 1928—1929 upptaga ordinarie förslagsanslaget till *kommerskollegium* med oförändrat belopp, 511,040 kronor; samt

II) att herrar Möllers m. fl. och P. A. Hanssons m. fl. nyssberörda motioner, i vad desamma avse skyndsamt utredning av frågan om överflyttande från kommerskollegium till socialstyrelsen av de sjöfartskontrollen rörande frågor, som enbart eller i övervägande grad röra arbetarskyddet, må anses besvarade genom vad utskottet ovan anfört.

Kommerskollegii verksamhet.

[3.]

3:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 3) att till upprätthållande av kommerskollegii verksamhet, utöver det ordinarie förslagsanslaget, för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra anslag av 11,784 kronor.

Utredningen i ämnet återfinnes å sid. 55 och 56 i statsrådsprotokollet.

Såsom förut redan nämnts, har i riksstaten för budgetåret 1927—1928, utöver det ordinarie förslagsanslaget till kommerskollegium, till förstärkning av kollegii arbetskrafter anvisats ett extra anslag av 56,100 kronor. Det nu äskade anslaget understiger sålunda det för innevarande budgetår beviljade med 44,316 kronor. Nedsättningen av anslaget är föranledd av Kungl. Maj:ts under nästföregående punkt omförmälda förslag om fartygsinspektionens uppförande å ordinarie stat.

Såsom under nämnda punkt angives, har i två likalydande motioner, I: 183 och II: 319, yrkats bl. a., att nu förevarande anslag för budgetåret 1928—1929 upptages med samma belopp som för innevarande budgetår.

Utskottets yttrande.

Under åberopande av vad utskottet under nästföregående punkt anfört, får utskottet hemställa,

att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till förberörda motioner I: 183 och II: 319, i vad desamma avse nu förevarande anslag, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till *upprätthållande av kommerskollegii verksamhet*, utöver det ordinarie förslagsanslaget, för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra anslag av 56,100 kronor.

Arvode åt en assistent vid sprängämnesinspektionen.

[5.]

4:o) På grund av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 5) och under hänvisning till vad statsrådsprotokollet (sid. 59 och 60) i ämnet innehåller, hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till *arvode åt en assistent vid sprängämnesinspektionen* för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra anslag av 6,048 kronor.

5:o) Med anledning av Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning (punkt 6) och under hänvisning till vad statsrådsprotokollet (sid. 60) i ämnet innehåller, får utskottet hemställa,

Arvoden åt två assistenter vid statens elektriska inspektion.

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till *arvoden åt två assistenter vid statens elektriska inspektion* för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra anslag av 12,096 kronor.

[6.]

6:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 7) att *dels* förklara, att avlöningsreglementet för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, skall från och med den 1 juli 1928 äga tillämpning å befattningshavare inom fartygsinspektionen;

Fartygsinspektionen.

dels bestämma antalet ordinarie befattningshavare inom fartygsinspektionen på följande sätt:

Befattning	Lönegrad.
6 förste fartygsinspektörer	B 27
3 andre »	B 20
15 » »	B 18
6 kontorsbiträden	B 4;

dels godkänna följande stat för fartygsinspektionen, att tillämpas från och med den 1 juli 1928:

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsanslag</i>	kronor 185,700
Vikariatsersättningar, <i>förslagsanslag</i>	» 2,000

Summa kronor 187,700;

dels besluta följande särskilda bestämmelser att lända till efterrättelse beträffande nedannämnda befattningshavare vid fartygsinspektionen:

Fartygsinspektör skall vara underkastad de bestämmelser, som i särskild ordning äro eller varda meddelade, rörande förbud att, utan Kungl. Maj:ts medgivande, för egen eller annans räkning driva eller hava del i eller anställning vid företag, som omfattar rederi-, skeppsbyggeri- eller sjöförsäkringsverksamhet, eller för sådant företag åtaga sig uppdrag mot ersättning eller vara anställd å fartyg;

i stället för vad i 21 § i avlöningsreglementet sägs om semester skall beträffande andre fartygsinspektör gälla, att sådan tjänsteman må, i den mån sådant kan ske utan hinder för göromålens behöriga gång och utan kostnad för statsverket, kunna medgivas tjänstfrihet under högst 35 dagar inom ett och samma kalenderår;

dels medgiva, att befattningshavare vid fartygsinspektionen icke må genom tillämpning av de nya avlöningsbestämmelserna vid den nya löne-
staten lida minskning i den sammanlagda löneinkomst, dyrtidstillägg däri
ej inberäknat, han enligt dittills gällande bestämmelser ägt omedelbart
före övergången uppbära i den befattning, han då innehade, ävensom att
gottgörelse för genom övergången minskad löneinkomst skall utgå i form
av personlig lönefyllnad, att av befattningshavaren tillgodonjutas i den
mån han icke genom avlöningsförhöjning, vare sig i samma tjänst eller
efter förflyttning till annan befattning, erhåller en löneinkomst, som upp-
går till den han enligt de närmast före övergången gällande avlönings-
bestämmelserna skulle hava innehaft omedelbart efter övergången;

dels ock i riksstaten under rubrik »Fartygsinspektionen» uppföra ett
ordinarie förslagsanslag av 187,700 kronor.

Såsom under punkt 2 här ovan omförmäles, har i motionen II: 171
yrkats bland annat avslag å Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

*Utskottets
yttrande.*

Under hänvisning till vad utskottet under punkt 2 anført, får utskottet
hemställa,

att riksdagen må, med bifall till förberörda motion,
II: 171, avslå Kungl. Maj:ts förevarande förslag.

*Fartygsin-
spektionens
verksamhet.
[8.]*

7:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 8) att till uppehållande
av fartygsinspektionens verksamhet, utöver det ordinarie förslagsanslaget,
för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra anslag av 95,678 kronor.

*Utskottets
yttrande.*

Under åberopande av vad utskottet under punkt 2 anført, hemställer ut-
skottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande
budgetår ägt rum, till *anordnande av förhandskontroll
å fartygs sjövärdighet* för budgetåret 1928—1929 anvisa
ett extra anslag av 204,750 kronor.

8:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 10) att
dels från och med den 1 juli 1928 bestämma antalet ordinarie befatt-
ningshavare vid lots- och fyrstaten på följande sätt:

Lots- och fyr-
inrättningen.
[10.]

Befattning Lönegrad

Distriktsbefäl och personal å distriktsexpeditionerna.

3 lotskaptener	13
3 »	12
7 lotslöjtnanter	11
6 expeditionsbiträden	6
3 kontorsbiträden	2

Lotspersonal.

18 överlotsar	10
19 lotsförmän å 1:a klass lotsplats	9
27 » » 2:a » »	7
327 lotsar » 1:a » »	6
84 » » 2:a » »	5
40 lotsförmän » 3:e » »	5
45 lotsar » 3:e » »	4

Personal å fyrskepp och fyr samt å gasstation.

12 fyrmästare å 1:a klass fyrskepp	10
1 distriktsfyrmästare	10
26 fyrmästare å 1:a klass fyr	10
1 » » gasstation	10
6 » » 2:a klass fyrskepp	8
35 » » 2:a » fyr	8
2 » » 3:e » fyrskepp	6
20 » » 3:e » fyr	6
24 fyrvaktare » 1:a » fyrskepp	5
27 » » 1:a » fyr	5
1 » » gasstation	5
8 » » 2:a och 3:e klass fyrskepp	4
47 » » 2:a » 3:e » fyr	4
98 fyrbiträden å fyrskepp, fyr och gasstation	3

Personal å lotsverkets ångfartyg.

1 befälhavare	11
7 maskinister	8;

dels godkänna i statsrådsprotokollet över handelsärenden den 4 januari 1928 förordat förslag till avlöningsstat för lots- och fyrstaten, att tillämpas från och med den 1 juli 1928;

dels ock, vid bifall till vad sålunda föreslagits, höja det ordinarie förslagsanslaget till lots- och fyrinrättningen, nu 5,969,495 kronor, med 108,065 kronor till 6,077,560 kronor.

I fråga om utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till åberopade statsrådsprotokollet.

Å riksstaten för budgetåret 1927—1928 är det ordinarie förslagsanslaget till lots- och fyrinrättningen uppfört med ett belopp av 5,969,495 kronor.

Från berörda anslag bestridas utgifterna för följande stater, nämligen: avlöningsstat för lotsstyrelsen, avlöningsstat för lots- och fyrstaten, övergångs- och indragningsstat för lots- och fyrstaten, pensionsstat för lotsstyrelsen samt lots- och fyrstaten ävensom omkostnadsstat.

Av ifrågavarande stater slutar avlöningsstaten för lotsstyrelsen å 185,900 kronor, avlöningsstaten för lots- och fyrstaten å 4,330,000 kronor, övergångs- och indragningsstaten för lots- och fyrstaten å 5,955 kronor, pensionsstaten för lotsstyrelsen samt lots- och fyrstaten å 317,000 kronor samt omkostnadsstaten å 1,130,640 kronor.

Vad angår Kungl. Maj:ts nu förevarande förslag i fråga om anslag till lots- och fyrinrättningen innebär förslaget, vad först *lotsstyrelsens avlöningsstat* angår, icke någon ändring i sagda stat.

Vidkommande *avlöningsstaten för lots- och fyrstaten* har till belysande av de belopp, varmed de för budgetåret 1926—1927 anvisade, i denna stat ingående förslagsanslagen tagits i anspråk under samma budgetår, i statsrådsprotokollet intagits följande uppställning, angivande i första sifferkolumnen de olika anslagen och i andra sifferkolumnen de under budgetperioden bestridda utgifterna ur respektive anslag. I en tredje sifferkolumn äro för jämförelse upptagna motsvarande anslag för nu löpande budgetår:

Avlöningar till ordinarie

tjänstemän, <i>förslagsanslag</i>	kronor	2,760,000: —	2,627,684: 33	2,660,000: —
Lotspersonalens andel i lotspenningar, <i>förslagsanslag</i>	»	960,000: —	1,014,930: 74	1,080,000: —
Vikariatsersättningar, <i>förslagsanslag</i>	»	25,000: —	29,120: 17	25,000: —
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m., <i>förslagsanslag</i> ...	»	325,000: —	584,625: 91	375,000: —
För skötsel av fyrar utan ständig bevakning, <i>förslagsanslag</i>	»	40,000: —	41,760: 39	48,000: —
Kost eller kostpenningar till personalen å fyrskepp m. m., <i>förslagsanslag</i> ...	»	130,000: —	130,666: 72	130,000: —
För betjäning av livräddningsanstalterna, <i>förslagsanslag</i>	»	10,000: —	11,842: 42	12,000: —
Summa kronor		4,250,000: —	4,440,630: 68	4,330,000: —

Beträffande ifrågavarande stat har Kungl. Maj:t föreslagit indragning från och med budgetåret 1928—1929 av tre tjänster, nämligen en lotsförmansbefattning å 3:e klass lotsplats samt två lotsbefattningar å 1:a klass lotsplats. Vidare har, sedan Segerstads fyr numera nedsatts från 2:a till 3:e klass, en fyrmästarbefattning å 2:a klass fyr utbytt mot en dylik befattning å 3:e klass fyr.

Med avseende å beräkningen av det belopp, varmed det å denna stat uppförda avlöningsanslaget för ordinarie personal bör upptagas, har Kungl. Maj:t, med ledning av den faktiska belastningen å anslaget för budgetåret 1926—1927, föreslagit, att detsamma för nästkommande budgetår måtte upptagas med ett till 2,625,000 kronor sänkt belopp.

Beträffande härefter anslaget till avlöningar åt icke-ordinarie befattningshavare m. m. är att märka, att detta anslag under fjolåret avsevärt ökades, i det att anslagsbeloppet då höjdes från 325,000 kronor till 375,000 kronor. Av den förutnämnda, inom lotsstyrelsen uppgjorda tablån över anslagsbelastningen under budgetåret 1926—1927 framgår, att å ifrågavarande anslag utgifterna för samma tid uppgått till icke mindre än nära 585,000 kronor. I fråga om detta anslag, vilket, såsom nämnts, i löpande års budget höjts med 50,000 kronor, har Kungl. Maj:t nu föreslagit en höjning med ytterligare 25,000 kronor, eller till 400,000 kronor. Överskridandet av anslaget har till viss del förorsakats av att åtskilliga befattningar å lots- och fyrstaten för närvarande uppehållas på förordnande. Om än utgifterna å anslaget komma att rent automatiskt något minska till följd av tillsättandet med ordinarie innehavare av vissa av nyssnämnda befattningar, har med hänsyn till de senaste årens erfarenheter en ytterligare anslagshöjning på denna punkt ansetts ofrånkomlig.

I detta sammanhang må anmärkas, att i det av chefen för finansdepartementet framlagda förslaget till beräkning av inkomsterna å riksstaten för budgetåret 1928—1929 inkomstiteln Lotspenningar upptagits med ett från 2,700,000 kronor till 3,000,000 kronor förhöjt belopp. Då å utgiftssidan anslaget till lotspersonalens andel i lotspenningar bör sättas till 40 procent av inkomstitelns belopp eller sålunda, vid bifall till chefens för finansdepartementet nyssberörda förslag, till 1,200,000 kronor, föranledes härav i avlöningsstaten för lots- och fyrstaten en ändring, som med icke mindre än 120,000 kronor höjer slutsumman av lotsverkets anslag. Denna anslagshöjning är emellertid av rent bokföringsmässig natur och ökar icke statsverkets kostnader för lots- och fyrväsendet. Då inkomstiteln höjes med 300,000 kronor, medan i avseende å utgiftsanslaget ökningen inskränker sig till 120,000 kronor, uppstår fastmera i budgethänseende en nettovinst för statsverket av 180,000 kronor.

I övriga å denna stat uppförda anslag har någon ändring icke ifrågasatts.

Vid bifall till vad som föreslagits skulle alltså för budgetåret 1928—1929 avlöningsstaten för lots- och fyrstaten erhålla följande utseende:

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsanslag</i>	kronor 2,625,000
Lotspersonalens andel i lotspenningar, <i>förslagsanslag</i>	» 1,200,000
Vikariatsersättningar, <i>förslagsanslag</i>	» 25,000
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m., <i>förslagsanslag</i>	» 400,000
För skötsel av fyrar utan ständig bevakning, <i>förslagsanslag</i>	» 48,000
Kost eller kostpenningar till personalen å fyrskepp m. m., <i>förslagsanslag</i>	» 130,000
För betjäning av livräddningsanstalterna, <i>förslagsanslag</i>	» 12,000
Summa <i>förslagsanslag</i> kronor 4,440,000.	

Vad angår *övergångs- och indragningsstaten* för lots- och fyrstaten har denna stat minskats från nuvarande belopp, 5,955 kronor, till 4,020 kronor. Denna jämkning har emellertid ansetts icke böra föranleda framläggande av förslag till ny stat för riksdagens godkännande.

I *pensionsstaten* för *lotsstyrelsen* samt lots- och fyrstaten har någon ändring icke ifrågasatts. Så har ej heller skett i fråga om *omkostnadsstaten*.

Anslaget till lots- och fyrinrättningen skulle alltså enligt Kungl. Maj:ts förslag för budgetåret 1928—1929 upptagas med (185,900+4,440,000+4,020+317,000+1,130,640 =) 6,077,560 kronor. Höjning skulle göras i anslagsposten till lots- och fyrstaten med 110,000 kronor, medan minskning skulle göras i anslagsposten till övergångs- och indragningsstaten med 1,935 kronor. Sammanlagt skulle anslaget alltså ökas med (110,000—1,935) 108,065 kronor.

Utskottets
yttrande.

Utskottet, som funnit sig böra tillstyrka Kungl. Maj:ts under förevarande punkt i skilda hänseenden framlagda förslag, får alltså hemställa,

att riksdagen må

a) från och med den 1 juli 1928 bestämma antalet ordinarie befattningshavare vid lots- och fyrstaten på följande sätt:

Befattning	Lönegrad
Distriktsbefäl och personal å distriktsexpeditionerna.	
3 lotskaptener	13
3 »	12
7 lotslöjtnanter	11
6 expeditionsbiträden	6
3 kontorsbiträden	2
Lotspersonal.	
18 överlotsar	10
19 lotsförmän å 1:a klass lotsplats	9
27 » » 2:a » »	7
327 lotsar » 1:a » »	6

Befattning	Lönegrad
84 lotsar å 2:a klass lotsplats	5
40 lotsförmän » 3:e » »	5
45 lotsar » 3:e » »	4

Personal å fyrskepp och fyr samt å gasstation.

12 fyrmästare å 1:a klass fyrskepp	10
1 distriktsfyrmästare	10
26 fyrmästare å 1:a klass fyr	10
1 » » gasstation	10
6 » » 2:a klass fyrskepp	8
35 » » 2:a » fyr	8
2 » » 3:e » fyrskepp	6
20 » » 3:e klass fyr	6
24 fyrvaktare » 1:a » fyrskepp	5
27 » » 1:a » fyr	5
1 » » gasstation	5
8 » » 2:a och 3:e klass fyrskepp	4
47 » » 2:a » 3:e » fyr	4
98 fyrbiträden å fyrskepp, fyr och gasstation	3

Personal å lotsverkets ångfartyg.

1 befälhavare	11
7 maskinister	8;

b) godkänna av chefen för handelsdepartementet i statsrådsprotokollet över handelsärenden den 4 januari 1928 förordat förslag till avlöningsstat för lots- och fyrstaten, att tillämpas från och med den 1 juli 1928; samt

c), vid bifall till vad sålunda föreslagits, höja det ordinarie förslagsanslaget till *lots- och fyrrättningen*, nu 5,969,495 kronor, med 108,065 kronor till 6,077,560 kronor.

9:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 11) att till säkerhetsanstalter för sjöfarten å riksstaten för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra reservationsanslag av 444,900 kronor.

Utredningen i ämnet återfinnes å sid. 71—88 i statsrådsprotokollet.

För innevarande budgetår har till anordnande av säkerhetsanstalter för sjöfarten avsetts ett belopp av 416,800 kronor, därav 316,800 kronor anvisats å riksstaten och återstoden, 100,000 kronor, tagits i anspråk av besparingar, vilka, sedan vissa arbeten slutförts, uppkommit å tidigare beviljade anslag till dylika säkerhetsanstalter. Av nyssnämnda anslagssumma, 416,800 kronor, har avsetts ett belopp av 235,000 kronor till nytt maskineri m. m. å samt delvis ombyggnad av fyrskeppet Finngrundet; återstoden 181,800 kronor är

*Säkerhets-
anstalter för
sjöfarten.*

[11.]

fördelad på tretton utav de tjugofyra övriga arbeten, som lotsstyrelsen förordade till utförande under innevarande budgetår.

Det av Kungl. Maj:t för budgetåret 1928—1929 för ändamålet i fråga nu äskade anslaget är avsett att användas enligt följande fördelning:

Halva kostnaden för anskaffning av nytt tjänstefartyg för östra lotsdistriktet	kronor 100,000
Motor till och inredning m. m. av en äldre, lotsverket tillhörig båt vid Landsorts fyrplats	» 1,900
Anordnande av en fyr å skäret Norra Kränkan vid Hävringe	» 21,000
Anordnande av ny fyrbelysning mellan fyrarna Grankubb och Stenskar, farleden Landsort—Södertälje, och indragning av fyrarna Oxnö och Skoren vid samma farled	» 16,000
Anordnande av en fyr å Ryssmasterna i Furusundsleden, Stockholms norra skärgård	» 4,000
Anordnande av en fyr vid Dalarö skans i Dalaröleden, Stockholms södra skärgård	» 4,000
Anordnande av en ny båtslip vid Härnö lotsplats	» 5,500
Anordnande av en vågbrytare och utkiksställning vid Bjuröklubbs lotsplats	» 7,500
Anordnande av förbättrad fyrbelysning för insegling till Arkö	» 80,000
Anordnande av en 4:de ordningens agafyr å Sandsänkan utanför Östergötlands skärgård	» 35,000
Byggande av en båtbrygga vid Åstholmens lotsuppassningsställe under Sundsvalls lotsplats	» 6,900
Förbättring av fyrbelysningen vid Söderarmsleden, Stockholms norra skärgård	» 13,000
Ny båtbrygga, båtslip och källare vid Svartklubbens lotsplats i Öregrunds skärgård	» 14,200
Förbättrande av bostadsförhållandena vid Måseskärs fyrplats, Bohuskusten	» 14,000
Fortsatt införande av agabelysning	» 20,000
Uppförande av en 6:te ordningens obebakad fyr å Säterholmen i Bråviken	» 5,900
Anordnande av ett fast sjömärke i farleden Kalmar—Färjestaden	» 5,000
Anordnande av fyrbelysning av farleden Tenholmen—Islandsberg och till ankarsättning innanför Karingö, Bohuslän	» 61,000
Förbättring av hamnförhållandena vid Malörens lotsplats i Bottenviken	» 30,000
	Summa kronor 444,900

Vid granskning av förevarande förslag om medels anvisande till säkerhetsanstalter för sjöfarten har utskottet i likhet med departementschefen kommit till den uppfattningen, att de åtgärder, för vilka anslag äskas, icke utan olägenheter kunna uppskjutas. På grund härav och då de föreslagna beloppen icke givit utskottet anledning till erinran, får utskottet hemställa,

*Utskottets
yttrande.*

att riksdagen må till *säkerhetsanstalter för sjöfarten* å riksstaten för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra reservationsanslag av 444,900 kronor.

10:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 12) att uppföra ordinarie reservationsanslaget till uppehållande av patent- och registreringsverkets verksamhet med oförändrat belopp, 935,700 kronor, att direkt utgå av patent- och varumärkes- samt registreringsavgifters medel.

*Patent- och
registrerings-
verket.*

[12.]

Utredningen i ämnet återfinnes å sid. 89 och 90 i statsrådsprotokollet.

I sammanhang med Kungl. Maj:ts förevarande förslag har utskottet till behandling förehått en inom andra kammaren av herr *A. Forssell* väckt motion, nr 332, vari hemställts, att riksdagen måtte besluta, dels att förste byråingenjörsbefattningarna i patent- och registreringsverket, enligt nu gällande tjänsteförteckning utgörande fyra, måtte hänföras till lönegrad B 26, dels för ifrågavarande ändamål höja den i patent- och registreringsverkets stat ingående anslagsposten »avlönningar till ordinarie tjänstemän» i ämbetsverket med 3,840 kronor för år räknat.

I fråga om de skäl, motionären anfört till stöd för sitt förslag, får utskottet hänvisa till motionen.

Vad angår det motionsvis väckta yrkandet om uppflyttning i lönegrad av de fyra förste byråingenjörsbefattningarna hos patent- och registreringsverket, får utskottet, såsom ock i motionen erinrats, framhålla, att, då motionären vid 1926 års riksdag framlade förslag av enahanda innehåll, utskottet för sin del anförde, att enligt utskottets förmenande prövningen av förslaget om uppflyttning i lönegrad av berörda tjänster syntes böra anstå, till dess frågan om ämbetsverkets omorganisation blivit slutligen avgjord. I enlighet med utskottets hemställan avslög ock riksdagen den då väckta motionen.

*Utskottets
yttrande.*

Såsom av statsrådsprotokollet framgår, har patent- och registreringsverket ansett sig icke böra föreslå någon ändring för nästkommande budgetår i den för ämbetsverket nu gällande staten, och departementschefen har, under erinran om att den slutliga prövningen av ett utav statens besparingskommitté på sin tid avgivet förslag till vissa organisationsför-

ändringar inom ämbetsverket samt andra därmed sammanhängande spörsmål måste bliva beroende på den utformning av patentlagstiftningen, som kunde framgå av den pågående utredningen på detta område, icke heller ifrågasatt någon ändring i de å ämbetsverkets stat nu uppförda anslagen.

Då skäl för ett frångående av den ståndpunkt, utskottet intog till frågan om uppflyttning i lönegrad av sagda tjänster vid 1926 års riksdag, icke synes utskottet föreligga, har utskottet jämväl nu sålunda ansett sig böra avstyrka motionen.

På grund av vad sålunda anförts och då utskottet icke haft något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag, får utskottet hemställa,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å herr Forssells ovanberörda motion, II: 332, å riksstaten för budgetåret 1928—1929 uppföra ordinarie reservationsanslaget till uppehållande av *patent- och registreringsverkets verksamhet* med oförändrat belopp, 935,700 kronor, att direkt utgå av patent- och varumärkes- samt registreringsavgifters medel.

Dyrtidstillägg
vid patent- och
registrerings-
verket.

[13.]

11:o) Beträffande Kungl. Maj:ts förslag angående anslag till täckande av kostnader för dyrtidstillägg åt befattningshavare vid patent- och registreringsverket (punkt 13) kommer utskottet att framdeles under riksdagen avgiva utlåtande; vilket utskottet skolat härigenom för riksdagen

anmäla.

Kostnader,
som förän-
ledas av över-
ståthållaräm-
betets och läns-
styrelsernas
befattning
med vissa slag
av registre-
ring.

[14.]

12:o) Med tillstyrkande av bifall till Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning (punkt 14) och under hänvisning till vad statsrådsprotokollet (sid. 90 och 91) i ämnet innehåller, får utskottet hemställa,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum,

a) till bestridande av *kostnaderna för den överståthållarämbetet och länsstyrelserna åliggande befattning med registreringar och anmälningar till förenings- med flera register* för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra förslagsanslag av 4,000 kronor,

samt

b) medgiva, att de till nämnda myndigheter inflytande avgifter för sådana registreringar och anmälningar må tillföras detta anslag såsom särskilda upp-
bördsmedel.

13:o) I fråga om Kungl. Maj:ts förslag angående anslag till täckande av kostnader för dyrtidstillägg åt befattningshavare i försäkringsinspektionen (punkt 16) kommer utskottet att framdeles under riksdagen avgiva utlåtande; vilket utskottet skolat härigenom för riksdagen

Dyrtidstillägg
vid försäkringsinspektionen.
[16.]

anmäla.

14:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 17) att, i avbidan på den proposition i ämnet, som kunde varda riksdagen förelagd, för budgetåret 1928—1929 beräkna det ordinarie förslagsanslaget till statens provningsanstalt till 298,000 kronor.

Statens provningsanstalt.
[17.]

Sedermera har Kungl. Maj:t i en till riksdagen avlåten, den 9 mars 1928 dagtecknad proposition, nr 197, vilken hänvisats till statsutskottets förberedande behandling, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden sagda dag, föreslagit riksdagen att

dels besluta, att antalet ordinarie befattningar hos statens provningsanstalt skall från och med den 1 juli 1928 vara bestämt på följande sätt:

	Lönegrad
1 överdirektör	A 2
5 avdelningschefer	B 29
4 förste avdelningsingenjörer	B 24
1 kassör och räkenskapsförare	B 20
1 förste verkmästare	B 15
1 verkmästare	B 12
2 förste laboratoriebiträden	B 11
2 kansliskrivare	B 11
1 instrumentmakare	B 10
1 kanslibitråde	B 7
4 laboratoriebiträden	B 7
1 expeditivsvakt	B 5.

Anm. Kanslibitrådesbefattningen utbytes vid inträffande ledighet mot en kontorsbitrådesbefattning i lönegraden B 4;

dels besluta, att å övergångsstat för anstalten skola från och med den 1 juli 1928 vara upptagna följande befattningar:

	Lönegrad
4 avdelningsingenjörer	B 21;

dels godkänna det av chefen för handelsdepartementet förordade förslaget till ordinarie stat för statens provningsanstalt, att tillämpas från och med den 1 juli 1928;

dels ock höja det ordinarie förslagsanslaget till statens provningsanstalt, nu 298,000 kronor, med 12,300 kronor till 310,300 kronor.

Beträffande utredningen i ämnet får utskottet hänvisa till åberopade statsrådsprotokollet.

I riksstaten för budgetåret 1927—1928 är det ordinarie förslagsanslaget till upprätthållande av statens provningsanstalts verksamhet upptaget med 298,000 kronor, att utgå i första hand av inkomster av statens provningsanstalt.

Den av riksdagen godkända staten för provningsanstalten har följande utseende:

Avlöningsstat.

Avlöningar till ordinarie befattningshavare, <i>förslagsanslag</i>	kronor	188,500
Vikariatsersättningar, <i>förslagsanslag</i>	»	2,000
Avlöningar till icke-ordinarie befattnings- havare m. m.	»	35,000
Inspektörens arvode	»	1,000
	kronor	226,500

Omkostnadsstat.

Till gas och elektrisk ström, <i>förslagsanslag</i>	kronor	9,000
» värme, <i>förslagsanslag</i>	»	5,000
» inventarier och inventariers underhåll	»	4,000
» bibliotek	»	2,500
» glasvaror, <i>förslagsanslag</i>	»	4,000
» tillfälliga biträden, tjänsteresor m. m., <i>förslagsanslag</i>	»	15,000
» laboratorientensilier, kemikalier, mate- rialier, förbrukningsartiklar, provnings- anordningar m. m., <i>förslagsanslag</i>	»	16,000
» expenser, <i>förslagsanslag</i>	»	13,000
» försäkring av byggnader och utrustning, underhåll av tomten m. m., <i>förslags- anslag</i>	»	3,000
	kronor	71,500

Förslagsanslag kronor 298,000,

att utgå i första hand av inkomster av statens provningsanstalt.

Vid anmälan av sitt beslut i fråga om anslag till upprätthållande av statens provningsanstalts verksamhet under budgetåret 1927—1928 erinrade 1927 års riksdag om sitt år 1919 i samband med anstaltens ombildning till statsinstitution gjorda uttalande, att det måste anses önskligt, att, sedan statsverket ställt nya lokaler och annan för rationell drift lämnad utrustning till anstaltens förfogande, dennas verksamhet så bedreves, att anstalten kunde bära sina egna utgifter. I anslutning härtill uttalade 1927 års riksdag, bland annat, att det syntes riksdagen med fog kunna sättas i fråga, huruvida icke, utan att anstaltens uppgifter åsidosattes, en begränsning av den ordinarie personalen borde kunna vidtagas och i stället tillfälliga arbetskrafter anlitas. Denna fråga syntes emellertid

icke kunna upptagas till slutligt avgörande utan ingående utredning. Riksdagen förutsatte, att frågan snarast skulle underställas 1926 års besparingssakkunniga.

Med anledning av riksdagens sålunda gjorda uttalande uppdrogs omedelbart åt ifrågavarande sakkunniga att verkställa granskning av personal- och övriga förhållanden vid anstalten.

I ett den 17 februari 1928 dagtecknat betänkande hava besparingssakkunniga framlagt resultatet av den av de sakkunniga verkställda utredningen. Betänkandet utmynnår i förslag om dels utbyte av viss ordinarie personal mot arbetskrafter med mera tillfällig anställning, dels ock nedflyttning i löneställning av vissa befattningar.

I förstnämnda hänseende hava de sakkunniga föreslagit, att vid uppkommande ledighet å de i 21:a lönegraden placerade avdelningsingenjörsbefattningarna samt den till 10:de lönegraden hänförliga instrumentmakarebefattningen dessa befattningar icke återbesättas med ordinarie innehavare utan att i stället försök göres med anställande av icke-ordinarie personal. Visade det sig därvid, att minskning i avlöningskostnaderna på denna väg stode att vinna, borde ifrågavarande tjänster i mån av inträffande ledighet avföras ur staten. Jämte erinran att en av de båda å ordinarie stat uppförda förste laboratoriebiträdesbefattningarna för närvarande vore ledig, förklara sig de sakkunniga i detta sammanhang hava haft under övervägande frågan, huruvida denna befattning eller, därest vid återbesättande av befattningen till densamma befordrades innehavare av en av de fyra å ordinarie stat uppförda laboratoriebiträdesbefattningarna, en dylik befattning skulle kunna indragas. Då emellertid, jämte den ordinarie biträdespersonalen, ett flertal icke-ordinarie befattningshavare toges i anspråk för ifrågavarande göromål, hava de sakkunniga icke ansett sig böra framställa något förslag i antydd riktning.

I fråga härefter om nedflyttning i löneställning av vissa tjänster hava de sakkunniga föreslagit nedsättning av dels de fem avdelningschefstjänsterna från 29:de till 28:de lönegraden, dels kassör- och räkenskapsförarebefattningen från 20:de till högst 17:de lönegraden, dels en av de båda kansliskrivarebefattningarna från 11:te till 7:de lönegraden, dels ock kansli-biträdesbefattningen från 7:de till 4:de lönegraden.

Med hänsyn till bland annat tjänstinnehavarnas levnadsålder hava de sakkunniga emellertid uttalat, att de icke ansett sig böra föreslå, att de av dem ifrågasatta förändringarna beträffande de ordinarie befattningarna nu anmärktes i staten för anstalten.

Beträffande de sakkunnigas sålunda avgivna förslag har statskontoret, under framhållande att, då de ifrågasatta förändringarna i personaluppställning och löneförhållanden enligt förslaget skulle upptagas till avgörande först i mån av framdeles inträffande ledighet och dessa frågor genom ändringar i arbetets art och omfattning givetvis då kunde befinna sig i ett i viss mån annat läge, ansett sig nu icke böra göra annat ut-

talande, än att ämbetsverket funne det tveksamt, huruvida det kunde vara befogat och lämpligt att vidtaga en sänkning i lönegrad för kassören och räkenskapsföraren, som, bortsett från biträdespersonalen, ensam representerade den administrativa och kamerala sakkunskapen vid anstalten.

Styrelsen för statens provningsanstalt, som i övrigt på anförda skäl avstyrkt de av de sakkunniga föreslagna förändringarna beträffande personalen, har tillstyrkt dels utbyte av de fyra avdelningsingenjörerna mot extra befattningshavare dels ock nedflyttning av kanslibiträdesbefattningen, under uttalande dock beträffande sistnämnda befattning, att densamma icke måtte placeras i lägre lönegrad än B 5.

I fråga om innebörden av besparingssakkunnigas förslag har departementschefen anført följande:

»Då jag nu går att för egen del angiva min ståndpunkt till det av de sakkunniga avgivna förslaget och ämbetsverkens däröver avgivna yttranden, vill jag till en början erinra, att, då de ordinarie befattningshavarna vid statens provningsanstalt — lika med ordinarie statspersonal i allmänhet — äro berättigade att, såvida icke frivillig avgång ur tjänsten äger rum, uppbära sin avlöning till dess pensionsåldern uppnås eller annan befattning i statens tjänst erhålles, även vid ett omedelbart genomförande i full utsträckning av de sakkunnigas förslag någon besparingseffekt icke för närvarande är möjlig att uppnå. För tillvaratagande av de framtida besparingsmöjligheter, som kunna komma att erbjuda sig, synes det mig emellertid lämpligt, att oaktat de nuvarande personalförhållandena lägga hinder i vägen för uppnående av omedelbara utgiftsminskningar, sådana befattningar, vilka, enligt vad den verkställda utredningen givit vid handen, böra kunna ersättas med icke ordinarie arbetskrafter, redan nu uteslutas ur förteckningen å ordinarie tjänster och att de nuvarande tjänst innehavarna upptagas å en särskild övergångsstat, liksom ock att kanslibiträdesbefattningen, beträffande vilken förslaget om nedflyttning i lönehänseende av anstaltens styrelse biträts, endast tillsvidare bibehålles å den ordinarie staten med anmärkning om den förändring, som vid inträffande ledighet å befattningen skall vidtagas. I de fall åter, där tveksamhet i nyss angivna hänseenden kan råda, finnes enligt min mening ingen anledning att forcera ståndpunktstagandet i ämnet utan lärer, på sätt som av de sakkunniga föreslagits och av statskontoret lämnats utan erinran, vid uppkommande ledighet å dylik befattning böra tagas under förnyad omprövning, huruvida befattningen må kunna indragas respektive nedsättas i lönehänseende.

I detta sammanhang är ju visserligen att märka, att, såsom även de sakkunniga erinrat, en av de båda förste laboratoriebiträdesbefattningarna för närvarande är ledig. Då, såsom de sakkunniga jämväl framhållit, förutom den till sex personer uppgående ordinarie laboratoriebiträdespersonalen ett flertal icke-ordinarie befattningshavare måst tagas i anspråk för

laboratoriearbeten, finner jag mig med hänsyn även till de minimala befordringsutsikter, som efter en indragning av befattningen skulle yppa sig för nu ifrågavarande personal, i likhet med de sakkunniga icke böra framlägga något förslag om indragning av befattningen i fråga.

I anslutning till vad jag sålunda anfört får jag alltså föreslå, att de fyra avdelningsingenjörsbefattningarna nu uppföras å övergångsstat. För ändamålet torde i staten böra uppföras en särskild anslagspost, förslagsvis beräknad till 28,848 kronor eller, i avrundat tal, 28,900 kronor. Med sagda belopp lär det å provningsanstaltens stat uppförda anslaget till avlöningar åt ordinarie befattningshavare böra minskas. Denna minskning neutraliseras i viss mån av den ökning i anslaget, som nödvändiggöres därav, att avlöningarna med tillämpning av gällande avlöningsreglemente beräknats för nästkommande budgetår komma att i viss mån stiga. Enligt vad jag under hand inhämtat, inskränker sig denna ökning — i anstaltens förberörda skrivelse den 30 augusti 1927 beräknad till 2,000 kronor — efter de fyra avdelningsingenjörernas uppförande å övergångsstat till ett belopp av 1,300 kronor. Vid sådant förhållande och med hänsyn tagen jämväl till den minskning i anslaget, som föranledes av övergångsstatens utbrytning, torde anslaget böra upptagas med ett till $(188,500 + 1,300 - 28,900)$ 160,900 kronor nedsatt belopp.»

I övriga å avlöningsstaten uppförda anslag har någon ändring icke ifrågasatts.

Vad omkostnadsstaten beträffar, har höjning föreslagits av posten för tillfälliga biträden, tjänsteresor m. m. med 10,000 kronor till 25,000 kronor samt av posten för laboratorieutensilier m. m. med 1,000 kronor till 17,000 kronor. Övriga i omkostnadsstaten ingående poster äro upptagna med oförändrade belopp.

Kungl. Maj:ts förevarande, på 1926 års besparings-sakkunnigas betänkande i ämnet grundade förslag om utbyte av viss ordinarie personal hos statens provningsanstalt mot arbetskrafter med mera tillfällig anställning samt om nedflyttning i löneställning av vissa befattningar hos anstalten har utskottet funnit vara av beskaffenhet att böra av utskottet förordas.

De framlagda förslagen till avlönings-, övergångs- och omkostnadsstater hava endast i ett hänseende föranlett till erinran från utskottets sida. Detta gäller upptagandet å avlöningsstaten av en särskild post för vikariatsersättningar. I överensstämmelse med Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning beslöt 1926 års riksdag, att, vad statsdepartementen anginge, vikariatsersättningsanslagen skulle upphöra samt att vikariatskostnaderna för uppehållande av ordinarie befattningar skulle bestridas från anslagsmedlen för avlöningar till ordinarie befattningshavare. Denna princip har ock följts i samband med de ändringar i de centrala ämbetsverkens stater, vilka föranletts av besparingsarbetets utsträckande till dessa verk, och synes något undantag i detta hänseende icke böra göras i fråga om

*Utskottets
yttrande.*

statens provningsanstalt. Utskottet har efter erhållen upplysning om hit-tillsvarande belastning å posten för vikariatsersättningar alltså inräknat denna post i anslagsposten för avlöningar till ordinarie befattningshavare och upptagit densamma till 162,900 kronor.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen må

a) besluta, att antalet ordinarie befattningar hos sta-tens provningsanstalt skall från och med den 1 juli 1928 vara bestämt på följande sätt:

	Lönegrad
1 överdirektör	A 2
5 avdelningschefer	B 29
4 förste avdelningsingenjörer	B 24
1 kassör och räkenskapsförare	B 20
1 förste verkmästare	B 15
1 verkmästare	B 12
2 förste laboratoriebiträden	B 11
2 kansliskrivare	B 11
1 instrumentmakare	B 10
1 kanslibitråde	B 7
4 laboratoriebiträden	B 7
1 expeditionsvakt	B 5.

Anm. Kanslibitrådesbefattningen utbytes vid in-träffande ledighet mot en kontorsbitrådesbefattning i lönegraden B 4;

b) besluta, att å övergångsstat för anstalten skola från och med den 1 juli 1928 vara upptagna följande befattningar:

	Lönegrad
4 avdelningsingenjörer	B 21;

c) godkänna följande ordinarie stat för statens prov-ningsanstalt, att tillämpas från och med den 1 juli 1928:

Avlöningsstat.

Avlöningar till ordina- rie befattningshavare, <i>förslagsanslag</i>	kronor 162,900
Avlöningar till icke- ordinarie befattnings- havare m. m.	» 35,000
Inspektörens arvode.....	» 1,000
	<u> </u> kronor 198,900.

Övergångsstat.

Avlöningar, förslagsanslag ..... kronor 28,900.

Omkostnadsstat.

Till gas och elektrisk ström, förslagsanslag	kronor	9,000	
Till värme, förslagsanslag	»	5,000	
Till inventarier och inventariers underhåll.	»	4,000	
Till bibliotek	»	2,500	
Till glasvaror, förslagsanslag	»	4,000	
Till tillfälliga biträden, tjänsteresor, m. m., förslagsanslag	»	25,000	
Till laboratorieutensilier, kemikalier, materialier, förbrukningsartiklar, provningsanordningar m. m., förslagsanslag	»	17,000	
Till expenser, förslagsanslag	»	13,000	
Till försäkring av byggnader och utrustning, underhåll av tomten m. m., förslagsanslag	»	3,000	kronor 82,500
			<i>Förslagsanslag</i> kronor 310,300;
samt			

d) höja det ordinarie förslagsanslaget till *statens provningsanstalt*, nu 298,000 kronor, med 12,300 kronor till 310,300 kronor.

Handel och sjöfart.

15:o) Med tillstyrkande av bifall till Kungl. Maj:ts förslag (punkt 18) och under hänvisning till vad statsrådsprotokollet (sid. 95 och 96) i ämnet innehåller, får utskottet hemställa,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, under förutsättning att verksamheten

Bidrag till underhållande av handels-högskolan i Stockholm.

[18.]

vid *handelshögskolan i Stockholm* fortsättes efter i huvudsak den nu följda plan, såsom bidrag till underhållande av samma skola under läsåret 1928—1929 å riksstaten för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra anslag av 40,000 kronor,

att till *handelshögskoleföreningens i Stockholm* styrelse utbetalas med hälften under senare halvåret 1928 och återstående hälften under förra halvåret 1929 under villkor, att minst tolv friplatser för studerande vid högskolan komma att finnas inrättade under hela läsåret 1928—1929.

Exportstipendier.
[19.]

16:o) I anledning av Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning (punkt 19) och under hänvisning till vad statsrådsprotokollet (sid. 96—98) i ämnet innehåller, hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till *exportstipendier*, att användas i enlighet med bestämmelserna i kungörelsen den 26 september 1921, nr 636, å riksstaten för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra reservationsanslag av 20,000 kronor.

Statsunderstöd till auktoriserade handelskamrar i riket.
[20.]

17:o) På grund av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 20) och under hänvisning till vad statsrådsprotokollet (sid. 99 och 100) i ämnet innehåller, hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, såsom understöd under år 1928 till *auktoriserade handelskamrar i riket*, att utgå med ett belopp av 2,000 kronor till envar handelskammare under av chefen för handelsdepartementet i statsrådsprotokollet över handelsärenden den 4 januari 1928 förordade villkor, å riksstaten för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra anslag av 24,000 kronor.

Statsunderstöd till svenska handelskamrar i utlandet.
[21.]

18:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 21) att såsom understöd för år 1928, på sätt av departementschefen förordats, till svenska handelskamrar i utlandet å riksstaten för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra anslag av 55,000 kronor.

Utredningen i ämnet återfinnes å sid. 100—103 i statsrådsprotokollet.

Med bifall till Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning anvisade 1920 års riksdag, för beredande av statsunderstöd under år 1921 dels å 15,000 kronor till vardera av de svenska handelskamrarna i London och Paris, dels å 10,000

kronor till var och en av de svenska handelskamrarna i Nordamerikas förenta stater och Schweiz samt svenska föreningens i Petrograd handelskommitté eller den svenska handelskammare, som kunde komma att träda i handelskommitténs ställe, dels ock å 5,000 kronor till svenska handelskammaren i Sydney å extra stat för år 1921 ett förslagsanslag, högst, å 65,000 kronor.

För år 1922 höjdes anslagsbeloppet till 67,500 kronor, att utgå med 20,000 kronor till handelskammaren i London, med 15,000 kronor till vardera av handelskamrarna i Paris och Nordamerikas förenta stater, med 10,000 kronor till handelskammaren i Schweiz samt med 7,500 kronor till handelskammaren i Sydney.

För år 1924, liksom för år 1923, utgick statsbidraget med ett till 50,000 kronor nedsatt belopp. Understöd utgick för nämnda år med 17,500 kronor till handelskammaren i London, med 12,500 kronor till vardera av handelskamrarna i Paris och Nordamerikas förenta stater samt med 7,500 kronor till handelskammaren i Sydney.

För vartdera av åren 1925 och 1926 utgick anslagsbeloppet med ett till 52,500 kronor förhöjt belopp. För år 1927 höjdes beloppet ytterligare till 55,000 kronor. Härav utgingo till en var av handelskamrarna i Paris och Nordamerikas förenta stater enahanda belopp som under åren 1923 och 1924 eller 12,500 kronor. Understödet till handelskammaren i London har för åren 1925—1927 utgått med 20,000 kronor eller samma belopp, varmed understödet utgick till kammaren för år 1922. Understödet till handelskammaren i Sydney, vilket för vartdera av åren 1925 och 1926 utgått med enahanda belopp som under åren 1922—1924 eller 7,500 kronor, har för år 1927 höjts till 10,000 kronor.

Rörande utbetalningen av det av riksdagen för år 1927 till handelskamrarna beviljade anslaget har Kungl. Maj:t meddelat föreskrifter genom beslut den 8 april 1927, varvid stadgats skyldighet för handelskamrarna att såväl till chefen för handelsdepartementet som till kommerskollegium avgiva berättelser om institutionernas verksamhet under år 1927 ävensom redogörelser för institutionernas ekonomiska ställning vid utgången av samma år.

Enligt Kungl. Maj:ts nu föreliggande förslag skulle anslaget för nu ifrågavarande ändamål för budgetåret 1928—1929 bestämmas till samma belopp som det för innevarande budgetår beviljade och bidragen skulle utgå med oförminskade belopp.

I sammanhang med Kungl. Maj:ts förevarande framställning har utskottet till behandling förehåft två likalydande motioner, väckta, den ena inom första kammaren, nr 32, av herr *E. A. Enhörning* och den andra inom andra kammaren, nr 96, av herr *Alex. Thore*, vari hemställts, att riksdagen måtte såsom understöd för 1928 till svenska handelskamrarna uti Paris, Lon-

don, New-York och Sydney å riksstaten för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra anslag av 75,000 kronor.

I fråga om de skäl, motionärerna anfört till stöd för sitt förslag, får utskottet hänvisa till motionen nr 32 i första kammaren.

*Utskottets
yttrande.*

I likhet med departementschefen anser utskottet, att den verksamhet, som utövas av de svenska handelskamrarna i utlandet för beredande av marknad för våra exportprodukter samt utvecklande i övrigt av våra handelsförbindelser, är av den betydelse för vårt lands näringsliv, att åt kamrarna allt fortfarande bör beredas ekonomiskt stöd från statens sida. Utskottet tillstyrker alltså, att anslag för ändamålet beviljas även för nästkommande budgetår.

Vad beträffar storleken av de bidrag, som sålunda torde böra anvisas att utgå till handelskamrarna, har utskottet, som visserligen icke vill förneka, att vissa skäl tala för en förhöjning av anslaget, dock med hänsyn till den sistlidet år vidtagna höjningen av detsamma funnit sig, i likhet med departementschefen, icke böra förordna, att anslaget bestämmes till högre belopp än som för innevarande budgetår beviljats. Utskottet anser sig sålunda böra avstyrka de i ämnet väckta motionerna.

Utskottet får alltså hemställa,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förvarande förslag och med avslag å herrar Enhörnings och Thores ovanberörda motioner, I: 32 och II: 96, i vad de skilja sig från Kungl. Maj:ts förslag, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, såsom understöd för år 1928, på sätt i statsrådsprotokollet över handelsärenden den 4 januari 1928 förordats, till *svenska handelskamrar i utlandet* å riksstaten för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra anslag av 55,000 kronor.

*Bidrag till
Sveriges all-
männa export-
förening.*

19:0) Med anledning av Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning (punkt 22) och under hänvisning till vad statsrådsprotokollet (sid. 104—107) i ämnet innehåller, hemställer utskottet,

[22.]

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, under villkor att *Sveriges allmänna exportförening* under år 1928 bedriver sin verksamhet i huvudsakligen den form och i minst den omfattning, som i företedd förslagsstat för samma år angivits, samt att i granskningen av föreningens verksamhet och räkenskaper deltagar en av Kungl. Maj:t förordnad revisor, såsom bidrag till föreningens verksamhet under sistnämnda år å riksstaten för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra anslag av 20,000 kronor.

20:o) På grund av Kungl. Maj:ts därom framlagda förslag (punkt 23) hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till täckande av den å Sverige belöpande delen av kostnaderna under år 1929 för en *internationell byrå i Bryssel för handelsstatistik* å riksstaten för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra förslagsanslag av 800 kronor.

Bidrag till en internationell byrå i Bryssel för handelsstatistik.

[23.]

21:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 24) att å riksstaten för budgetåret 1928—1929 till ersättning åt sjömanshusen anvisa ett extra anslag av 162,000 kronor för beredande under år 1928 åt sjömanshusen av skälig ersättning för dem åliggande bestyr med värnpliktigas inskrivning och redovisning samt för andra dem åvilande uppgifter för statsverkets räkning.

Ersättning till sjömanshusen.

[24.]

Beträffande utredningen i ämnet får utskottet hänvisa till sid. 108—114 i statsrådsprotokollet.

Under rubrik »ersättning till sjömanshusen» anvisade riksdagen å extra stat för vart och ett av åren 1900—1911 ett anslag å 30,000 kronor för beredande åt sjömanshusen av ersättning för dem åliggande bestyr med värnpliktigas inskrivning och redovisning samt med utarbetande av sjöfartsstatistiska uppgifter.

På därom av Kungl. Maj:t i 1911 års statsverksproposition gjord framställning höjde samma års riksdag anslaget för år 1912 till 40,000 kronor, vilket belopp sedermera för ifrågavarande ändamål av riksdagen anvisats även för vart och ett av åren 1913—1920.

Vid 1915 års riksdag hade emellertid väckts en motion med yrkande att utredning måtte verkställas rörande en omorganisation av rikets sjömanshus, i syfte att dessa institutioners uppgifter i olika avseenden på ett ändamålsenligare sätt än vad dittills skett måtte tillvaratagas.

I avseende å organisationen av sjömanshusen hade i motionen framställts önskemål därom, att huvuddelen av de statliga förvaltningsuppgifterna förlades till ett fåtal centrala sjömanshus, vilkas verksamhetsområden skulle omfatta ett större eller mindre antal av de dåvarande sjömanshusdistrikten. Till de centrala sjömanshusen skulle sålunda förläggas inskrivningen och redovisningen av sjöfolket, insamlandet av fartygsstatistik och avgivandet av arbetsstatistiska rapporter, inskrivning och redovisning av det värnpliktiga sjöfolket, förvaltningen av sjömanshuskassorna m. m. De lokala sjömanshusen skulle genom denna förminskning i sin verksamhet få sin huvudsakliga uppgift som av- och påmönstringsställen för fartygsbesättningar; driften av dessa sjömanshus borde alltså kunna förenklas och göras billigare.

Med anledning av motionen anhöll riksdagen i skrivelse den 29 maj 1915, nr 175, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa utredning rörande sjömanshusen i riket, i syfte att dessa institutioner på ett ändamålsenligare sätt än dittills måtte tillvarataga sjöfolkets intressen.

I berörda skrivelse anförde riksdagen bland annat: En undersökning borde företagas rörande sjömanshusens befattning med de värnpliktigas inskrivning och redovisning, därvid borde beräknas, till vilket belopp kostnaderna därför ävensom kostnaderna för sjömanshusens förvaltning för övriga statsändamål kunde anses belöpa sig. I samband därmed borde övervägas, i vad mån ett särskiljande av sjömanshusens understödjande och förvaltande myndighet kunde äga rum. När en dylik undersökning blivit verkställd, borde staten omedelbart till sjömanshusen erlægga det årliga belopp, som kunde befinnas utgöra skälig ersättning för sjömanshusens arbete för statens räkning. Skulle för värnpliktsärendenas behandling en centralisering visa sig lämplig, borde givetvis även undersökas, om så kunde vara förhållandet jämväl för handhavandet av andra uppgifter, som sjömanshusen hade att fylla.

Efter hörande av kommerskollegium uppdrog Kungl. Maj:t den 30 juni 1916 åt kollegium att med tillhjälp av sakkunniga verkställa den av riksdagen begärda utredningen ävensom att till Kungl. Maj:t avgiva det förslag, vartill utredningen kunde föranleda.

Den 18 november 1919 avlämnade de av kollegium tillkallade sakkunniga betänkande och förslag rörande sjömanshusens omorganisation.

I fråga om antalet sjömanshus förordade de sakkunnigas majoritet en minskning av antalet sjömanshus från 47 till 31, medan en reservant, som instämde i förslaget om fullständig indragning av 16 sjömanshus, ansåg, att av de återstående 31 allenast 12 borde bibehållas som sjömanshus och 19 ombildas till mönstringskontor.

Vad anginge statens förpliktelser i fråga om sjömanshusen uppskattade de sakkunniga efter en ingående utredning angående sjömanshusens arbetsuppgifter statens andel däri till 75 procent.

Kommerskollegium, som för egen del då ännu icke tagit ställning till de sakkunnigas förslag beträffande minskning av antalet sjömanshus, förklarade sig emellertid finna den av de sakkunniga beräknade proportionen mellan det statliga och enskilda intresset i sjömanshusens arbetsuppgifter väl avvägd. Med åberopande härav hemställde kollegium om åtgärder, i syfte att statens bidrag till bestridande av sjömanshusens förvaltningskostnader under såväl år 1920 som år 1921 måtte bringas att uppgå till 162,000 kronor.

Vid föredragning härav för Kungl. Maj:t den 7 januari 1920 anförde dåvarande chefen för finansdepartementet, att det vore med tvekan han toge ståndpunkt till vad kommerskollegium sålunda hemställt. Givetvis talade mycket starka skäl för att låta med höjande av det till sjömanshusen utgående anslaget anstå, till dess frågan om sjömanshusens omorganisation föreläge i färdigberett skick och anslagsbehovet samt grunderna

för ersättningen kunde med säkerhet bedömas. Då departementschefen emellertid av vad i ärendet förekommit blivit övertygad om, att statsverkets kostnader icke kunde ställa sig lägre än vad kollegium beräknat, funne han sig likväl böra biträda kollegii framställning, i vad den avsåge höjning för år 1921 av det till sjömanshusen utgående statsbidraget.

Kungl. Maj:ts i enlighet härmed hos riksdagen gjorda hemställan blev av riksdagen bifallen.

Enahanda anslag, 162,000 kronor, har sedermera anvisats för vart och ett av åren 1922—1927, och är 1927 års anslag upptaget i riksstaten för löpande budgetår.

Vid anmälan den 8 april 1927 av riksdagens skrivelse den 26 mars samma år, nr 10 A, har Kungl. Maj:t i överensstämmelse med ett av kommerskollegium avgivet förslag i ämnet meddelat beslut om det å riksstaten för sistnämnda budgetår beviljade anslaget fördelning på följande sätt:

Till sjömanshuset i	Kronor	Till sjömanshuset i	Kronor
Falkenberg	400	Oskarshamn	7,500
Gävle	4,500	Piteå	500
Göteborg	23,600	Ronneby	100
Halmstad	5,600	Simrishamn	5,500
Haparanda	100	Skellefteå	100
Hudiksvall	100	Stockholm	4,500
Hälsingborg	9,000	Strömstad	10,400
Härnösand	2,500	Sundsvall	2,000
Jönköping	100	Söderhamn	1,600
Kalmar	8,000	Söderköping	100
Karlshamn	10,000	Södertälje	900
Karlskrona	2,700	Sölvesborg	2,500
Karlstad	400	Trälleborg	1,300
Kristianstad	1,400	Uddevalla	15,100
Kungälv	300	Umeå	400
Landskrona	2,800	Uppsala	100
Lidköping	800	Vadstena	100
Linköping	100	Varberg	1,500
Luleå	800	Visby	7,000
Lysekil	1,500	Västervik	10,700
Malmö	3,000	Västerås	300
Marstrand	7,000	Ystad	500
Norrköping	2,000	Örnsköldsvik	100
Nyköping	2,500		
		Summa kronor	162,000.

I skrivelse den 23 september 1927 har kommerskollegium hemställt, att anslag för förevarande ändamål måtte till enahanda belopp, som för vart och ett av åren 1921—1927 beviljats, eller 162,000 kronor, hos riksdagen

äskas för år 1928. Emellertid har kollegium samtidigt härmed föreslagit indragning från och med den 1 januari 1929 av 13 sjömanshus samt ny indelning av riket i sjömanshusdistrikt och ny indelning av sjömanshusen å de olika sjöfullföringsområdena ävensom hemställt om vidtagande av vissa i sammanhang med berörda förslags genomförande påkallade åtgärder, såsom ändringar i gällande sjömanshusförordning, meddelande av föreskrift rörande förvaltning av och fördelning mellan de kvarblivande sjömanshusen av de indragna sjömanshusens tillgångar samt utverkande hos riksdagen av årligt understöd å allmänna indragningsstaten åt en befattningshavare vid ett av de till indragning ifrågasatta sjömanshusen m. m.

Ifrågavarande av kollegium till indragning föreslagna sjömanshus — inalles 13 av de 16 stycken, som av majoriteten inom ovannämnda av kollegium tillkallade sakkunniga föreslagits till indragning — äro de i Piteå, Skellefteå, Hudiksvall, Uppsala, Södertälje, Söderköping, Linköping, Vadstena, Jönköping, Ronneby, Falkenberg, Kungälv och Lidköping befintliga.

De av kommerskollegium anförda skälen för indragning av visst antal av de nuvarande sjömanshusen finnas återgivna å sid. 111—113 i statsrådsprotokollet.

Vid anmälan av förevarande anslagsäskande har departementschefen anført följande:

»Såsom förut nämnts, föreligger sedan ett antal år tillbaka ett inom kommerskollegium av särskilt tillkallade sakkunniga utarbetat förslag till omorganisation av sjömanshusen. Sagda förslag har emellertid ännu icke undergått slutlig bearbetning inom kollegium. Anledningen härtill är, att det icke ansetts lämpligt att till definitiv prövning upptaga berörda spörsmål, förrän ställning tagits till ett av skeppstjänstkommitterade utarbetat förslag angående ordnande av sjömanspensioneringen. Detta sistnämnda förslag, i vilket åtgärder av ingripande betydelse för sjömanshusens ekonomi ifrågasättas, är för närvarande beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

Emellertid har kommerskollegium nu på anförda skäl föreslagit, att, i avbidan på slutlig lösning av förenämnda båda frågor, en provisorisk organisationsändring av mera begränsad omfattning måtte genomföras till befrämjande av de utav riksdagen i dess förberörda skrivelse den 29 maj 1915 med begäran om utredning rörande sjömanshusen uttalade önskemål. Då icke heller jag kan finna, att de ovannämnda ännu ej slutligt lösta spörsmålen utgöra hinder mot att redan nu vidtaga vissa förenklingar och förbättringar i sjömanshusens organisation och vad därmed sammanhänger, är det min avsikt att framdeles framlägga ifrågavarande spörsmål till Kungl. Maj:ts prövning. Jag ber att i detta sammanhang få erinra, huru som riksdagen i sin skrivelse den 17 juni 1921, nr 10 A, i fråga om statsbidrag till sjömanshusen för år 1922 med anledning av viss motion i ämnet uttalat, att riksdagen förutsatte, att Kungl. Maj:t riktade sin uppmärksam-

het på åstadkommande av förenklingar i sjömanshusens organisation, i den mån sådana visade sig lämpliga och möjliga att ernå.

Vad angår ombudsmännens vid de till indragning föreslagna sjömanshusen ställning, anser jag mig böra redan nu framhålla, att dessa tjänstemän i likhet med övriga sjömanshusombudsmän äro förordnade på sina innehavande befattningar allenast tillsvidare, varför några särskilda anordningar i fråga om dessa befattningshavare icke äro erforderliga. Med avseende å en av dem anser jag emellertid, lika med kommerskollegium, sådana särskilda omständigheter föreligga, att i samband med sjömanshusets indragning visst årligt understöd av statsmedel bör åt honom utverkas. Framställning härom skall jag alltså eventuellt vid ett senare tillfälle underställa Kungl. Maj:ts prövning.

Beträffande storleken av statsbidraget tillstyrker jag, att detsamma även för nästkommande budgetår upptages med samma belopp, som under de senare åren utgått, eller 162,000 kronor.»

I samband med Kungl. Maj:ts förevarande förslag har utskottet till behandling förehått två motioner, väckta inom riksdagens andra kammare, den ena, nr 234, av herr *A. Törnkvist* och den andra, nr 328, av herr *A. Andersson* i Falkenberg.

I den förstnämnda motionen har hemställts, att riksdagen måtte, med bifall i övrigt till Kungl. Maj:ts förslag under punkt 24, tionde huvudtiteln, med underrubriken *Ersättning till sjömanshusen*, besluta, att sjömanshuset i Ronneby icke nu skall upptagas bland de till indragning föreslagna sjömanshusen.

Till stöd för sitt förslag har motionären anført följande:

»Under punkt 24 tionde huvudtiteln föreslår Kungl. Maj:t, i syfte att förenkla och förbättra sjömanshusens organisation, indragning av ett antal sjömanshus, däribland det i Ronneby belägna. Den åtgärdens lämplighet för sjöfarten vågar motionären starkt ifrågasätta. Som i en inlaga till Kungl. Maj:t rörande detta ärende erinrats om, är Blekinge län sedan gammalt känt som ett av de bästa rekryteringsområdena för handelsflottan. Bygden kring Ronneby, med sin talrika fiskarebefolkning, intager härvidlag ett särskilt framstående rum. Blekinge län intager därtill näst efter Malmöhus län platsen nummer två bland rikets län i befolkningstäthet. Att indraga Ronneby sjömanshus i det verkliga centrum för en talrik sjöfarande befolkning som Ronneby är, torde inte vara välbetänkt ens från organisatorisk synpunkt.

Hamnen i Ronneby är utfartsort för länets största industriella anläggningar, Kockums emaljerverk i Ronneby, Djupafors fabriker och Kallinge järnverk, belägna 4 kilometer norr om Ronneby. Därjämte utskippas från Ronneby hamn stora partier stenindustrialster. Ytterligare tillkomma Konga fabriker i Småland, för vilka Ronneby är transitohamn. Statistiken över in- och utklarade fartyg under senaste tioårsperioden visar en betydande ökning i såväl antalet fartyg som tontal. Medan år 1917 de in- och utgående fartygens antal var 681 om sammanlagt 95,000 ton, var antalet in- och utgående fartyg år 1926 996 om sammanlagt cirka 260,000 ton. Debi-

terade tullmedel vid hamnen voro år 1919: 47,341 kronor, medan de under tiden 1 januari—30 november 1927 uppgingo till 99,550 kronor 40 öre. Under tiden $\frac{1}{1}$ — $\frac{1}{12}$ 1927 steg antalet in- och utklarerade fartyg ytterligare till 1,039 och tontalet till 287,446.39.

Dessa siffror tyda onekligen på en lugn och jämn stegring av trafiken vid Ronneby hamn. Under sådana omständigheter är det högst betänkligt att indraga sjömanshuset därstädes, det skulle i högsta grad äventyra denna utveckling i fortsättningen. Åtgärden att indraga sjömanshuset vid Ronneby redd hade måhända icke varit så betänklig, därest hamnen stått i omedelbar förbindelse med staden. Så är, som bekant, icke fallet. Mellan Ronneby stad och dess hamn är ett avstånd av 5 kilometer. Sjömanshusets indragning vid Ronneby överför på i *staden* boende tjänstemän vissa sjömanshusombudsmannen nu påvilande uppgifter. Den tidsutdräkt och de svårigheter, som därmed åsamkas fartygsbefälet, äro ägnade att direkt motverka sjöfarten därstädes. Något intresse att staten skall medverka därtill torde icke vara skönjbart. Om hamnens verksamhet legat i stiltje, hade förvisso även motionären måst finna en indragning av sjömanshuset ändamålsenlig. Det är i motsats därtill i stället fråga om en hamn med livlig, uppåtgående, fast kvantitativt visserligen icke så omfattande, verksamhet i centrum av en folkrik sjömannabygd. Ingen av de städer, vars sjömanshus samtidigt nu föreslås till indragning, torde i så hög grad som Ronneby ha karaktären av huvudort i en bygd för sjöfarande. Indragningen betyder heller ingen besparing för statsverket. De bristfälligheter i rapportförhållandena med kommerskollegium, som ämbetsverket anser vara ett av de skäl som motivera indragningarna — motionären känner dock icke huruvida Ronnebys sjömanshus också givit anledning till dessa ämbetsverkets klagomål — böra knappast anses vara tillräckligt bärande skäl för en åtgärd beträffande ett samhälle som Ronneby, med de starka sakliga skäl, som synas föreligga för bibehållande av dess sjömanshus. Det torde ligga inom möjligheternas område för kommerskollegium att på lämpligt sätt bättra, om brist just här föreligger i rapportförhållandena.»

I motionen nr 328 har föreslagits, att kommerskollegii av Kungl. Maj:t upptagna förslag till omorganisation av rikets sjömanshus, evad det berör Falkenbergs sjömanshus, icke måtte vinna riksdagens bifall.

Till stöd för sitt förslag har motionären anfört:

»I Kungl. Maj:ts proposition nr 1 under tionde huvudtiteln punkt 24 beröres kommerskollegii förslag till omorganisation av rikets sjömanshus och de indragningar av befintliga sjömanshus, som eventuellt skulle bli en följd härav.

Uti ifrågavarande förslag, som endast avser att vara en provisorisk organisationsändring av mera begränsad art, föreslås bland annat, att 13 av de nuvarande sjömanshusen skulle indragas, däribland Falkenbergs. Då av departementschefens yttrande i propositionen den möjligheten synes föreligga, att denna begränsade omorganisationen skulle träda i kraft redan den 1 januari 1929, får jag, evad det berör Falkenbergs sjömanshus eventuella indragning, framhålla följande.

Den av kommerskollegium åberopade utredningen grundar sig på rådande sjöfartsförhållanden under tiden 1917—1918, d. v. s. den tid, under vilken vår sjöfartsnäring arbetade under rent abnorma betingelser. Att det statistiska material, varpå denna utredning bygger, även evad det gäller

våra västkustsläder, icke nu kan ligga till grund för en omorganisation, synes mig alldeles givet.

Vad Falkenbergs hamn och dess sjöfart beträffar, har den genomgått en betydande förändring sedan dess. Hamnen har blivit om- och nybyggd för en kostnad av cirka 700,000 kronor, och även oceangående fartyg kunna nu anlöpa densamma. En ny fartygsslip uppfördes år 1927 för en kostnad av cirka 40,000 kronor. Under år 1927 utgjorde antalet in- och utgående fartyg 1,594 stycken med sammanlagt 198,822 registerton. Motsvarande siffror år 1917 voro 400 och 17,259. Antalet på- och avmönstringar år 1926 voro 206 stycken, under det att antalet 1922 utgjorde 74 stycken.

Sjömanshusets kapitaltillgångar uppgingo vid 1926 års slut till 39,381 kronor 21 öre. Under samma år utdelades i understöd och pensioner 2,763 kronor 25 öre.

Det synes mig, att en indragning av sjömanshuset skulle verka i rakt motsatt riktning mot vad Falkenbergs stad åsyftade genom det stora hamnbyggnadsarbetet. Detta syfte har varit att i högsta möjliga grad underlätta och öka sjöfarten; indragningen av sjömanshuset skulle motarbeta detta syfte genom att beröva hamnen alla de fördelar ett sjömanshus medför.

Några bärande skäl för en indragning kan jag således icke finna. De av kommerskollegium anförda olägenheterna, 'att förmå sjömanshusdirektionerna till att besvara skrivelser och avlämna uppgifter, — ävensom vederbörandes skyldighet i avseende å de värnpliktiges redovisning' äger icke tillämpning på Falkenbergs sjömanshus, enligt vad av vederbörande tjänsteman inom kommerskollegium till mig uppgivits. Ej heller kan den lilla besparingen av 400 kronor om året, som utgör hela statsbidraget, få utgöra något verkligt skäl för indragningen.»

I en till statsutskottet ingiven skrivelse har Norrbottens och Västerbottens läns handelskammare framlagt vissa omständigheter, som enligt handelskammarens mening talade emot en partiell omorganisation av sjömanshusen, och särskilt vänt sig mot förslaget om indragning av sjömanshusen i Skellefteå och Piteå.

Slutligen har Piteå handels- och sjöfartsnämnd i en till statsutskottet ingiven skrivelse på anförda skäl uttalat sig mot indragning av sjömanshuset i Piteå.

Såsom av statsrådsprotokollet framgår, föreligger sedan ett antal år tillbaka ett inom kommerskollegium av särskilt tillkallade sakkunniga utarbetat förslag till omorganisation av sjömanshusen, vilket förslag dock ännu icke undergått slutlig bearbetning inom kollegium.

Enligt vad den ovan lämnade redogörelsen utvisar, har emellertid kommerskollegium nu ifrågasatt en provisorisk organisationsändring av sjömanshusen och i sådant hänseende föreslagit indragning från och med den 1 januari 1929 av 13 sjömanshus samt ny indelning av riket i sjömanshusdistrikt och ny indelning av sjömanshusen å de olika sjörullföringsområdena ävensom hemställt om vidtagande av vissa i sammanhang med berörda förslags genomförande påkallade åtgärder, såsom ändringar i

*Utskottets
yttrande.*

gällande sjömanshusförordning, meddelande av föreskrift rörande förvaltning av och fördelning mellan de kvarblivande sjömanshusen av de indragna sjömanshusens tillgångar samt utverkande hos riksdagen av årligt understöd å allmänna indragningsstaten åt en befattningshavare vid ett av de till indragning ifrågasatta sjömanshusen m. m. Departementschefen har ock uttalat sig för att vissa förenklingar och förbättringar i sjömanshusens organisation och vad därmed sammanhänger vidtagas.

Med anledning härav får utskottet såsom sin mening framhålla, att, oaktat det synes önskvärt, att dylika förenklingar så snart ske kan genomföras, det icke synes utskottet lämpligt att, innan slutlig ståndpunkt kunnat tagas till omorganisationsfrågan i hela dess vidd, nu vidtaga indragning av vissa sjömanshus och i samband därmed verkställa ny sjömanshusdistriktsindelning och ny indelning av sjömanshusen å de olika sjöruddföringsområdena. Utskottet kan sålunda icke dela kommerskollegii, av departementchefen förordade förslag härutinnan.

Vad angår storleken av statsbidraget för det ändamål, varom fråga är, har utskottet ansett sig böra tillstyrka, att detsamma även för budgetåret 1928—1929 upptages med samma belopp, som under de senare åren beviljats, eller 162,000 kronor.

Utskottet hemställer alltså,

a) att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, å riksstaten för budgetåret 1928—1929 till *ersättning åt sjömanshusen* anvisa ett extra anslag av 162,000 kronor för beredande under år 1928 åt sjömanshusen av skälig ersättning för dem åliggande bestyr med värnpliktigas inskrivning och redovisning samt för andra dem åvilande uppgifter för statsverkets räkning;

b) att herr Törnkvists ovanberörda motion, II:234, må anses besvarad genom vad utskottet ovan anfört; samt

c) att herr Anderssons i Falkenberg motion, II:328, likaledes må anses besvarad genom vad utskottet ovan anfört.

Läkarundersökning av sjöfolk.
[25.]

22:o) På grund av vad Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen (punkt 25) och under hänvisning till vad statsrådsprotokollet (sid. 114 och 115) i ämnet innehåller, hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till *läkarundersökning av sjöfolk* i enlighet med i statsrådsprotokollet över handelsärenden

den 4 januari 1928 angivna grunder för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra förslagsanslag av 35,000 kronor.

23:o) Med tillstyrkande av bifall till Kungl. Maj:ts förslag (punkt 26) och under hänvisning till vad statsrådsprotokollet (sid. 116) i ämnet innehåller, får utskottet hemställa,

*Arvoden åt två
dispaschörs-
assistenter.
[26.]*

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, för budgetåret 1928—1929 anvisa till arvode med 2,000 kronor åt envar av *två dispaschörsassistenter*, anställda den ene i Stockholm och den andre i Göteborg, ett extra anslag av 4,000 kronor.

24:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 27) och under hänvisning till vad statsrådsprotokollet (sid. 117) i ämnet innehåller, hemställer utskottet,

*Bidrag till
uppehållande
av internationell
patrulleringstjänst
i norra
Atlanten.
[27.]*

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till täckande av den å Sverige för år 1928 belöpande delen av kostnaderna för uppehållande av *internationell patrulleringstjänst i norra Atlanten* å riksstaten för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra förslagsanslag av 9,500 kronor.

25:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 28) att, i avbidan på den proposition i ämnet, som kunde varda riksdagen förelagd, till bestridande av drift- och underhållskostnader för statens isbrytarfartyg för budgetåret 1928—1929 beräkna ett extra förslagsanslag av 300,000 kronor.

*Drift- och
underhålls-
kostnader för
statens
isbrytar-
fartyg.
[28.]*

Sedermera har Kungl. Maj:t i en till riksdagen avlåten, den 16 mars 1928 dagtecknad proposition, nr 198, vilken hänvisats till statsutskottets förberedande behandling, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden för nämnda dag, föreslagit riksdagen att — med uteslutande av den i förslaget till riksstat för budgetåret 1928—1929 under rubriken Uppbörd i statens verksamhet uppförda inkomstiteln: »Avgifter för isbrytarhjälp» å 160,000 kronor — till bestridande av drift- och underhållskostnader för statens isbrytarfartyg under sagda budgetår anvisa ett extra förslagsanslag av 300,000 kronor.

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till nyssnämnda statsrådsprotokoll.

På Kungl. Maj:ts framställning har riksdagen för budgetåret 1927—1928, liksom förut för vardera av budgetåren 1925—1926 och 1926—1927, till be-

stridande av drift- och underhållskostnader för statens isbrytarfartyg anvisat ett extra förslagsanslag av 140,000 kronor.

Till täckande av statsverkets berörda kostnader för fartyget är för närvarande vidtagen en provisorisk förhöjning, med vissa modifikation, av fyr- och båkavgiften. Närmare bestämmelser härom återfinnas i en den 15 januari 1926 utfärdad kungörelse (nr 6).

Vid föredragning inför Kungl. Maj:t den 4 januari 1927 av frågor, tillhörande regleringen av utgifterna under riksstatens tionde huvudtitel för innevarande budgetår, anmälde departementschefen, att drift- och underhållskostnaderna för statsisbrytaren under budgetåret 1925—1926 högst avsevärt överskridit det för samma tid beräknade anslagsbeloppet, samt meddelade tillika, att även under isbrytarsäsongen 1926—1927 utgifterna för fartygets drift- och underhåll, efter vad redan då kunde bedömas, icke på långt när komme att rymmas inom ramen för anslaget. Så har också blivit fallet. Drift- och underhållskostnaderna för fartyget uppgingo för budgetåret 1925—1926 till 190,717 kronor 42 öre och för budgetåret 1926—1927 till 274,661 kronor 44 öre.

Vid berörda föredragning förordade departementschefen emellertid, att anslaget i fråga skulle för budgetåret 1927—1928 uppföras med oförändrat belopp, 140,000 kronor. Skälet härför vore, att med hänsyn till den korta tid, under vilken statsisbrytaren då varit i verksamhet, ytterligare erfarenhet syntes böra vinnas såväl för verkställande av noggrannare kostnadsberäkningar som för avgörande av väckt fråga om uttagande av avgifter för visst biträde av fartyget.

Enligt vad statsprotokollet utvisar, uppdrog Kungl. Maj:t den 9 september 1927 med anledning av de skedda överskridandena av anslaget åt marinförvaltningen och kommerskollegium gemensamt att efter verkställd utredning till Kungl. Maj:t inkomma dels med möjligast noggranna beräkningar av drift- och underhållskostnaderna för statens isbrytarfartyg, dels ock med förslag i fråga om täckande av samma kostnader.

Sedermera framlade chefen för sjöförsvarets kommandoexpedition i en den 10 november 1927 dagtecknad skrivelse förslag till viss anordning för tillgodoseende av statsisbrytarens bemanning i vad angår manskapet. Förslaget, som är byggt på den förutsättningen att flottans personalstater icke komma att innefatta för sagda bemanning erforderliga beställningar, utmynnar bland annat däri, att bemanningen sammansättes av från flottans tjänst avgående eller avgånget manskap ävensom av värnpliktiga och att de erforderliga kostnaderna för samma personals avlöning, beklädnad och bespisning, uppskattade till omkring 30,000 kronor, bestridas från anslag under tionde huvudtiteln.

I häröver gemensamt avgivet yttrande hava marinförvaltningen och chefen för marinstaben uttalat, att förslaget, under ovan angivna förutsättning,

syntes erbjuda en lämplig väg att lösa bemanningsfrågan. På grund härav hava dessa myndigheter tillstyrkt, att förslaget måtte försöksvis prövas.

Berörda förslag jämte det däröver avgivna yttrandet överlämnades därefter till först nämnda myndigheter för att tagas i övervägande vid verkställande av den genom Kungl. Maj:ts beslut den 9 september 1927 anbefallda utredning rörande statsisbrytarens drift- och underhållskostnader.

I gemensam skrivelse den 28 januari 1928 hava marinförvaltningen och kommerskollegium efter verkställd utredning avgivit förslag i förevarande ämne. Det närmare innehållet av detta förslag återgives å sid. 5—20 i förenämnda statsrådsprotokoll den 16 mars 1928, vartill utskottet tillåter sig hänvisa.

Över ämbetsverkens beräkningar av drift- och underhållskostnaderna för statens isbrytarfartyg samt förslag i fråga om täckande av samma kostnader ävensom vad de i sistberörda avseende i övrigt anfört har statsisbrytarnämnden den 29 februari 1928 avgivit infortrat utlåtande, vilket återgives å sid. 20—24 i statsrådsprotokollet.

Departementschefen har i ärendet anfört följande:

»I det yttrande av den 31 januari 1924, vari särskilt tillkallade sakkunniga förordade anskaffandet för statens räkning av ett isbrytarfartyg, beräknade de sakkunniga — med utgångspunkt från att skötseln av fartyget anförtroddes åt flottans varv samt att fartyget bemannades med personal från flottan — kostnaderna för fartygets drift och underhåll per gångdag till cirka 1,300 kronor, varav avlöningar omkring 75 kronor, bränslekostnader 1,125 kronor och kostnader för förbrukningsartiklar 100 kronor. Därjämte räknade de sakkunniga med diverse maskin-, däcks- och allmänna underhållskostnader till ett årligt belopp av 10,000 kronor.

I sitt den 18 februari 1924 efter remiss gemensamt avgivna utlåtande över dessa kostnadsberäkningar förklarade sig kommerskollegium och lotsstyrelsen icke hava någon annan erinran att framställa mot de sakkunnigas driftkostnadskalkyl, än att dels posten å 10,000 kronor, avseende allmänna underhållskostnader m. m., borde höjas med 10,000 kronor, dels ock bränslekostnaderna syntes böra beräknas något högre än enligt nämnda kalkyl. Med utgångspunkt från att isbrytarfartyget genomsnittligt sett skulle behöva vara i gång under omkring 2 1/2 månader om året och i beredskap ungefär samma tid, uppskattades den årliga kostnaden för fartyget på följande sätt:

Under gång 2 1/2 månader	kronor 112,500
I beredskap 2 1/2 »	» 7,500
Diverse maskin-, däcks- och allmänna underhållskostnader	» 20,000
	Summa kronor 140,000.

När ovan angivna beräkningar på sin tid verkställdes, d. v. s. innan statsisbrytaren tagits i bruk, saknades givetvis alla sådana erfarenheter, varpå man nu kan bygga med ledning från redan utförda expeditioner med fartyget. Väsentliga svårigheter kvarstå emellertid i allt fall fortfarande för ett tillförlitligt bedömande av de med statsisbrytarens verksamhet förenade kostnaderna. Omfattningen av fartygets verksamhet är ju väsentligen beroende av två omständigheter, nämligen dels isförhållandena, dels ock de krav, som från sjöfartens sida ställas på fartygets medverkan. Längden av den tidsperiod, varunder fartyget är i verksamhet, d. v. s. den årliga expeditionens varaktighet, liksom ock intensiteten av det utförda arbetet, d. v. s. fartygets gångtid, äro de huvudsakliga faktorer, som inverka på kostnadsfrågan. Medan år 1924 beräknades en expedition av 5 månaders varaktighet och en gångtid under $2\frac{1}{2}$ månader av 12 timmar per dygn, har man nu faktiskt att räkna med en expedition av 6 månaders varaktighet — under budgetåret 1926—1927 var fartyget i verksamhet $6\frac{1}{2}$ månader — och en gångtid under 5 månader av 12 timmar per dygn. Dessa omständigheter hava naturligtvis utgjort de väsentliga anledningarna till att de på sin tid beräknade kostnaderna i så betydlig mån överskridits.

Utöver de kostnader, som fortfarande för olika ändamål skola bestridas av nu ifrågavarande anslag, äro att märka de nu framställda, av vederbörande myndigheter tillstyrkta förslagen att kostnaderna för avlöning åt en reservofficer samt för avlöningar m. m. åt fartygets manskapsbemanning, tillhoppa 34,300 kronor, jämväl skulle utgå av detta anslag. För egen del finner jag mig böra tillstyrka, att denna lösning av bemanningsfrågan åtminstone försöksvis prövas.

De nu uppgjorda beräkningarna till drift- och underhållskostnader för statens isbrytarfartyg sluta på ett belopp, vars höjd, på sätt statsisbrytarnämnden uttalat, är ägnat att ingiva betänkligheter. Lika med nämnden finner jag det därför nödvändigt, att en nedsättning i utgifterna i görligaste mån eftersträvas. Nämnden har också i fråga om de största i anslaget ingående posterna, nämligen kostnaderna för brännolja, besättningens avlöning och fartygets underhåll givit vissa anvisningar på huru dessa kostnader, enligt nämndens mening, borde kunna avsevärt nedbringas, och har nämnden omförmålt sin avsikt att inom den närmaste tiden framlägga ett förslag i fråga om reducering av fartygets personal. Då jag nu oaktat de sålunda framhållna betänkligheterna ämnar förordra framställning till riksdagen om äskande av ett anslagsbelopp, motsvarande de av marinförvaltningen beräknade kostnaderna med avdrag för det mindre belopp, som beräknas komma att inflyta för bogseringshjälp m. m., innebär detta sålunda icke ett principiellt godtagande från min sida av de uppgjorda beräkningarna. Enär emellertid, innan vare sig nämndens införförväntade förslag till nedbringande av personalkostnaderna eller övriga av nämnden i besparingssyfte gjorda erinringar kunnat underkastas er-

forderlig prövning, fastare hållpunkter saknas för ett bedömande av den minskning av kostnaderna, som må kunna uppnås, hemställer jag, att anslaget till fartygets drift- och underhållskostnader nu upptages med ett belopp av 300,000 kronor Jag förutsätter därvid att, på sätt erfarenheten visat önskvärt, med detta anslag får täckas även kostnaden för sådana mindre kompletteringar och förbättringar av den maskinella utrustningen av fartyget m. m., som, ehuru icke direkt hänförliga till det årliga underhållet, svårligen kunna undgås på ett fartyg av denna sort och storlek.

Beträffande därefter frågan om sättet för täckandet av samma kostnader hava ju såväl Kungl. Maj:t som riksdagen hittills hävdad den uppfattningen, att berörda kostnader böra täckas av dem, som kunna tänkas hava nytta av isbrytarfartygets verksamhet. Det är också i anslutning till denna syn på frågan som den förut omförmälda höjningen av fyr- och båkavgiften tillkommit.

Nu har visserligen kommerskollegium med utgångspunkt från de i ovan nämnda statsrådsprotokoll över handelsärenden den 9 september 1927 skisserade grunderna utarbetat ett förslag, enligt vilket skillnadsbeloppet mellan de verkliga kostnaderna för isbrytarens verksamhet och sjöfartens bidrag till samma verksamhet skulle gäldas genom sammanskott från respektive norrländska hamnar och lastageplatser. Men kollegium har samtidigt med ifrågavarande förslags avgivande framhållit vissa skäl, som enligt kollegii mening starkt motiverade, att statsverket självt borde vidkännas de kostnader, varom här är fråga. I allt fall har kollegium förklarat sig avstyrka, att åtminstone för närvarande några åtgärder vidtoges i det i merberörda statsrådsprotokoll angivna syfte.

De av kollegium framhållna skälen för ett uppskov med förevarande frågas avgörande äro i huvudsak följande.

Fastställandet av särskilda grunder för uttagande av vederlag för den del av de med statsisbrytarens verksamhet förbundna kostnaderna, som icke täckas av den förhöjda fyr- och båkavgiften, måste i viss mån innebära ett föregripande av prövningen av de s. k. sjöfartsavgiftssakkunnigas förslag, i vad detta byggde på att — liksom enligt de sakkunnigas förslag fyr- och båkavgiften i allmänhet icke skulle uttagas med större belopp än som kunde beräknas vara erforderligt för täckande av kostnaderna för fyr- och båkväsendet, medan den andra hälften av samma kostnader skulle täckas av det allmänna — hälften av kostnaden för statsisbrytarens verksamhet skulle bestridas av statsmedel. Innehållet av det utav kollegium framlagda förslaget utvisade ytterligare, i vad detsamma utginge ifrån att debiteringen å lastageplatserna av bidrag till fartygets drift- och underhållskostnader skulle bygga på uppbörden av grundpenningar, att förslaget, därest detsamma skulle bliva gällande för all framtid, skulle verka föregripande å prövningen av nyssnämnda sakkunnigas förslag, i vad detta innebure, att grundpenningarna skulle ställas på successiv av-

skrivning. Kollegium, å vilket det ankomme att i sinom tid i första hand taga ställning till de sakkunnigas olika förslag, hade emellertid velat framhålla, att, då kollegium ansett sig hava varit direkt uppfordrat att framlägga ett förslag till åtgärder för täckande av nu ifrågavarande kostnader, kollegium icke ansett sig för sin del i och med avgivandet av sådant förslag hava slutligt bedömt de sakkunnigas utredning utan hava giltig anledning att betrakta sitt förslag i förevarande ämne såsom uppslag till ett allenast provisoriskt ordnande*av frågan.

Statsisbrytarnämnden har för sin del uttalat, att det framlagda förslaget lede, vilket också kollegium framhållit, av åtskilliga brister av den art, att detsamma enligt nämndens mening icke syntes ägnat att, åtminstone i dess nuvarande skick, läggas till grund för en tillfredsställande lösning av frågan. Utöver vad kollegium i sådant hänseende framhållit, betecknar nämnden såsom en beaktansvärd brist hos förslaget det förhållandet, att detsamma icke pålägger alla hamnar i riket skyldighet att bidra till täckande av nu ifrågavarande del av kostnaderna för statsisbrytarverksamheten.

Därest vissa hamnar bleve skyldiga att, på sätt som föreslagits, erlagga bidrag till isbrytarkostnaderna, syntes de icke utan berättigande föranledas att ställa större krav på statlig isbrytarhjälp, vilka icke alltid kunde tänkas bliva uppfyllda utan att äventyra en rationell plan för och ledning av isbrytarverksamheten.

Nämnden framhåller vidare nödvändigheten av att, för att få kollegii förslag allsidigt prövat, före frågans avgörande lämna vederbörande intresser — hamnarna och näringslivet genom respektive korporationer — tillfälle att uttala sig om förslaget. En dylik hänvändelse har syntes nämnden jämväl vara betingad av skäligheten att ej utan vederbörandes hörande pålägga dem den nu ifrågasatta bidragsskyldigheten.

Slutligen har nämnden erinrat om ett av nämnden själv på sin tid framlagt uppslag till avgiftsfrågans lösning, vilket nämnden ansåge väl förtjäna att närmare utredas och framläggas i sådan form, att det kunde före ett avgörande av förevarande fråga vägas mot kollegii förslag.

Med anledning av vad sålunda från ej mindre kommerskollegii än även statsisbrytarnämndens sida framhållits som skäl för ett uppskov tillsvidare med ställningstagandet till nu ifrågavarande spørsmål, anser jag mig tyvärr icke nu kunna framlägga något förslag i det syfte, som i förenämnda statsrådsprotokoll den 9 september 1927 ursprungligen avsetts. I avvaktan på slutlig prövning av det förslag i ämnet, som efter den utredning i ärendet, som ytterligare erfordras, kan framkomma, lär det sålunda icke kunna undgåas att merkostnaderna för statsisbrytarens verksamhet tillsvidare gäldas, liksom hittills, utan att särskilda medel ställas till förfogande för ändamålet. Enligt vad chefen för finansdepartementet meddelat,

kunna för täckande av nu ifrågavarande del av anslaget i fråga medel beredas å riksstaten.»

I likhet med departemenschefen har utskottet ansett de nu uppgjorda beräkningarna till drift- och underhållskostnader för statens isbrytarfartyg uppgå till sådant belopp, att detsamma storlek är ägnat att ingiva betänkligheter. En nedsättning i utgifterna synes för den skull, så långt möjligt är, böra eftersträvas. Med hänsyn till de omständigheter, som anförts till stöd för upptagande av anslaget till det nu äskade beloppet, har utskottet emellertid ansett sig icke kunna motsätta sig Kungl. Maj:ts förslag härutinnan.

*Utskottets
yttrande.*

Utskottet får alltså hemställa,

att riksdagen må till bestridande av *drift- och underhållskostnader för statens isbrytarfartyg* under budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra förslagsanslag av 300,000 kronor.

Beträffande Kungl. Maj:ts förslag angående uteslutande av den i förslaget till riksstat för budgetåret 1928—1929 under rubriken Uppbörd i statens verksamhet uppförda inkomstiteln: »Avgifter för isbrytarhjälp» å 160,000 kronor kommer utskottet att framdeles avgiva yttrande.

Bergsbruk, industri, hantverk och slöjd.

26:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 29) att höja det ordinarie reservationsanslaget till reseunderstöd åt personer, som önska i främmande länder förvärva ökad insikt och skicklighet i vad till bergshanteringen hör, nu 3,000 kronor, med 1,000 kronor till 4,000 kronor.

*Reseunderstöd
åt personer,
som önska i
främmande
länder för-
värva ökad
insikt och
skicklighet i
vad till bergs-
hanteringen
hör.*

Utredningen i ämnet återfinnes å sid. 122 och 123 i statsrådsprotokollet.

Det ordinarie reservationsanslaget till reseunderstöd åt personer, som önska i främmande länder förvärva ökad insikt och skicklighet i vad till bergshanteringen hör, förut 6,000 kronor om året, blev för ett vart av åren 1916, 1917 och 1918 å riksstaten upptaget med ett till 3,000 kronor nedsatt belopp. Efter att för år 1919 hava varit helt indraget uppfördes anslaget i riksstaten för år 1920 med 3,000 kronor samt höjdes därefter för ett vart av åren 1921 och 1922 ånyo till 6,000 kronor. För tiden 1 januari—30 juni 1923 liksom ock för budgetåren 1923—1924, 1924—1925 och 1925—1926 var anslaget i riksstaten upptaget utan angivet belopp. För ett vart av budgetåren 1926—1927 och 1927—1928 är anslaget ånyo uppfört med 3,000 kronor.

Enligt vad av statsrådsprotokollet framgår, har på grund av hittills förefintliga besparingar å anslaget ett belopp av omkring 4,000 kronor stått till

[29.]

kommerskollegii förfogande för reseunderstöd av nu ifrågavarande slag. Då ett bibehållande av anslaget vid dess nuvarande storlek skulle nödvändiggöra inskränkning i utdelningen av reseunderstöden, har anslaget för nästkommande budgetår ansetts böra ökas med det nu föreslagna beloppet.

*Utskottets
yttrande.*

Utskottet, som ansett sig böra biträda Kungl. Maj:ts förslag, får alltså hemställa,

att riksdagen må höja det ordinarie reservationsanslaget till *reseunderstöd åt personer, som önska i främmande länder förvärva ökad insikt och skicklighet i vad till bergshantering hör*, nu 3,000 kronor, med 1,000 kronor till 4,000 kronor.

*Befrämjande
i allmänhet av
slöjderna.*

[30.]

27:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 30) att i riksstaten för budgetåret 1928—1929 upptaga

dels det i den ordinarie anslagstiteln »Befrämjande i allmänhet av slöjderna» ingående anslaget till manufakturernas befrämjande med 4,000 kronor,

dels ock de i samma anslagstitel ingående reservationsanslagen med följande belopp, nämligen

reservationsanslaget till reseunderstöd åt arbetare i de särskilda näringsyrkena med 15,000 kronor,

reservationsanslaget till reseunderstöd åt idkare av hantverk och annan mindre industri med 5,400 kronor,

reservationsanslaget till reseunderstöd åt verkmästare och förmän inom industri och hantverk med 7,100 kronor

och reservationsanslaget till reseunderstöd åt teoretiskt och praktiskt bildade tekniker, som icke ägna sig åt bergshantering, med 7,500 kronor.

Utredningen i ämnet återfinnes å sid. 124—127 i statsrådsprotokollet.

Kungl. Maj:ts förevarande framställning överensstämmer med det för sistlidet års riksdag i ämnet framlagda förslaget med undantag därav, att benämningen å det nuvarande anslaget till reseunderstöd åt verkmästare och förmän ändrats så, att anslaget uttryckligen kommer att omfatta såväl verkmästare och förmän inom industrien som sådana inom hantverket.

*Utskottets
yttrande.*

Vad Kungl. Maj:t sålunda föreslagit riksdagen har icke givit utskottet anledning till erinran.

Utskottet får alltså hemställa,

att riksdagen må i riksstaten för budgetåret 1928—1929 upptaga

a) det i den ordinarie anslagstiteln »Befrämjande i

allmänhet av slöjderna» ingående anslaget till *manufakturernas befrämjande* med 4,000 kronor,
samt

b) de i samma anslagstitel ingående reservationsanslagen med följande belopp, nämligen
reservationsanslaget till *reseunderstöd åt arbetare i de särskilda näringsyrkena* med 15,000 kronor,
reservationsanslaget till *reseunderstöd åt idkare av hantverk och annan mindre industri* med 5,400 kronor,
reservationsanslaget till *reseunderstöd åt verkmästare och förmän inom industri och hantverk* med 7,100 kronor
och reservationsanslaget till *reseunderstöd åt teoretiskt och praktiskt bildade tekniker, som icke ägna sig åt bergshanteringen*, med 7,500 kronor.

28:o) Med tillstyrkande av bifall till Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning (punkt 31) och under hänvisning till vad statsrådsprotokollet (sid. 128 och 129) i ämnet innehåller, hemställer utskottet,

*Understöd
åt föreningen
för svensk
hemslöjd.*

[31.]

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, åt *föreningen för svensk hemslöjd* såsom bidrag till uppehållande av dess verksamhet för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra anslag av 8,000 kronor.

29:o) På grund av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 32) och under hänvisning till vad statsrådsprotokollet (sid. 130—132) i ämnet innehåller, får utskottet hemställa,

*Understöd åt
svenska slöjdföreningen.*

[32.]

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, åt *svenska slöjdföreningen* såsom bidrag för uppehållande av dess verksamhet under år 1928 å riksstaten för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra anslag av 10,000 kronor.

30:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 33) att till arvoden åt torvingenjörer m. m., i enlighet med vad av chefen för handelsdepartementet förordats, för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra anslag av 30,700 kronor.

*Arvoden åt
torvingenjörer
m. m.*

[33.]

Beträffande utredningen i ämnet får utskottet hänvisa till sid. 132—136 i statsrådsprotokollet.

Torvstatens personal, som vid 1917 års ingång utgjordes av fem personer, förstärktes sedermera successivt, så att den vid 1920 års ingång upp-

gick till elva personer, nämligen en förste torvingenjör, fyra torvingenjörer, tre torvassistenter och tre torvbiträden. Denna personal bibehölls även under åren 1921 och 1922. Härefter har en betydande minskning av personalen genomförts. En torvassistenttjänst och de tre torvbiträdesbefattningarna indrogos från och med 1923 års ingång, en torvingenjörsbefattning och de två återstående torvassistenttjänsterna från och med den 1 juli samma år.

Efter dessa reduktioner utgöres torvstatens personal, som i sin helhet är anställd på extra stat, för närvarande av en förste torvingenjör med ett arvode av 6,400 kronor, varav 400 kronor, utgörande ortstillägg, få uppbäras allenast under förutsättning, att han är bosatt i Stockholm, samt tre torvingenjörer, var och en med ett arvode av 4,000 kronor. Utöver arvoden utgår till envar av de nuvarande befattningshavarna personligt ålderstillägg å 1,000 kronor.

Förutom de medel, som utgå till bestridande av de sålunda angivna arvoden å jämte ålderstillägg, sammanlagt 22,400 kronor, har för budgetåret 1927—1928 avsetts dels till rese- och traktamentspenningar åt nämnda fyra befattningshavare ett belopp av 8,000 kronor, dels ock till skrivhjälp åt förste torvingenjören ett belopp av 1,500 kronor. Det sammanlagda anslagsbeloppet till torvstaten utgör sålunda för innevarande budgetår 31,900 kronor.

Vid jämförelse med det för innevarande budgetår anvisade anslaget innebär Kungl. Maj:ts nu föreliggande förslag en minskning av anslaget med 1,200 kronor.

Denna minskning skulle åstadkommas genom indragning från och med den 1 maj 1929 av den — liksom fallet är med övriga befattningar å torvstaten — å extra stat uppförda förste torvingenjörstjänsten, vars nuvarande innehavare ansetts vid nämnda tidpunkt böra komma i åtnjutande av pension, varefter de med sagda tjänst förenade göromålen skulle handhavas av en hos kollegium redan anställd ordinarie tjänsteman.

Till avlönande av en förste torvingenjör under tiden 1 juli 1928—30 april 1929 och tre torvingenjörer under hela budgetåret 1928—1929 har sålunda avsetts ett belopp av (5,000 + 333: 33 + 12,000) 17,333 kronor 33 öre. I avslutning härtill har anslagsposten till personliga ålderstillägg ansetts böra upptagas med (833: 33 + 3,000) 3,833 kronor 33 öre. För beredande av tillfällig skrivhjälp åt förste torvingenjören och, efter dennes avgång, åt den tjänsteman inom kollegium, som skulle komma att handlägga de förstnämnda tjänsteman nu åvilande göromål, har enahanda belopp, som hittills utgått, eller 1,500 kronor, synts böra ställas till förfogande. Vad slutligen angår den i nu ifrågavarande anslag ingående posten till resekostnads- och traktamentsersättning åt torvstatstjänstemännen har kommerskollegium återupprepat sin beträffande anslag till torvstaten för löpande budgetår gjorda hemställan, att från denna post skulle, i den mån densamma efter bestridandet av nyssnämnda kostnader därtill försloge, få utgå jämväl expensersättning, om högst

500 kronor, åt envar av de tre torvingenjörerna. Då departementschefen, lika med kollegium, med stöd av den förebragta utredningen kommit till den uppfattningen, att dessa tjänstemäns utgifter för tjänsten torde för var och en av dem uppgå till minst nämnda belopp, och då samtidigt den möjlighet för dem att erhålla fyllnad i sina inkomster genom utförande av uppdrag för enskilda, varmed statsmäkterna räknat, under nuvarande förhållanden endast i obetydlig mån syntes existera, har departementschefen ansett det vara av billighetsskäl väl motiverat att tilldela dem dylik ersättning att utgå i den ordning, som av kollegium förordats. För beredande av dessa expensersättningar erfordras emellertid icke någon höjning av postens nuvarande belopp.

Då utskottet ansett sig böra ansluta sig till vad departementschefen under förevarande punkt anfört och föreslagit, får utskottet alltså hemställa,

*Utskottets
yttrande.*

att riksdagen må till *arvoden åt torvingenjörer m. m.*, i enlighet med vad av chefen för handelsdepartementet i statsrådsprotokollet över handelsärenden den 4 januari 1928 förordats, för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra anslag av 30,700 kronor.

31:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 34) att under de av chefen för handelsdepartementet tillstyrkta villkor såsom bidrag till Sveriges hantverksorganisations verksamhet under år 1928 å riksstaten för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra anslag av 2,500 kronor.

*Understöd till
Sveriges
hantverks-
organisation.
[34.]*

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 136—138 i statsrådsprotokollet.

Åt Sveriges hantverksorganisation har för åren 1913—1922 såsom bidrag till dess verksamhet lämnats statsunderstöd med 7,000 kronor årligen, varav för ett vart av åren 1914—1922 4,000 kronor beviljats av riksdagen å extra stat och 3,000 kronor anvisats av Kungl. Maj:t ur manufakturförslagslånefonden. Å riksstaten för budgetåret 1923—1924 anvisades såsom bidrag till föreningens verksamhet under år 1923 ett extra anslag av 3,000 kronor. För år 1924 nedsattes anslaget till 2,500 kronor. Med sistnämnda belopp har anslaget utgått även för ett vart av åren 1925—1927. Något understöd av fondmedlen har för sistnämnda fem år icke tilldelats föreningen.

Rörande utbetalningen av det av riksdagen för år 1927 till organisationen beviljade anslaget har Kungl. Maj:t meddelat föreskrifter genom beslut den 8 april samma år, varvid stadgats skyldighet för organisationen att före den 1 maj 1928 till chefen för handelsdepartementet avgiva redogörelse för användningen av understödet och berättelse rörande organisationens verksamhet under år 1927, att efter beprövande av redaktionen för svensk hantverkstidning offentliggöra reseberättelser, som av idkare av hantverk och annan mindre industri ävensom av arbetare i de särskilda närings-

yrkena avgivas rörande av dem med statsmedel företagna studieresor, *samt att* till kommerskollegium avlämna 80 exemplar av organisationens publikationer för att genom kollegii försorg utdelas till de tekniska undervisningsanstalterna för deras bibliotek samt till användande såsom belöning åt därav förtjänta lärjungar vid dessa undervisningsanstalter.

I sammanhang med Kungl. Maj:ts förevarande förslag har utskottet till behandling förehåft två likalydande motioner, väckta, den ena inom första kammaren, nr 102, av herr *A. Antonsson* och den andra inom andra kammaren, nr 93, av herrar *A. Andersson* i Falkenberg och *Axel Lindqvist*, vari hemstälts,

dels att riksdagen *utöver*, vad som av Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen under tionde huvudtiteln äskats, måtte såsom bidrag till Sveriges hantverksorganisations allmänna verksamhet under år 1928 å riksstaten för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra anslag av 1,500 kronor, således tillhoppa 4,000 kronor,

dels ock att riksdagen måtte såsom bidrag till Sveriges hantverksorganisations verksamhet genom hantverksinstitutet under år 1928 å riksstaten för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra anslag av 7,000 kronor.

I fråga om de skäl, motionärerna anfört till stöd för sina förslag, får utskottet hänvisa till motionerna.

Vid anmälan av frågorna om statsbidrag till det av Sveriges hantverksorganisation inrättade hantverksinstitutets verksamhet samt sagda organisations allmänna verksamhet har departementschefen anfört följande:

»Det av Sveriges hantverksorganisation inrättade hantverksinstitutets verksamhet har hittills i övervägande grad inriktats på sådan yrkesutbildning, för vars främjande staten under åttonde huvudtiteln anvisat betydande anslag. Med allt erkännande av den betydelse nämnda utbildning kan hava och även visat sig hava *dels* som ett led i arbetet för höjande av yrkesutbildningen i allmänhet inom såväl hantverket som vissa grenar av industrien, *dels ock* som ett medel för fullföljande av institutets allmänna verksamhet till hantverkets höjande, anser jag mig likväl icke kunna förorda, att ett särskilt anslag upptages under tionde huvudtiteln för ifrågavarande del av organisationens verksamhet. Det genom hantverksinstitutet bedrivna arbetets tyngdpunkt ligger ju å den egentliga yrkesutbildningens plan och med hänsyn därtill åtnjuter institutet, såsom ovan framhållits, betydande understöd från av riksdagen för ändamålet anslagna medel. Därutöver åtnjuter institutet ett rätt så avsevärt anslag från manufakturförlagslånefonden, vilket anslag torde få anses utgöra ett lämpligt avpassat statsbidrag till de kostnader för institutet, vilka kunna anses avse sådan allmän yrkesfrämjande verksamhet för hantverket, som ej understödes av förenämnda under åttonde huvudtiteln uppförda anslag. Jag saknar därför anledning till styrka bifall till organisationens framställning, i vad den avser upptagande

till förmån för hantverksinstitutet av ett särskilt anslag å riksstatens tionde huvudtitel.

icke heller anser jag mig med hänsyn till statens allmänna besparingssträvanden kunna förorda någon höjning av det å riksstaten för nu löpande budgetår åt organisationen beviljade anslaget. Jag tillstyrker därför, att för ändamålet uppföres ett anslag till enahanda belopp som det för vart och ett av åren 1924—1927 beviljade eller 2,500 kronor.

För understödets åtnjutande torde motsvarande villkor böra gälla som de genom Kungl. Maj:ts ovannämnda beslut för år 1927 fastställda.»

Vad först angår frågan om upptagande under förevarande huvudtitel av särskilt anslag för det av Sveriges hantverksorganisation inrättade hantverksinstitutets verksamhet, har utskottet, i likhet med departementschefen och på av honom anförda skäl, ansett sig icke kunna tillstyrka det härutinnan väckta förslaget.

*Utskottets
yttrande.*

Då utskottet ej heller funnit sig böra förorda anvisandet av högre anslag till ifrågavarande organisations allmänna verksamhet än Kungl. Maj:t ifrågasatt, får utskottet sålunda hemställa,

att riksdagen må

a), med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande förslag och med avslag å herr Antonssons samt herrar Anderssons i Falkenberg och Lindqvists ovanberörda motioner, I:102 och II:93, i vad desamma avse det av Kungl. Maj:t äskade anslaget och skilja sig från Kungl. Maj:ts förslag, under de av chefen för handelsdepartementet i statsrådsprotokollet över handelsärenden den 4 januari 1928 tillstyrkta villkor såsom *bidrag till Sveriges hantverksorganisations verksamhet* under år 1928 å riksstaten för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra anslag av 2,500 kronor; samt

b) avslå förenämnda motioner, i vad de avse anslag till berörda verksamhet genom hantverksinstitutet.

32:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 35) att

dels medgiva, att Kungl. Maj:t må bemyndiga kommerskollegium att enligt de av Kungl. Maj:t senast föreskrivna grunder bevilja statsunderstöd åt hantverksmästare för utbildande av högst 75 lärlingar med utbildningstid från tidpunkt under budgetåret 1928—1929,

dels ock till befrämjande av praktisk lärlingsutbildning hos hantverksmästare för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra anslag av 17,875 kronor.

Utredningen i ämnet återfinnes å sid. 138—142 i statsrådsprotokollet.

*Befrämjande
av praktisk
lärlingsutbild-
ning hos hant-
verksmästare.*

[35.]

I enlighet med av Kungl. Maj:t därom gjord framställning anvisade 1917 års riksdag till statsunderstöd åt hantverksidkare för utbildande av lär-

lingar samt till lärlingspremier å extra stat för år 1918 ett förslagsanslag, högst, å 8,000 kronor.

Sedan kommerskollegium avgivit förslag rörande användningen av sagda anslag, fastställde Kungl. Maj:t den 2 november 1917, i huvudsaklig översensstämmelse med kollegii förslag, *dels* bestämmelser rörande statsunderstöd för utbildande av lärlingar och rörande statspremier åt dylika, *dels* ock bestämmelser rörande statsunderstöd till hantverksföreningar, anslutna till Sveriges hantverksorganisation, för utdelande av lärlingspremier.

Enligt dessa bestämmelser, vilka finnas i sin helhet intagna i det vid statsverkspropositionen till 1918 års riksdag fogade utdraget av statsrådsprotokollet över finansärenden för den 14 januari 1918, skulle statsunderstöd till mästare för utbildande av lärlingar utgå med 300 kronor för varje lärling i den ordning, att 100 kronor utbetalades vid första, 75 kronor vid andra och 50 kronor vid tredje årets slut, sedan för varje gång av ombud för Sveriges hantverksorganisation avgivits utlåtande, huruvida mästaren, för så vitt på honom ankomme, bedrivit lärlingens utbildande på ett för utbildningens fullbordande vid tredje årets slut ändamålsenligt sätt. Återstående 75 kronor skulle utbetalas, sedan styrkt blivit, att lärlingen genom avlagt prov eller på annat sätt visat sig vara utlärd i yrket. Dessutom skulle lärling, för vars utbildande mästare erhållit statsunderstöd, och vilken efter avlagt prov undfått Sveriges hantverksorganisations utlärlingsbevis, vara berättigad till en utlärlingspenning av 20 kronor, varjämte, om han i samband med tilldelandet av utlärlingsbevis jämväl fått sig tillerkänd någon av Sveriges hantverksorganisations silvermedaljer, statspremium av högst 100 kronor skulle kunna tilldelas honom. Slutligen skulle genom hantverksföreningarnas försorg utdelas särskilda så kallade lärlingspremier, för vilket ändamål understöd enligt närmare angivna grunder skulle tillkomma hantverksföreningarna.

I fråga om planen för utbildningens anordnande finnas, utöver bestämmelsen om lägst tre års lärotid, endast allmänt hållna föreskrifter. Sålunda åligger det mästaren bland annat *att* bedriva lärlingens utbildande på sådant sätt, att denne, för såvitt på mästaren beror, kan efter den föreskrivna lärotidens utgång genom prov visa sig kompetent att erhålla hantverksorganisationens utlärlingsbevis, *samt att* ställa sig till efterrättelse de anvisningar eller föreskrifter rörande lärlingsutbildningen, som av kommerskollegium eller eljest kunna komma att utfärdas.

Anslagsbeloppen till statsunderstöd åt hantverksmästare samt till utlärlingspenningar och statspremier hava utgått med synnerligen varierande belopp, beroende därpå, att anslag ej anvisats samtidigt för understöd till fullständig utbildning av en lärlingsgrupp i taget utan endast för ett läroår i sänder, att understöden ökats såväl till storlek — från 300 kronor till 400 kronor — som antal — från 50 till 75 — ävensom att de, från att till en början hava anvisats i förskott för ett läroår, sedan utgått i efterskott och successive helt avskrivits. I detta hänseende må nämnas, att an-

slagsbeloppet varierat mellan lägst 5,000 kronor för 1918 och högst 24,945 kronor för 1922. Beträffande förhöjningen med 100 kronor i det för varje lärling beräknade understödet är att märka, att detta belopp så fördelats, att de till mästaren under de tre utbildningsåren utgående bidragen ävensom det belopp, mästaren erhållit, då lärling blivit utlärd, ökats vart och ett med 25 kronor. Efter år 1922 har anslag för utbildande av *nya* lärlingsgrupper utgått först för löpande budgetår. Anvisandet av berörda anslag utgör en följd av 1926 års riksdags beslut. I enlighet med detta beslut har nämligen Kungl. Maj:t bemyndigat kommerskollegium att bevilja statsunderstöd åt hantverksidkare för utbildande av högst 75 lärlingar med utbildningstid från tidpunkt under budgetåret 1926—1927 samt förklarat, att härvid skulle gälla de förut meddelade bestämmelserna. Anvisandet av det för utbildningsverksamheten erforderliga anslagsbeloppet behövde således icke ske förrän å nu löpande budgetårs riksstat.

Den av 1926 års riksdag först tillämpade principen om bemyndigande — utan anslagsanvisning — beträffande igångsättande av utbildning av en *ny* lärlingsgrupp har följts även vid 1927 års riksdag, därvid för budgetåret 1927—1928 lämnats motsvarande medgivande som för det nästföregående budgetåret.

Understöd åt hantverksföreningar för utdelande av lärlingspremier hava utgått med följande belopp, nämligen för vart och ett av åren 1918—1921 med 3,000 kronor, för år 1922 med 4,000 kronor, för budgetåret 1923—1924 med 2,000 kronor samt för vart och ett av följande budgetår med 1,000 kronor. Det å riksstaten för budgetåret 1927—1928 anvisade anslaget till befrämjande av praktisk lärlingsutbildning hos hantverksmästare slutar å ett sammanlagt belopp av 10,375 kronor.

Vid anmälan inför Kungl. Maj:t av frågan om anslag till nu ifrågakörande ändamål för budgetåret 1928—1929 har departementschefen anfört följande:

»I enlighet med kommerskollegii hemställan bör anslag, motsvarande understöd enligt de fastställda bestämmelserna för de årsgrupper lärlingar, vilkas utbildning jämlikt medgivande av 1926 och 1927 års riksdagar redan pågår, anvisas å riksstaten för budgetåret 1928—1929.

Likaledes torde, såsom hittills varit fallet och kommerskollegium jämväl föreslagit, något belopp nu böra ställas till förfogande för att användas till understöd åt hantverksföreningar för utdelning av lärlingspremier. Det av kollegium i dylikt hänseende ifrågasatta beloppet 2,000 kronor torde emellertid böra nedsättas till 1,000 kronor eller till samma belopp, som för ändamålet utgått under de fyra senaste budgetåren.

Då jag icke heller kan tillstyrka den av kollegium gjorda framställningen om ökning av antalet lärlingar i den nya lärlingsgrupp, vars utbildning bör påbörjas under nästkommande budgetår, förordar jag, att antalet lär-

lingar i denna grupp sättes till samma antal, 75 stycken, för vilket understöd under de senaste åren utgått.»

I sammanhang med förevarande förslag har utskottet till behandling förehåft två likalydande motioner, väckta, den ena, inom första kammaren, nr 101, av herr *A. Antonsson* och den andra inom andra kammaren, nr 94, av herrar *A. Andersson* i Falkenberg och *Axel Lindqvist*, vari hemställts,

dels att riksdagen måtte medgiva, att Kungl. Maj:t må bemyndiga kommerskollegium att enligt de av Kungl. Maj:t senast föreskrivna grunder bevilja statsunderstöd åt hantverksmästare för utbildande av *utöver*, vad som av Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen under tionde huvudtiteln äskats, ytterligare högst 25 lärlingar, således tillhopa högst 100 lärlingar med utbildningstid från tidpunkt under budgetåret 1928—1929,

dels ock att riksdagen till befrämjande av praktisk lärlingsutbildning hos hantverksmästare för budgetåret 1928—1929 måtte *utöver*, vad som av Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen under tionde huvudtiteln äskats, anvisa ytterligare ett extra anslag av 1,000 kronor, således tillhopa 18,875 kronor.

Till stöd för sitt förslag hava motionärerna anfört följande:

»I skrivelse till Kungl. Maj:t den 24 augusti 1927 har styrelsen för Sveriges hantverksorganisation hemställt det täcktes Kungl. Maj:t hos riksdagen föreslå anvisandet för budgetåret 1928—1929 av ett statsbidrag å 5,000 kronor åt hantverksföreningar för utdelande av lärlingspremier samt att riksdagen måtte medgiva det Kungl. Maj:t må bemyndiga kommerskollegium bevilja statsunderstöd åt hantverksmästare för utbildande av 100 lärlingar med utbildningstid från tidpunkt under budgetåret 1928—1929 samt att understödsbeloppet per lärling måtte höjas från nuvarande 400 kronor till 500 kronor.

I utlåtande över denna hemställan har kungl. kommerskollegium i skrivelse av den 25 augusti 1927 förordat, att antalet lärlingsplatser ökas från förutvarande 75 till ovan angivna antal 100, varemot kommerskollegium icke ansett sig kunna förorda någon höjning av understödsbeloppet, även om en sådan kunde i och för sig anses befogad. Beträffande statsbidraget åt hantverksföreningar har kommerskollegium inför Kungl. Maj:t förordat, att understödsbeloppet höjes från nuvarande 1,000 kronor till 2,000 kronor. I statsverkspropositionen för innevarande år har Kungl. Maj:t emellertid föreslagit riksdagen *dels* ett bibehållande av antalet lärlingsplatser 75 stycken och *dels* ett bibehållande av tidigare statsunderstöd till hantverksföreningarna med 1,000 kronor.

I anslutning till vad sålunda förekommit tillåta vi oss anföra följande:

Lärlingsrekryteringen är en av hantverkets allra viktigaste men samtidigt också mest svårlösta frågor. Sveriges hantverksorganisation, som strävar för att stärka hantverksnäringen bl. a. genom ett höjande av yrkesskickligheten och för en ändamålsenligt bedriven lärlingsutbildning, har alltid ägnat hithörande spörsmål en livlig uppmärksamhet. Organisationens önskningsar, att en lärlingslag måtte komma till stånd att stödja en dylik utbildning, ha av olika orsaker ännu icke kunnat förverkligas. Visserligen hava statsmakterna genom speciella åtgärder, enligt beslut av 1918 års riksdag, med upprättandet av skolor avsedda för praktisk yrkesutbildning berett goda

möjligheter för de unga att även lära sig hantverksyrken. Riksdagen har jämväl godkänt s. k. verkstadsskolor, avsedda att meddela rent praktisk utbildning, men tydligt är att sådana icke kunna inrättas för alla slag av yrken och icke på alla platser i riket, så att det är icke tänkbart att de skulle kunna tillgodose hela det behov av yrkesutbildning, som förefinnes landet runt. Jämsides med de möjligheter, som dessa skolor bereda, bör därför alltfört förefinnas möjligheter för lärlingsutbildning hos hantverksmästare på dennes verkstad, men torde det nog förhålla sig så att lärlingens utbildning i viss mån kan bli lidande, därest läromästaren ej erhåller någon ersättning för det arbete och den kostnad, utbildningen medför.

Det antal lärlingar, 75 stycken, som Kungl. Maj:t upptagit i statsverkspropositionen för budgetåret 1928—1929, är emellertid nästan försvinnande litet i förhållande till det mångfaldigt större antal, som enligt sakkunnig uppskattning skulle behöva utbildas under varje år. Det skulle i själva verket leda till ganska betydande statsutgifter ifall erforderlig lärlingsutbildning skulle understödjas i full utsträckning på här ifrågavarande sätt. Ett understödjande i mindre utsträckning bidrager dock till att hålla lärlingsväsendet vid liv och torde jämväl föranleda genom exemplens makt ett större antal ungdomar att söka lärlingsutbildning, vilket i själva verket är ett livsvillkor för hantverksnäringen. Enär de under föregående år beviljade statsunderstöden för 75 lärlingar fullt tagits i anspråk och enär för innevarande budgetår antalet ansökningar redan nu överskrider detta antal, synes det oss högst behjärtansvärt att framställningen, förordad av kommerskollegium, att antalet ökas till 100, vinner riksdagens beaktande. Beträffande slutligen anslaget till hantverksföreningarna för utdelande av lärlingspremier så är beloppet 1,000 kronor alltför ringa för att göra någon verklig effektiv nytta, och blir detta belopp, om det skulle lika fördelas bland landets inemot 190 hantverksföreningar, försvinnande litet. Det synes oss sålunda även i detta avseende behjärtansvärt, att den av kommerskollegium förordade höjningen av understödsbeloppet från 1,000 kronor till 2,000 kronor beaktas.»

Vid prövning av förevarande förslag har utskottet funnit sig böra ansluta sig till vad Kungl. Maj:t föreslagit med undantag därav att, då enligt utskottets förmenande det nu anvisade beloppet å 1,000 kronor för understöd åt hantverksföreningar för utdelning av lärlingspremier för nästkommande budgetår är väl snävt tillmätt, utskottet, i likhet med kommerskollegium och motionärerna, ansett en höjning av sagda belopp väl motiverad. Utskottet får för sin del förorda, att beloppet, på sätt ifrågasatts, höjes till 2,000 kronor. Utskottet förutsätter emellertid härvid, att premier även må kunna utdelas till i vederbörande yrke utlärdade lärlingar, vars mästare icke erhållit statsunderstöd för deras utbildning. Vid bifall härtill bör det av Kungl. Maj:t äskade anslaget sålunda höjas från 17,875 kronor till 18,875 kronor.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande framställning och herr Antonssons samt herrar Anderssons i Falkenberg och Lindqvists ovanberörda motioner, I: 101 och II: 94,

*Utskottets
yttrande.*

a) medgiva, att Kungl. Maj:t må bemyndiga kommerskollegium att enligt de av Kungl. Maj:t senast föreskrivna grunder bevilja statsunderstöd åt hantverksmästare för utbildande av högst 75 lärlingar med utbildningstid från tidpunkt under budgetåret 1928—1929, samt

b) till *befrämjande av praktisk lärlingsutbildning hos hantverksmästare* för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra anslag av 18,875 kronor.

Uppehållande av den industriella standardiseringsverksamheten.

33:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 36) att såsom bidrag till uppehållande av den industriella standardiseringsverksamheten för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra anslag av 35,000 kronor.

Beträffande utredningen i ämnet får utskottet hänvisa till sid. 142—153 i statsrådsprotokollet.

[36.]

Den 27 september 1922 fastställde Kungl. Maj:t stadgar för svenska industriens standardiseringskommission, vars uppgift, bland annat, är att befordra en riktigt avvägd standardisering inom industriell produktion och teknisk verksamhet samt medverka till att härför erforderliga undersökningar och arbeten utföras ävensom att utgöra centralorganisation för standardiseringsarbetena inom landet.

Kommissionen utgöres av en av Kungl. Maj:t utsedd ordförande samt minst 18, högst 24 ledamöter. Av ledamöterna, vilka väljas för en tid av tre år, utses en av envar av cheferna för försvars-, kommunikations- och handelsdepartementen. Övriga ledamöter utses av Sveriges industriförbund, ingenjörsvetenskapsakademien, järnkontoret, svenska teknologföreningen m. fl. sammanslutningar. Kommissionens räkenskaper granskas av två revisorer, av vilka den ene utses av chefen för handelsdepartementet.

Genom beslut av Kungl. Maj:t den 23 maj 1924 tillerkändes kommissionen ett understöd av 25,000 kronor, att utgå från manufakturförslagslånefondens räntemedel med 15,000 kronor under år 1924 och 10,000 kronor under år 1925.

Vidare har riksdagen till uppehållande av den industriella standardiseringsverksamheten anvisat för budgetåret 1925—1926 ett extra anslag av 20,000 kronor, för budgetåret 1926—1927 ett dylikt anslag av 25,000 kronor och för nu löpande budgetår ett dylikt anslag av 35,000 kronor.

Rörande utbetalningen av det för sistnämnda budgetår beviljade anslaget har Kungl. Maj:t meddelat föreskrifter genom beslut den 8 april 1927, varvid föreskrivits, att ena hälften skulle utbetalas efter den 1 juli samma år och återstoden, sedan kommissionen hos kommerskollegium på ett tillfredsställande sätt styrkt, att från enskilt håll till den industriella standardiseringsverksamhetens befrämjande lämnats antingen bidrag i penningar, utfört

arbete eller annan antaglig form eller ock utfästelser om dylikt bidrag till belopp eller värde, motsvarande under budgetåret 1927—1928 minst hela statsanslaget. Vidare har stadgats skyldighet för kommissionen att senast den 1 oktober 1928 till chefen för handelsdepartementet och kommerskollegium avlämna redogörelse för kommissionens verksamhet under tiden 1 juli 1927—30 juni 1928, vilken redogörelse jämväl skulle innefatta redovisning för de lyftade anslagsmedlens användning.

Utöver nyssnämnda, av riksdagen beviljade anslag har Kungl. Maj:t såsom ytterligare understöd till uppehållande av ifrågavarande verksamhet ur manufakturförslagslånefonden anvisat för budgetåret 1925—1926 ett belopp av 10,000 kronor samt för vardera av budgetåren 1926—1927 och 1927—1928 ett belopp av 15,000 kronor att till kommissionen utbetalas under liknande villkor, som bestämts rörande utbetalningen av riksstatsanslaget.

I statsrådsprotokollet har vidare omförmäls, att Kungl. Maj:t beviljat vissa ytterligare understöd för standardiseringsarbetets befrämjande, nämligen dels såsom bidrag till resekostnader åt vissa personer för beivrande av konferenser och dylikt, dels till ersättande av utav svenska teknologföreningen förskotterade medel till täckande av svenska elektrotekniska kommitténs årsavgifter till den internationella elektrotekniska kommissionen m. m., dels ock såsom bidrag till standardiseringskommitténs deltagande i viss utställning å byggnadsområdet. Slutligen hava under femte huvudtiteln särskilda understöd utgått för arbetet med standardisering av byggnads-material.

Enligt departementschefens nu framlagda förslag skulle för nästkommande budgetår ett statsbidrag av 52,000 kronor ställas till förfogande för standardiseringsverksamhetens uppehållande. Härav skulle 17,000 kronor utgå ur manufakturförslagslånefondens räntemedel och 35,000 kronor, eller samma belopp, som för innevarande budgetår beviljats, anvisas å riksstaten.

I samband med Kungl. Maj:ts förevarande förslag har utskottet till behandling förehåft en inom andra kammaren av herr *E. Nylander* väckt motion, nr 236, vari hemställts, att riksdagen må såsom bidrag till uppehållande av den industriella standardiseringsverksamheten för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra anslag av 40,000 kronor.

I fråga om de skäl, motionären anført till stöd för sitt förslag, får utskottet hänvisa till motionen.

Vid behandlingen av frågan om statsbidrag för innevarande budgetår till uppehållande av den industriella standardiseringsverksamheten uttalade statsutskottet i sitt utlåtande nr 10, punkt 37, att utskottet, i anslutning till vad departementschefen till stöd för sitt förslag i ämnet anført, tillstyrkte, att till uppehållande av sagda verksamhet anslag av statsmedel beviljades jäm-

*Utskottets
yttrande.*

väl för nämnda budgetår. Vad anslagsbeloppet anginge, hade Kungl. Maj:t föreslagit, att detsamma skulle upptagas till 35,000 kronor, under det att motionsvis ifrågasatts, att anslaget skulle bestämmas till 25,000 kronor eller samma belopp, som beviljats för budgetåret 1926—1927. Även om utskottet hade funnit skäl föreligga för en höjning av då utgående anslag, hade dock utskottet ansett sig icke kunna förorda en så stor ökning av detsamma, som Kungl. Maj:t äskat. För visso uppskattade utskottet värdet av det arbete, som på ifrågavarande område nedlagts och alltjämt nedlades, men syntes det utskottet, att med hänsyn till den betydelse, arbetet ägde för industrien, kostnaderna borde i större omfattning än dittills bestridas av densamma. På grund härav syntes anslaget för budgetåret 1927—1928 böra begränsas till 30,000 kronor.

Kamrarna fattade olika beslut i frågan. Första kammaren biföll Kungl. Maj:ts förslag, under det att andra kammaren biföll utskottets hemställan. Genom gemensam omröstning beslöt riksdagen anvisa det av Kungl. Maj:t äskade beloppet, 35,000 kronor.

Då utskottet nu till behandling förehaft frågan om anslag till uppehållande av den industriella standardiseringsverksamheten under nästkommande budgetår, har utskottet ansett sig böra vidhålla den uppfattningen, att med hänsyn till den betydelse, standardiseringsarbetet äger för industrien, kostnaderna för verksamheten böra i större omfattning än hittills bestridas av densamma. Utskottet har emellertid med hänsyn till sistlidet års riksdags ställningstagande till utskottets då framlagda förslag ansett sig böra förorda, att för ändamålet i fråga anvisas samma belopp, som för innevarande budgetår beviljats, eller 35,000 kronor. Utskottet kan därför icke biträda det motionsvis väckta yrkandet.

Utskottet får alltså hemställa,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande förslag och med avslag å herr Nylanders ovanberörda motion, II: 236, i vad densamma skiljer sig från Kungl. Maj:ts förslag, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, såsom bidrag till *uppehållande av den industriella standardiseringsverksamheten* för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra anslag av 35,000 kronor.

34:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 37) att för verkställande av undersöknings- och försvarsarbeten å områden, som genom Sveriges geologiska undersöknings försorg äro eller kunna vardas för kronans räkning inmutade, å riksstaten för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra reservationsanslag av 70,000 kronor.

Beträffande utredningen i ämnet får utskottet hänvisa till sid. 153—159 i statsrådsprotokollet.

Under punkt 41 i tionde huvudtiteln av 1927 års statsverksproposition föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att för verkställande av undersöknings- och försvarsarbeten å områden, som genom Sveriges geologiska undersöknings försorg vore eller kunde vardas för kronans räkning inmutade, för budgetåret 1927—1928 anvisa ett extra reservationsanslag av 100,000 kronor.

I skrivelse den 26 mars 1927, nr 10 A, anmälde riksdagen, bland annat, att riksdagen bifallit Kungl. Maj:ts förberörda framställning.

I sammanhang med Kungl. Maj:ts förevarande framställning har utskottet till behandling förehaft en inom andra kammaren av herr *H. Leo* väckt motion, nr 239, vari hemställts,

dels att riksdagen ville besluta, att i Kungl. Maj:ts proposition nr 1, tionde huvudtiteln, under punkt 37 omförmält belopp måtte oförändrat utgå med 100,000 kronor, att genom Kungl. Maj:t ställas till Sveriges geologiska undersöknings förfogande på sätt, som i motiveringen till motionen angivits,

dels att ett belopp av 50,000 kronor ställes till Kungl. Maj:ts förfogande, att efter framställning av Sveriges geologiska undersökning användas till inköp av jordägarandelar i av staten inmutade fyndigheter å enskild mark i de fall, där Kungl. Maj:t finner sådant förvärv vara till fördel för staten.

Till stöd för sitt förslag har motionären anfört följande:

»Sedan år 1921 har riksdagen på framställning av Kungl. Maj:t årligen beviljat anslag för bedrivande av malmetnings-, blottläggnings- och försvarsarbeten för statens räkning inom vissa delar av Västerbottens län, det s. k. Skellefteåfältet. Arbetena ha utförts eller omhänderhafts av Sveriges geologiska undersökning, och anslaget har de två senaste budgetåren utgått med 100,000 kronor per år.

Vid avlämnande av propositionen om fortsatt anslag vid fjolårets riksdag anförde vederbörande departementschef, att 'åtskilliga av de under de senare åren av Sveriges geologiska undersökning inom Västerbottens län påträffade och för kronans räkning inmutade malmförekomsterna, även om en mera exakt uppskattning därav ännu icke är möjlig, dock representera en nationell tillgång, som med tämligen stor säkerhet kan antagas vara av ansevärt värde'.

Resultatet av de hittills nedlagda kostnaderna på dessa undersökningsarbeten kan sålunda betecknas såsom gott och ägnat att ingiva förhoppningar

Undersöknings- och försvarsarbeten å områden, som genom Sveriges geologiska undersöknings försorg äro eller kunna vardas för kronans räkning inmutade.

[37.]

om framtida avkastning. Det är att märka, att de genom statens försorg utförda malmgeologiska undersökningarna inom Skellefteåfältet jämväl kunna i viss mån tillgodogöras av de enskilda företag, som där driva gruvverksamhet, vadan de av staten nedlagda kostnaderna även på detta sätt främja gruvnäringen.

Även i år har Sveriges geologiska undersökning hos Kungl. Maj:t anhållit om avlåtande av proposition till årets riksdag om anvisande av ett reservationsanslag av 100,000 kronor för fullföljande av ovannämnda arbeten. I en senare ingiven promemoria har chefen för Sveriges geologiska undersökning närmare angivit, hur han anser detta belopp bör fördelas på olika arbetsuppgifter. *Kommerskollegium* har i avgivet utlåtande *tillstyrkt* den av geologiska undersökningen gjorda framställningen.

Emellertid har Kungl. Maj:t denna gång icke ansett sig böra upptaga ämbetsverkets, av kommerskollegium tillstyrkta framställning i annan mån, än att ett belopp av 70,000 kronor föreslås för berörda ändamål. Det begärda anslaget är således i propositionen nedprutat med 30,000 kronor. Om anledningen därtill upplyser vederbörande statsråd, att han anser de av ämbetsverket föreslagna arbetena å Vindelsgransele—Kristinebergsområdet, beräknade kosta 30,000 kronor, icke eller i varje fall icke *nu* böra komma till utförande.

Det är ur många synpunkter att beklaga, att Kungl. Maj:t utan tvingande skäl funnit sig böra föreslå en dylik beskärning av det hittills utgående anslaget. Vad särskilt beträffar utsikterna för att inom Vindelsgransele—Kristinebergsområdet göra fruktbärande upptäckter yttrar chefen för Sveriges geologiska undersökning i förenämnda promemoria bland annat följande:

'*Vindelsgransele—Kristinebergsområdet* har under sommaren varit föremål för huvudsakligen geologiska, magnetiska och elektriska arbeten. I mindre utsträckning hava i samband härmed utförts jordschaktningar. På grund av härvarande malmförande områdes stora utsträckning och beskaffenhet i övrigt återstår emellertid betydande arbeten, innan dettas praktiska betydelse är känt. — — — Malmföringens vidsträckthet och de betydande tekniska svårigheterna att upptäcka ifrågavarande malmer hava icke medgivit, att med innevarande år till buds stående medel och arbetskrafter bringa dessa undersökningar så långt, att man kan uttala sig om de ifrågavarande blyzinkmalmanledningarnas värde. Deras beskaffenhet och uppträdande synas mig dock motivera, att deras undersökande fortsattes, i första rummet genom geologiska arbeten men därjämte även genom geofysikaliska mätningar, jordrymningar och eventuellt borrhningar. Ty om t. ex. ett par nya fyndigheter av Vindelsgranseletyp upptäckas inom trakten, kunna dessa tillsammans med Vindelsgransele och Kristineberg få betydelse såsom ett självständigt malmdistrikt utan samband med de östligare Skellefteå—Norsjö—Malåfyndigheterna.'

Som man finner av denna framställning saknas ingalunda utsikter för att de kostnader, som nedläggas på en undersökning av ifrågavarande områden, skola giva goda resultat. Nu är det möjligt, att Kungl. Maj:t icke avser att helt inställa de vidare undersökningarna, utan blott låta dem anstå tills vidare. Om olägenheterna av ett dylikt uppskov yttras emellertid i promemorian:

'Om statsmakterna så skulle önska, kan naturligtvis det skisserade arbetsprogrammet reduceras, så att mindre arbeten utföras. Men jag måste understryka, att, därest staten önskar, att de ifrågavarande malmundersökningarna skola föras fram till en punkt, att större möjligheter (full säkerhet kan

naturligtvis ej vinnas) icke anses föreligga för att, efter statsundersökningarnas nedläggande, andra genom nya upptäkter inne på de åsyftade områdena skola omedelbart skörda frukterna av de hittills ernådda resultaten, då bör det skisserade programmet icke beskäras. Jag måste dessutom framhålla, att sådana undersökningar som de ifrågavarande, så länge de överhuvudtaget utföras, böra bedrivas med kraft och i relativt stor skala, om syftemålet med dem skall kunna nås. Ett fördelande av det förelagda arbetsprogrammet på lång tid med ett mindre anslag för varje år vore ägnat att göra undersökningarna både ineffektiva och vida dyrare än om de få slutföras så snabbt som möjligt.

Ett uppskov med undersökningarnas fullföljande nu skulle således enligt ämbetsverkets mening icke blott fördyra arbetet i fortsättningen utan också kunna leda till, att enskilda personer ensamt skördade frukterna av de kostnader och det arbete, staten hittills nedlagt inom detta område. Inför dylika konsekvenser måste det sannerligen till tungt vägande skäl för att motivera den nedprutning i anslaget, Kungl. Maj:t föreslår.

Några sådana skäl stå emellertid med bästa vilja icke att upptäcka. Departementschefen yttrar visserligen, att han anser de fortsatta undersökningsarbetena i främsta rummet böra koncentreras på andra områden än Vindelsgransele—Kristinebergsområdet. Detta är dock intet skäl för att undersökningen av det sistnämnda området bör avstanna, ty om blott anslag för ändamålet beviljas på sätt ämbetsverket föreslår, behöver undersökningen där icke på minsta sätt hindra eller fördröja undersökningen inom andra områden. Viktigare synes då vid ett första påseende vara departementschefens andra och sista motiv eller att fyndigheterna inom ifrågavarande område på grund av dettas avlägsna läge och avsaknad av kommunikationsmöjligheter icke på länge kunna anses bliva aktuella. Mot detta kan emellertid invändas *dels* att det är fyndigheternas omfattning och beskaffenhet som i hög grad avgör, huruvida de äro att betrakta såsom aktuella, men att detta först kan ådagaläggas vid en närmare undersökning, *dels* att det i varje fall gäller att nu fullfölja undersökningen åtminstone så långt, att man kan avgöra, huruvida staten bör inmuta och utmålslägga de gjorda fynden för att därigenom bevara dem i statens ägo.

Redan på grund av dessa så att säga lokala skäl synes medel böra beviljas för fortsatt undersökning av ifrågavarande områden. Men därtill kommer, att undersökningen överhuvudtaget av de olika, lovande fyndigheterna inom Skellefteåfältet synes böra med kraft bedrivas. Jämte staten är det förnämligast ett enskilt företag, Skellefteå gruvaktiebolag, som där i stor stil bedriver malmlätning. Såväl staten som bolaget har gjort ett flertal inmutningar, och de båda parternas fyndigheter ligga ofta tätt invid eller blandade om varandra. I syfte att skapa möjlighet till ett gemensamt exploaterande av fyndigheterna framlade Kungl. Maj:t i fjol ett förslag till avtal mellan staten och ifrågavarande gruvbolag. Detta förslag avvisades emellertid av riksdagen bland annat med den motiveringen, att 'undersökningen av ovan nämnda fyndigheter ännu icke fortskridit så långt, att något mera tillförlitligt begrepp om deras omfattning och värde kunnat vinnas'. Utan tvivel kan man härur utläsa en önskan från riksdagens sida om undersökningarnas planmässiga och snabba fullföljande. Att då föreslå en nedsättning av anslaget för undersökningarnas bedrivande förefaller mer än egenomligt.

Det behöver här blott i korthet påpekas, att inga som helst statsfinansiella skäl kräva den av regeringen gjorda nedprutningen på 30,000 kronor i an-

slaget. Den av Sveriges geologiska undersökning begärda och hittills utgående summan, 100,000 kronor, utgör omkring 0.7 procent av den inkomst från lapplandsgruvorna, som upptages i årets budgetförslag. Att åtminstone en så ringa del av statens direkta inkomster från bergsbruket användes till skapande av nya möjligheter för bergsbrukets utveckling i vårt land måste anses som ett rimligt krav. De förhoppningar om öppnandet av nya produktionskällor, som man har rätt att knyta till de fortsatta undersökningarna inom Skellefteåfältet, innebära också förhoppningar om att där kunna placera ytterligare en del av landets överskott på arbetskraft.

I samband med frågan om storleken av ifrågavarande anslag må också något beröras det sätt, varpå anslaget bör ställas till vederbörande statsorgans förfogande. Nu tillgår detta så, att Sveriges geologiska undersökning redan i början av det år, varunder anslaget får tagas i anspråk, ingår till vederbörande departementschef med en *detaljerad* arbetsplan för året. Detta förfaringssätt medför tvenne olägenheter. Dels är det svårt att på ett så tidigt stadium i detalj angiva, huru undersökningarna komma att bedrivas under sommarmånaderna, den tid under vilken arbetet på grund av sakens natur måste koncentreras. Under arbetets fortgång kunna förhållanden lätt inträffa, såsom upptäckten av nya spår och nya malmanledningar, som gör det önskvärt att i statens intresse lägga om arbetsprogrammet för året. Dels kunna också de detaljerade arbetsplaner, som ingivas, och vilka bli av officiell natur, föranleda enskilda spekulanter att gå i förväg och inmuta fyndigheter, som av geologiska undersökningen upptäckts. Om man icke anser sig kunna ställa beloppet till ämbetsverkets förfogande mot skyldighet att efteråt redogöra för användningen, bör åtminstone den i förväg framlagda arbetsplanen kunna göras högst summarisk med rätt för verket att, om anledning därtill finnes under arbetets fortgång, kunna göra avvikelser från densamma. Självfallet bör även i sådant fall lämnas en mera detaljerad redogörelse för hur anslaget använts.

Slutligen må i detta sammanhang ytterligare ett tredje spörsmål beröras. Det till Sveriges geologiska undersökning lämnade anslaget avser att 'verkställa undersöknings- och försvarsarbeten å områden, som genom Sveriges geologiska undersöknings försorg äro eller kunna vara för kronans räkning inmutade'. Anslaget är således bundet vid nu angivna, strängt begränsade ändamål. Då syftet med undersöknings- och försvarsarbetena är att upptäcka och för statens räkning förvärva malmfyndigheter, bör emellertid medel ställas till förfogande för inlösen där så anses lämpligt av jordägareandelen i fyndighet, som av staten inmutas å enskild mark. I annat fall kan, såsom nedan visas, syftemålet med denna statliga verksamhet delvis bli förfelat.

Gällande gruvlag tillerkänner som bekant jordägaren rätt att till hälften med inmutaren deltaga i bearbetandet och tillgodogörandet av fyndighet, som av annan inmutats å hans ägor. Denna sin hälftenrätt plägar jordägaren nästan undantagslöst avstå eller försälja till inmutaren redan före utmålsutläggningen.

Då nu de statliga myndigheterna sakna medel och befogenhet att för statens räkning förvärva jordägarandelen även i de fall, där detta skulle vara en god affär för staten, så inträffar, att enskilda spekulanter ha möjlighet att träffa avtal med jordägaren om överlåtelse av dennes rätt och därigenom förvärva hälftenrätten till fyndighet, som de statliga myndigheterna upptäckt och inmutat. Så har i sex fall skett med av staten inmutade och utmålslagda fyndigheter inom Skellefteåfältet.

En sådan sakernas ordning är uppenbarligen icke förenlig med den i vissa avseenden rent ekonomiska verksamhet, som staten här bedriver. Det kan icke vara lämpligt, att staten till förmån för enskilda avskär sig själv från möjligheten att fullt ut tillgodogöra sig resultatet av nedlagda kostnader och arbete. Till regeringens förfogande bör därför ställas ett belopp, avsett för inköp av jordägarandelar i av staten inmutade fyndigheter. Givetvis kan det icke bli tal om att i alla sådana fall inköpa jordägarandelen. Detta bör ske endast då de statliga myndigheterna äro så långt sig göra låter övertygade om att ett förvärv på rimliga villkor skulle vara till fördel för staten.

Huru stort belopp som för nämnda ändamål skulle erfordras är tydligen svårt att ange, enär det ju icke på förhand låter sig beräkna, vare sig hur snabbt eller till vilket belopp ett dylikt anslag kan komma att tagas i anspråk. Jag anser dock, att ett belopp av 50,000 kronor, att ställas till Kungl. Maj:ts förfogande, skulle vara tillfyllest.»

Att, i likhet med vad som skett sedan ett antal år tillbaka, anslag beviljas för verkställande av de arbeten, vartill medel av Kungl. Maj:t under förevarande punkt äskas, har utskottet funnit sig böra tillstyrka.

*Utskottets
yttrande.*

Vad beträffar storleken av det belopp, som ansetts böra utgå för ändamålet för nästkommande budgetår, har, såsom nämnts, departementschefen på anförda skäl funnit sig böra förorda, att anslagsbeloppet bestämmas till 70,000 kronor. Motionsvis har ifrågasatts, att anslaget sättes till 100,000 kronor eller samma summa, som för innevarande budgetår beviljats.

Härjämte har emellertid ock i förenämnda motion föreslagits, att ett belopp av 50,000 kronor måtte ställas till Kungl. Maj:ts förfogande att efter framställning av Sveriges geologiska undersökning användas till inköp av jordägarandelar i av staten inmutade fyndigheter å enskild mark i de fall, där Kungl. Maj:t finner sådant förvärv vara till fördel för staten.

De motiv, motionären anført till stöd för sina förslag, har utskottet funnit värda beaktande. Vad särskilt angår förslaget om ställande av medel till Kungl. Maj:ts disposition till inköp av jordägarandelar i av staten inmutade fyndigheter å enskild mark, synas utskottet de för förslaget härutinnan anförda skälen tungt vägande, och får utskottet sålunda tillstyrka medels beräkning för ändamålet i fråga. Enligt utskottets mening synes dock icke ett särskilt anslag för ändamålet böra uppföras å riksstaten, utan torde visst belopp, vars storlek utskottet anser böra bestämmas till högst 30,000 kronor, inräknas i anslaget för verkställande av undersöknings- och försvarsarbeten å områden, som genom Sveriges geologiska undersöknings försorg äro eller kunna varda för kronans räkning inmutade, att användas i överensstämmelse med vad motionären föreslagit. Detta anslag torde för den skull böra erhålla förändrad benämning och synes lämpligen kunna betecknas: »Undersöknings- och försvarsarbeten, beträffande områden som genom Sveriges geologiska undersöknings försorg äro eller kunna varda för kronans räkning inmutade m. m.»

Motionären har, såsom ovan nämnts, föreslagit, att för nu ifrågavarande ändamål måtte beviljas tillhoppa 150,000 kronor. Utskottet anser sig emellertid för sin del icke kunna förorda anvisandet av ett så högt belopp, utan synes utskottet anslaget böra begränsas till 100,000 kronor. Skulle det för inköp av jordägarandelar i av staten inmutade fyndigheter å enskild mark avsedda beloppet — helt eller delvis — icke tagas i anspråk, bör enligt utskottets mening vad som odisponerat återstår få användas för de undersöknings- och försvarsarbeten, varom fråga är.

På grund av vad sålunda anförts, får utskottet hemställa,

att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande förslag och herr Leos ovanberörda motion, II: 239, för *verkställande av undersöknings- och försvarsarbeten å områden, som genom Sveriges geologiska undersöknings försorg äro eller kunna varda för kronans räkning inmutade m. m.*, å riksstaten för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra reservationsanslag av 100,000 kronor.

Ingenjörsvetenskapsakademien.

Tekniskt-vetenskaplig forskningsverksamhet inom kraft- och bränsleområdet.

35:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 39) att för bedrivande av tekniskt-vetenskaplig forskningsverksamhet inom kraft- och bränsleområdet för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra reservationsanslag av 100,000 kronor.

Beträffande utredningen i ämnet får utskottet hänvisa till sid. 159—166 i statsrådsprotokollet.

[39.]

I en till riksdagen den 12 mars 1920 avlåten proposition, nr 307, med därvid fogat utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag lämnade Kungl. Maj:t riksdagen en närmare redogörelse för resultaten av en i anledning av skrivelse från riksdagen den 13 maj 1916, nr 128, verkställd utredning, huruvida och på vilket sätt, med synpunkt företrädesvis inriktad på upprättande av någon vetenskaplig-praktisk institution, staten skulle kunna medverka till varaktigt befrämjande av en planmässig kraft- och bränslepolitik. I samband härmed föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att till bedrivande genom ingenjörsvetenskapsakademien av tekniskt-vetenskaplig forskningsverksamhet inom kraft- och bränsleområdet såsom förslagsanslag, högst, att utgå enligt av Kungl. Maj:t fastställda närmare villkor, anvisa *dels* å tilläggsstat för år 1920 under sjunde huvudtiteln ett belopp av 150,000 kronor, därav 50,000 kronor skulle användas till inköp av apparatutrustning, *dels ock* å extra stat för år 1921 under tionde huvudtiteln ett belopp av 200,000 kronor.

Kungl. Maj:ts berörda framställning blev av riksdagen bifallen.

Vid föredragning den 9 juli 1920 av riksdagens i ämnet avlåtna skrivelse, i vad densamma avsåg det å tilläggsstat för år 1920 beviljade anslaget, godkände Kungl. Maj:t efter kommerskollegii hörande en av ingenjörsvetenskapsakademien ingiven organisationsplan för forskningarnas bedrivande. Vidare medgav Kungl. Maj:t, att sistnämnda anslag finge användas i huvudsaklig överensstämmelse med ett av akademien därom avgivet förslag. I detta hade akademien, under hänvisning till en förslaget bilagd sammanställning av »uppgifter för ett blivande svenskt bränsleinstitut», approximativt uppdelat anslagsbeloppet, i den mån det ej avsåg inköp av apparatutrustning, i mindre summor för igångsättande av förberedande undersökningar rörande några i sammanställningen upptagna spørsmål, som akademien ansåg i första rummet böra komma under behandling. Bland dessa märktes vetenskapliga undersökningar av företrädesvis teknisk natur rörande torv, skiffer och skifferprodukter samt vedkolningsprodukter ävensom tekniskt-vetenskapliga undersökningar i förening med upplysningsverksamhet i bränslebesparande syfte dels i förbränningsfrågor med särskild hänsyn till träbränslets användning, dels på ångalstringsområdet.

Beträffande anslaget å extra stat för år 1921 förordnade sedermera Kungl. Maj:t den 19 november 1920, att detsamma finge av akademien användas i huvudsaklig överensstämmelse med ett av akademien avgivet förslag, innebärande fortsättning samt i viss mån utvidgning av de under år 1920 påbörjade undersökningarna.

Även för år 1922, för första halvåret 1923 samt för samtliga följande budgetår hava till bedrivande genom ingenjörsvetenskapsakademien av tekniskt-vetenskaplig forskningsverksamhet beviljats anslag, vilka uppgått till för år 1922 200,000 kronor, för första halvåret 1923 75,000 kronor samt för vart och ett av de följande fem budgetåren 100,000 kronor. Härvid bör anmärkas, dels att anslaget vid 1922 års riksdag erhöll reservationsanslags natur, dels att i det å riksstaten för budgetåret 1924—1925 uppförda anslaget var inrymt ett understöd å 7,500 kronor till tvenne utom akademien stående personer för bedrivande av försök med oljeframställning ur alunskiffer, dels ock att beträffande det för löpande budgetår beviljade anslaget — i likhet med vad under budgetåren 1925—1926 och 1926—1927 ägt rum — förutsatts, att någon mindre del av detsamma må, om sådant befinnes lämpligt, efter Kungl. Maj:ts närmare beprövande kunna tagas i anspråk för understödjande av utom akademien stående förtjänta forskare.

Genom beslut den 27 juni 1927 har Kungl. Maj:t medgivit, att ett belopp av 90,000 kronor av det för budgetåret 1927—1928 beviljade anslaget må av ingenjörsvetenskapsakademien användas i huvudsaklig överensstämmelse med en av akademien avgiven plan.

I samband med Kungl. Maj:ts förevarande förslag har utskottet till behandling förehäft den under nästföljande punkt gjorda framställningen

*Utskottets
yttrande.*

om anvisande av fortsatt anslag för utförande genom ingenjörvetenskapsakademiens försorg av flygtekniska undersökningar.

Vid den prövning, utskottet ägnat sistberörda fråga, har utskottet ansett det vara av stort allmänintresse, att undersökningarna ifråga fullföljas, och synes detta utskottet böra ske på sätt för närvarande är fallet eller genom ingenjörvetenskapsakademiens försorg. Vad anslagsbeloppets storlek beträffar, har utskottet visserligen ansett sig böra ifrågasätta, huruvida icke anslaget bör jämväl för nästkommande budgetperiod begränsas till nu utgående belopp eller 20,000 kronor, men har utskottet efter överbäggande icke velat motsätta sig Kungl. Maj:ts förslag om en höjning av anslaget med 5,000 kronor. Utskottet vill dock härvid hava uttalat, att utskottet förutsätter, att, därest Kungl. Maj:ts i proposition nr 96 framlagda förslag om inrättande från och med budgetåret 1928—1929 av en professur i flygteknik vid tekniska högskolan samt om uppförande och inredande under budgetåren 1928—1930 av ett flygtekniskt laboratorium skulle vinna riksdagens bifall, nu berörda anslag framgent icke är erforderligt.

Vad däremot angår frågan om anvisande jämväl för nästkommande budgetår av ett anslag å 100,000 kronor för bedrivande av tekniskt-vetenskaplig forskningsverksamhet inom kraft- och bränsleområdet, har utskottet, som för visso till fulllo uppskattar värdet av denna verksamhet, likväl ansett sig böra föreslå en begränsning av anslaget i fråga. Utskottet får förorda, att anslaget bestämmas till 75,000 kronor.

Under förevarande punkt får utskottet alltså hemställa,

att riksdagen må för *bedrivande av tekniskt-vetenskaplig forskningsverksamhet inom kraft- och bränsleområdet* för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra reservationsanslag av 75,000 kronor.

*Flygtekniska
undersök-
ningar.*

[40.]

36:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 40) att för utförande genom ingenjörvetenskapsakademiens försorg av flygtekniska undersökningar å riksstaten för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra anslag av 25,000 kronor.

Utredningen i ämnet återfinnes å sid. 166—172 i statsrådsprotokollet.

På Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning har riksdagen för utförande genom ingenjörvetenskapsakademiens försorg av flygtekniska undersökningar anvisat för budgetåret 1927—1928 ett extra anslag av 20,000 kronor. Utöver berörda anslag har Kungl. Maj:t, efter kommerskollegii tillstyrkan, ställt till akademiens förfogande för utförande av vissa förberedande forskningsarbeten ett belopp av 5,000 kronor från manufakturförslagslånefonden.

Under hänvisning till vad utskottet under nästföregående punkt anfört, får utskottet hemställa,

att riksdagen må, för utförande genom ingenjörsvetenskapsakademiens försorg av *flygtekniska undersökningar*, å riksstaten för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra anslag av 25,000 kronor.

Diverse.

37:o) På grund av Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning (punkt 41) får utskottet hemställa,

Tryckningskostnader.
[41.]

att riksdagen må minska det ordinarie förslagsanslaget till *tryckningskostnader*, nu 79,996 kronor, med 77 kronor till 79,919 kronor, dock att i anslaget må göras den jämkning, som erfordras för jämnande av huvudtitelns slutsumma.

38:o) Kungl. Maj:ts har föreslagit riksdagen (punkt 42) att höja det ordinarie reservationsanslaget till kommittéer och utredningar genom sakkunniga, nu 30,000 kronor, med 20,000 kronor till 50,000 kronor.

Kommittéer och utredningar genom sakkunniga.
[42.]

Utredningen i ämnet återfinnes å sid. 173 och 174 i statsrådsprotokollet.

I riksstaten för budgetåret 1927—1928 är det ordinarie reservationsanslaget till kommittéer och utredningar genom sakkunniga — för år 1922 150,000 kronor, för första halvåret 1923 75,000 kronor, för budgetåret 1923—1924 likaledes 75,000 kronor, för budgetåret 1924—1925 60,000 kronor, för budgetåret 1925—1926 55,000 kronor och budgetåret 1926—1927 40,000 kronor — upptaget med ett till 30,000 kronor nedsatt belopp.

De direkta utgifterna å anslaget uppgingo under budgetåret 1926—1927 till 55,057 kronor 22 öre. För löpande budgetår stå till förfogande dels det å riksstaten uppförda anslaget, 30,000 kronor, dels ock en reservation från tidigare år å 26,298 kronor 51 öre, eller ett sammanlagt belopp av 56,298 kronor 51 öre. Visserligen har till följd av att en del sakkunnigberedningar antingen redan avslutat eller under loppet av innevarande budgetår komma att avsluta sin verksamhet en viss avbelastning av utgifter å anslaget väntats att äga rum. Men några av de kvarvarande beredningarna hava dock beräknats draga så avsevärda kostnader, att under löpande budgetår större delen av den nu befintliga reservationen synts komma att jämte årets anslag få tagas i anspråk.

I fråga om de kommittéer och sakkunnigberedningar, vilka, såvitt nu kunnat bedömas, komma att fortsätta sin verksamhet under budgetåret 1928—1929, har upplysningsverksamheten i ekonomiska och sociala frågor samt ut-

redningen angående industriellt rättsskydd ansetts kunna beräknas draga en årskostnad av respektive 19,000 och 18,000 kronor. Med hänsyn såväl till nödvändigheten att för det omfattande förarbetet i större handelstraktatfrågor understundom anlita jämväl utom departementet stående sakkunnig arbetskraft som ock därtill, att kostnaderna för de svenska förhandlingsdelegationerna i vissa fall bestritts och torde komma att bestridas från tionde huvudtitelns nu ifrågavarande anslag, har jämväl för sagda ändamål synts böra beräknas ett icke så oväsentligt belopp. Slutligen har ett visst belopp ansetts böra beräknas för tilläventyrs erforderliga andra sakkunnigberedningar.

Utskottets
yttrande.

Utskottet, som ansett sig böra tillstyrka Kungl. Maj:ts förevarande förslag, får hemställa,

att riksdagen må höja det ordinarie reservationsanslaget till *kommittéer och utredningar genom sakkunniga*, nu 30,000 kronor, med 20,000 kronor till 50,000 kronor.

Extra ut-
gifter.
[43.]

39:o) I enlighet med vad Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen (punkt 43) hemställer utskottet,

att riksdagen må i riksstaten för budgetåret 1928—1929 upptaga det ordinarie reservationsanslaget till extra utgifter utan angivet belopp.

Understöd
åt svensk
medborgare
eller firma
för anställan-
de av rättegång
inför
utländsk dom-
stol rörande
skadestånd
för förluster
under
världskriget.
[44.]

40:o) Beträffande Kungl. Maj:ts förslag (punkt 44) angående anslag till understöd åt svensk medborgare eller firma, som avser att vid rättegång inför utländsk domstol fullfölja talan rörande skadestånd för under världskriget i samband med beslag lidna förluster kommer utskottet att framdeles under riksdagen avgiva utlåtande; vilket utskottet skolat härigenom för riksdagen

anmäla.

Tillfällig
löneförbättring
för viss
personal inom
den civila
statsförvalt-
ningen.

41:o) Beträffande Kungl. Maj:ts förslag angående anslag dels till tillfällig löneförbättring för viss personal inom den civila statsförvaltningen (punkt 45) och dels till dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst (punkt 46) kommer utskottet att framdeles under riksdagen avgiva utlåtanden; vilket utskottet skolat härigenom för riksdagen

anmäla.

Dyrtidstillägg
åt befattnings-
havare i sta-
tens tjänst.
[45 och 46.]

Övriga ordinarie anslag.

42:o) Beträffande övriga ordinarie anslag, som i riksstaten för innevarande budgetår äro uppförda under tionde huvudtiteln, har någon ändring icke ifrågasatts. *Övriga ordinarie anslag.*

Utskottet hemställer,

att samtliga de ordinarie anslag under tionde huvudtiteln, vilka icke här ovan blivit särskilt omförmälda, må i riksstaten för budgetåret 1928—1929 uppföras med oförändrade belopp.

Stockholm den 24 april 1928.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar S. H. Kvarnzelius, A. C. Lindblad, J. L. Widell, J. Nilsson i Malmö, O. Bergqvist, J. G. Walles, C. A. Carlsson i Gävle, E. A. Hallin, C. I. Asplund, J. B. Johansson i Fredrikslund, K. E. Andersson i Eliantorp och K. A. W. Björck; samt

från andra kammaren: herrar A. Anderson i Råstock, K. V. Rydén, C. R. Jansson i Falun, S. Bengtsson i Norup, L. J. Carlsson-Frosterud, O. Olsson i Kullenbergstorp, A. Å:son Törnkvist i Karlskrona, E. Kristensson i Göteborg, B. F:son Holmgren, S. Persson i Fritorp, O. E. F. Järte och C. A. Anderson i Storegården;

med undantag därav att i behandlingen av

punkterna 34—36 deltagit herr G. Kobb i stället för herr Carlsson i Gävle,

punkterna 1—32 deltagit herr O. Isacsson i stället för herr Kristensson i Göteborg, samt

punkterna 35—42 deltagit herr J. Olofsson i Digernäs i stället för herr Bengtsson i Norup.

Reservationer:

vid *punkt 2* (kommerskollegium) av herrar *Kvarnzelius, Widell, Bergqvist, Carlsson* i Gävle, *Hallin* och *Bengtsson* i Norup, vilka ansett, att utskottets yttrande och förslag bort hava följande lydelse:

»Då man — — — — —

— — — ordinarie stat.

Såsom departementschefen — — — — —

— — — röra arbetarskyddet.

Vad först sjöfartssäkerhetslagstiftningen angår, har, på sätt departementschefen erinrat, de viktigaste förslagen på detta område slutbehandlats och utmynnat i författningsbestämmelser. Dessa författningar, av vilka en del omförmälts av departementschefen å sid. 46 i statsrådsprotokollet, hava enligt departementschefens utsago i och för sig icke visat sig böra medföra några ändringar i fråga om fartygsinspektionens nuvarande organisation. I likhet med departementschefen anser utskottet för den skull hinder med hänsyn till sagda lagstiftningsarbete icke föreligga för att till definitiv prövning nu upptaga frågan om fartygsinspektionens organiserande på ordinarie stat.

Beträffande härefter den på sin tid av 1923 års besparingskommitté verkställda utredningen rörande möjligheterna att nedbringa antalet befattningshavare inom fartygsinspektionen har vad i ärendet förekommit givit utskottet den uppfattningen, att skäl för en förändring av den centrala och lokala organisationen, på sätt kommittén ifrågasatt, icke kunna anses föreligga. En förnyad utredning av denna fråga synes utskottet ock onödig.

Vad slutligen angår spörsmålet om överflyttande från kommerskollegium till socialstyrelsen av de sjöfartssäkerhetskontrollen rörande frågor, som enbart eller i övervägande grad röra arbetarskyddet — en omständighet, som, enligt vad förut nämnts, utgjort ett av skälen för ett uppskov med fartygsinspektionens överflyttande å ordinarie stat — har utskottet funnit den i ärendet förebragta utredningen tillfyllest ådagalägga, att, även efter en ytterligare uppdelning av nu ifrågavarande kontroll, de kvarstående arbetsuppgifterna för fartygsinspektionens personal likväl måste anses vara så omfattande, att någon reducering av antalet befattningshavare inom denna inspektion icke kan ske, utan att kraven å kontrollens effektivitet eftersättas.

Utskottet har sålunda för sin del kommit till den uppfattningen, att de omständigheter, vilka hittills föranlett uppskov med uppförandet å ordinarie stat av de statliga organen för förhandskontroll å fartygs sjövärdighet, numera icke kunna åberopas såsom skäl för ett ytterligare uppskov med denna fråga. På sätt departementschefen framhållit, tala ock för en dylik åtgärd

den långa tid, varunder dessa organ varit i verksamhet, den stadga i arbetsformerna, som under den gångna tiden vunnits, och den hänsyn, som i möjligaste mån bör visas gent emot personalens berättigade intressen. Utskottet får alltså ansluta sig till Kungl. Maj:ts förslag om fartygsinspektionsorganens överförande å ordinarie stat. Härav följer, att utskottet funnit de skäl, som motionsvis anförts mot förslaget i fråga, icke kunna tillmätas avgörande betydelse. Utskottet förutsätter emellertid, att de av herr Thore i motionen II:171 framförda synpunkterna rörande den repressiva kontrollens utövande må komma att vinna behörigt beaktande.

I samband med överförandet av fartygsinspektionsorganen å ordinarie stat har Kungl. Maj:t föreslagit, att även å lokalorganen måtte tillämpas de för statsdepartementen m. fl. verk och inrättningar numera gällande avlöningsprinciperna. Häremot har utskottet icke haft något att erinra.

Vad angår den föreslagna placeringen i lönegrader av de olika befattningshavarna och de för vissa av dem ifrågasatta särskilda avlöningsbestämmelserna, har utskottet funnit sig böra biträda Kungl. Maj:ts förslag härutinnan. De framlagda förslagen till stater och beräkningen av däri ingående anslagsposter hava ej heller föranlett till erinran från utskottets sida.

Såsom av statsrådsprotokollet framgår, erfordras för upprätthållande av fartygsinspektionens verksamhet, utöver det ordinarie anslaget, ytterligare medel, dels för avlöning av de befattningshavare, som fortfarande skola vara uppförda å extra stat, dels ock för åtskilliga andra behov. Anvisandet av det härför äskade beloppet, 95,678 kronor, har utskottet ock ansett sig böra tillstyrka.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet under förevarande punkt hemställa,

I) att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å herrar Möllers m. fl. och herrar P. A. Hanssons m. fl. samt Thores ovanberörda motioner, I:183, II:319 och II:171, i vad desamma avse ordinarie anslaget till kommerskollegium,

a) från och med den 1 juli 1928 bestämma antalet ordinarie befattningshavare hos kommerskollegium på följande sätt:

Befattning	Lönegrad
1 generaldirektör, arvode enligt 5 § i avlöningsreglementet	—
6 byråchefer	B 30
1 byrådirektör och överinspektör	B 29
1 navigationsskoleinspektör	B 29
1 skeppsmättningsöverkontrollör och överinspektör	B 29
1 byrådirektör	B 28

Befattning	Lönegrad
3 förste aktuarier	B 24
4 förste byråingenjörer	B 24
1 förste byråinspektör.....	B 24
1 kamrerare	B 24
1 redaktör	B 24
4 sekreterare	B 24
1 sjötekniskt biträde	B 24
1 teknisk konsulent.....	B 24
3 aktuarier	B 21
1 byråinspektör.....	B 21
5 notarier	B 21
1 registrator	B 21
5 kansliskrivare	B 11
1 förste expeditionsvakt.....	B 7
7 kanslibiträden	B 7
5 expeditionsvakter	B 5
18 kontorsbiträden	B 4
2 skrivbiträden.....	B 2;

b) fastställa följande stat för kommerskollegium, att tillämpas från och med den 1 juli 1928:

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsanslag</i>	kronor 451,040
Vikariatsersättningar, <i>förslagsanslag</i> ...	kronor 12,300
Avlöningar till icke-ordinarie befatt- ningshavare m. m.	» 98,000
<i>Förslagsanslag</i> kronor 561,340;	

c) besluta följande särskilda bestämmelser att lända till efterrättelse beträffande vissa å kommerskollegii fartygsinspektionsbyrå anställda befattningshavare:

Byråchefen, sekreteraren, förste byråinspektören och byråinspektören å kommerskollegii fartygsinspektionsbyrå skola vara underkastade de bestämmelser, som i särskild ordning äro eller varda meddelade, rörande förbud att, utan Kungl. Maj:ts medgivande, för egen eller annans räkning driva eller hava del i eller anställning vid företag, som omfattar rederi-, skeppsbyggeri- eller sjöförsäkringsverksamhet, eller för sådant företag åtaga sig uppdrag mot ersättning eller vara anställda å fartyg;

d) medgiva, att därest nuvarande befattningshavare å kommerskollegii fartygsinspektionsbyrå den 1 juli

1928 tillträder ordinarie befattning å kommerskollegii stat, som svarar mot den av honom före sagda dag innehavda tjänsten, i fråga om hans placering i löneklass avlöningsreglementet må å honom tillämpas, som om det varit gällande under hela hans tjänstetid vid fartygsinspektionsbyrån och han varit ordinarie innehavare av sistnämnda tjänst;

samt

e) höja det ordinarie förslagsanslaget till *kommerskollegium*, nu 511,040 kronor med 50,300 kronor till 561,340 kronor.

II) att herrar Möllers och P. A. Hanssons ovanberörda motioner I: 183 och II: 319, i vad desamma avse utredning av frågan om överflyttande av vissa ärenden från kommerskollegium till socialstyrelsen, icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.»

av herrar *Andersson* i Eliantorp, *Järte* och *Anderson* i Storegården, vilka anfört följande:

»Vi anse, att den lokala fartygsinspektionens tjänstemän i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag bort uppföras på ordinarie stat, men att vederbörande byrå inom kommerskollegium skulle förbliva på extra stat. Vad angår frågan om fartygsinspektionens framtida förläggning inom statsförvaltningen, bör denna bliva beroende av de resultat, vartill 1926 års besparingssakkunnigas fortsatta utredningar kunna leda.»

vid *punkt 3* (kommerskollegii verksamhet)

av herrar *Kvarnzelius*, *Widell*, *Bergqvist*, *Carlsson* i Gävle, *Hallin* och *Bengtsson* i Norup, som under hänvisning till vad de i reservationen under punkt 2 anfört, ansett, att utskottet bort hemställa,

att riksdagen må med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å förberörda motioner I: 183 och II: 319, i vad desamma avse nu förevarande anslag till *upprätthållande av kommerskollegii verksamhet*, utöver det ordinarie förslagsanslaget, för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra anslag av 11,784 kronor.

vid *punkt 6* (fartygsinspektionen). *Samma reservanter* som under punkt 3 hava, under hänvisning till vad de i sin reservation under punkt 2 anfört, ansett, att utskottet bort hemställa,

att riksdagen må med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å förberörda motion II: 171, i vad den samma avser nu förevarande anslag,

a) förklara, att avlöningsreglementet för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, skall från och den 1 juli 1928 äga tillämpning å befattningshavare inom fartygsinspektionen;

b) bestämma antalet ordinarie befattningshavare inom fartygsinspektionen på följande sätt:

Befattning	Lönegrad
6 förste fartygsinspektörer	B 27
3 andre »	B 20
15 » »	B 18
6 kontorsbiträden	B 4;

c) godkänna följande stat för fartygsinspektionen, att tillämpas från och med den 1 juli 1928:

Avlöningar till ordinarie tjänstemän,

<i>förslagsanslag</i>	kronor 185,700
Vikariatsersättningar, <i>förslagsanslag</i>	» 2,000

Summa kronor 187,700;

d) besluta följande särskilda bestämmelser att lända till efterrättelse beträffande nedannämnda befattningshavare vid fartygsinspektionen:

Fartygsinspektör skall vara underkastad de bestämmelser, som i särskild ordning äro eller varda meddelade, rörande förbud att, utan Kungl. Maj:ts medgivande, för egen eller annans räkning driva eller hava del i eller anställning vid företag, som omfattar rederi, skeppsbyggeri eller sjöförsäkringsverksamhet, eller för sådant företag åtaga sig uppdrag mot ersättning eller vara anställd å fartyg;

i stället för vad i 21 § i avlöningsreglementet sägs om semester skall beträffande andre fartygsinspektör gälla, att sådan tjänsteman må, i den mån sådant kan ske utan hinder för göromålens behöriga gång och utan kostnad för statsverket, kunna medgivas tjänstfrihet under högst 35 dagar inom ett och samma kalenderår;

e) medgiva, att befattningshavare vid fartygsinspektionen icke må genom tillämpning av de nya avlöningsbestämmelserna vid den nya lönestaten lida minskning i den sammanlagda löneinkomst, dyrtidstillägg däri ej

inberäknat, han enligt dittills gällande bestämmelser ägt omedelbart före övergången uppbära i den befattning, han då innehade, ävensom att gottgörelse för genom övergången minskad löneinkomst skall utgå i form av personlig lönefyllnad, att av befattningshavaren tillgodonjutas i den mån han icke genom avlöningsförhöjning, vare sig i samma tjänst eller efter förflyttning till annan befattning, erhåller en löneinkomst, som uppgår till den han enligt de närmast före övergången gällande avlöningsbestämmelserna skulle hava innehaft omedelbart efter övergången; samt

f) i riksstaten under rubrik »Fartygsinspektionen» uppföra ett ordinarie förslagsanslag av 187,700 kronor.

vid *punkt 7* (fartygsinspektionens verksamhet). *Samma reservanter*, som under *punkt 3* hava med hänvisning till vad de i reservationen under *punkt 2* anfört, ansett, att utskottet bort hemställa,

att riksdagen må till *uppehållande av fartygsinspektionens verksamhet*, utöver det ordinarie förslagsanslaget, för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra anslag av 95,678 kronor.

vid *punkt 31* (understöd till Sveriges hantverksorganisation) av herrar *Kvarnzelius, Lindblad, Nilsson* i Malmö, *Bergqvist, Asplund, Johansson* i Fredrikslund och *Anderson* i Storegården, som ansett, att utskottet bort hemställa,

a) att riksdagen må i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till herr Antonssons samt herrar Anderssons i Falkenberg och Lindqvists motioner, I: 102 och II: 93, under de av chefen för handelsdepartementet i statsrådsprotokollet över handelsärenden den 4 januari 1928 tillstyrkta villkor såsom *bidrag till Sveriges hantverksorganisations allmänna verksamhet* under år 1928 å riksstaten för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra anslag å 4,000 kronor; samt

b) att riksdagen må med bifall till nyssberörda motioner såsom *bidrag till Sveriges hantverksorganisations verksamhet genom hantverksinstitutet* under år 1928 å riksstaten för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra anslag av 7,000 kronor.

vid *punkt 34* (undersöknings- och försvarsarbeten å kronans inmutade områden) av herrar *Kvarnzelius, Widell, Bergqvist, Hallin, Johansson* i i Fredrikslund, *Andersson* i Eliantorp, *Bengtsson* i Norup, *Olsson* i Kullenbergstorp, *Holmgren, Persson* i Fritorp, *Järte* och *Anderson* i Storegården, vilka ansett, att utskottets yttrande och förslag bort hava följande lydelse:

»Att, i likhet med — — — — —
böra tillstyrka.

Vad beträffar storleken av det belopp, som ansetts böra utgå för ändamålet för nästkommande budgetår, har, såsom nämnts, departementschefen på anförda skäl funnit sig böra förorda, att anslagsbeloppet bestämmes till 70,000 kronor. Motionsvis har ifrågasatts, att anslaget sättes till 100,000 kronor eller samma summa, som för innevarande budgetår beviljas. Även om utskottet icke kan förneka, att de av motionären till stöd för sitt förslag anförda motiven måste anses äga visst berättigande, har dock utskottet efter övervägande funnit sig böra ansluta sig till departementschefens ståndpunkt och får sålunda föreslå anslaget bestämmande till det belopp, Kungl. Maj:t på departementschefens tillstyrkan äskat av riksdagen. Utskottet får alltså avstyrka det motionsvis gjorda yrkandet härutinnan.

Såsom ovan nämnts, har i förberörda motion ock yrkats, att ett belopp av 50,000 kronor måtte ställas till Kungl. Maj:ts förfogande att efter framställning av Sveriges geologiska undersökning användas till inköp av jordägarandelar i av staten inmutade fyndigheter å enskild mark i de fall, där Kungl. Maj:t finner sådant förvärv vara till fördel för staten. Ej heller i denna del kan utskottet biträda motionen. Att enbart på enskild motionärs yrkande och utan att erforderlig utredning i frågan ägt rum tillstyrka medels anvisande för berörda ändamål, synes utskottet nämligen icke vara tillrådligt.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen må,

a) med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande förslag och med avslag å herr Leos ovanberörda motion, II: 239, i vad densamma avser det av Kungl. Maj:t äskade anslaget och skiljer sig från Kungl. Maj:ts förslag, för verkställande av *undersöknings- och försvarsarbeten å områden, som genom Sveriges geologiska undersöknings försorg äro eller kunna varda för kronans räkning inmutade*, å riksstaten för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra reservationsanslag av 70,000 kronor.

b) avslå herr Leos förenämnda motion, i vad densamma avser anslag för inköp av vissa jordägarandelar.»

vid *punkt 35* (tekniskt-vetenskaplig forskning inom kraft- och bränsleområdet) av herrar *Kvarnzelius, Nilsson* i Malmö, *Wallés, Asplund, Kobb, Anderson* i Råstock, *Jansson* i Falun och *Holmgren*, vilka ansett, att utskottets yttrande och förslag bort hava följande lydelse:

»Utskottet, som funnit sig böra tillstyrka Kungl. Maj:ts förevarande förslag, får alltså hemställa,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, för *bedrivande av tekniskt-vetenskaplig forskningsverksamhet inom kraft- och bränsleområdet* för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra reservationsanslag av 100,000 kronor.»

vid *punkt 36* (flygtekniska undersökningen). *Samma reservanter*, som under punkt 35 hava ansett, att utskottets yttrande och förslag bort hava följande lydelse:

»Vid den prövning, utskottet ägnat förevarande förslag, har utskottet ansett det vara ett viktigt statsintresse, att de undersökningar, varom fråga är fullföljas, och har detta syntts utskottet böra ske på sätt för närvarande är fallet eller genom ingenjörsvetenskapsakademiens försorg. Mot det äskade anslaget storlek har utskottet ej heller haft något att erinra. Utskottet vill dock hava uttalat, att utskottet förutsätter, att, därest Kungl. Maj:ts i propositionen nr 96 framlagda förslag om inrättandet från och med budgetåret 1928—1929 av en professur i flygteknik vid tekniska högskolan samt om uppförande och inredande under budgetåren 1928—1930 av ett flygtekniskt laboratorium skulle vinna riksdagens bifall, nu berörda anslag framgent icke är erforderligt.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må för utförande genom ingenjörsvetenskapsakademiens försorg av *flygtekniska undersökningar* å riksstaten för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra anslag av 25,000 kronor.»

Verkliga utgifter.

X. Tionde huvudtiteln. Handelsdepartementet.

		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
A. Departementet.			
1	Departementschefen	24,000	
2	Departementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli, <i>förslagsanslag</i>	136,800	
3	Departementets verksamhet, <i>förslagsanslag</i>		15,900
Säger för departementet		160,800	15,900
B. Centrala verk med underlydande stater.			
Kommerskollegium:			
1	Kommerskollegium, <i>förslagsanslag</i>	511,040	
2	Kommerskollegii verksamhet		56,100
3	Bergsstaten	84,800	
Sprängämnesinspektionen:			
4	Inspektionen, <i>förslagsanslag</i>	11,500	
5	Arvode åt en assistent		6,048
Statens elektriska inspektion:			
6	Inspektionen, <i>förslagsanslag</i>	31,500	
7	Arvoden åt två assistenter		12,096
8	Förhandskontroll å fartygs sjövärdighet		204,750
Undervisningsanstalter för sjöfart:			
9	Navigationsskolorna	171,000	
10	Navigationslärarkursen, <i>reservationsanslag</i>	2,200	
11	Ålderstillägg för personalen vid undervisningsanstal- ter för sjöfart, <i>förslagsanslag</i>	23,000	
		196,200	
12	Skeppsmättningskostnad, <i>förslagsanslag</i>	32,200	
Lots- och fyrväsendet:			
13	Lots- och fyrinrättningen, <i>förslagsanslag</i>	6,077,560	
14	Säkerhetsanstalter för sjöfarten, <i>reservationsanslag</i>		444,900
Patent- och registreringsverket:			
15	Patent- och registreringsverkets verksamhet, <i>reserva- tionsanslag</i> , att direkt utgå av patent- och varu- märkes- samt registreringsavgifters medel	935,700	
16	Dyrtidstillägg vid patent- och registreringsverket, <i>reservationsanslag</i> , att direkt utgå av patent- och varumärkes- samt registreringsavgifters medel		* 115,000

* Av Kungl. Maj:t föreslaget belopp, varom utlåtande framdeles kommer att avgivas.

		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
17	Kostnaderna för den överståthållarämbetet och länsstyrelserna åliggande befattning med registreringar och anmälningar till förenings- m. fl. register, <i>förslagsanslag</i>		4,000
		935,700	119,000
18	Försäkringsinspektionen: Försäkringsinspektionens verksamhet, <i>reservationsanslag</i> , att direkt utgå av bidrag till försäkringsinspektionen	118,700	
19	Dyrtidstillägg vid försäkringsinspektionen, <i>reservationsanslag</i> , att direkt utgå av bidrag till försäkringsinspektionen		* 13,000
20	Statens provningsanstalt, <i>förslagsanslag</i>	310,300	
	Säger för centrala verk med underlydande stater	8,309,500	855,894
C. Handel och sjöfart.			
1	Handelshögskolan i Stockholm		40,000
2	Exportstipendier, <i>reservationsanslag</i>		20,000
3	Auktoriserade handelskamrar i riket		24,000
4	Svenska handelskamrar i utlandet		55,000
5	Sveriges allmänna exportförening		20,000
6	Internationell byrå i Bryssel för handelsstatistik, <i>förslagsanslag</i>		800
7	Ersättning åt sjömanshusen		162,000
8	Läkarundersökning av sjöfolk, <i>förslagsanslag</i>		35,000
9	Arvoden åt två dispaschörsassistenter		4,000
10	Internationell patrulleringstjänst i norra Atlanten, <i>förslagsanslag</i>		9,500
11	Drift- och underhållskostnader för statens isbryarfartyg, <i>förslagsanslag</i>		300,000
	Säger för handel och sjöfart		670,300
D. Bergsbruk, industri, hantverk och slöjd.			
1	Reseunderstöd åt personer, som önska i främmande länder förvärva ökad insikt och skicklighet i vad till bergshandlingen hör, <i>reservationsanslag</i>	4,000	
	Befrämjande av slöjderna: Befrämjande i allmänhet av slöjderna:		
2	Manufakturernas befrämjande	4,000	
	<i>Reservationsanslag:</i>		
3	Reseunderstöd åt arbetare i de särskilda näringsyrkena	15,000	

* Av Kungl. Maj:t föreslaget belopp, varom utlåtande framdeles kommer att avgivas.

		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
4	Reseunderstöd åt idkare av hantverk och annan mindre industri	5,400	
5	Reseunderstöd åt verkmästare och förmän inom industri och hantverk	7,100	
6	Reseunderstöd åt teoretiskt och praktiskt bildade tekniker, som icke ägna sig åt bergshanteringen	7,500 35,000	
	Befrämjande av hemslöjden:		
7	Befrämjande av hemslöjden	15,000	
8	Föreningen för svensk hemslöjd	8,000	
9	Svenska slöjdföreningen	10,000	
		39,000	
		54,000	18,000
10	Arvoden åt torvingenjörer m. m.		30,700
11	Sveriges hantverksorganisation		2,500
12	Befrämjande av praktisk lärlingsutbildning hos hantverksmästare		18,875
13	Industriella standardiseringsverksamheten		35,000
14	Undersöknings- och försvarsarbeten å områden, som genom Sveriges geologiska undersöknings försorg äro eller kunna varda för kronans räkning inmutade m. m., <i>reservationsanslag</i>		100,000
	Säger för bergsbruk, industri, hantverk och slöjd	58,000	205,075
E. Ingenjörsvetenskapsakademien.			
1	Ingenjörsvetenskapsakademien	40,000	
2	Tekniskt-vetenskaplig forskningsverksamhet inom kraft- och bränsleområdet, <i>reservationsanslag</i>		75,000
3	Flygtekniska undersökningar		25,000
	Säger för ingenjörsvetenskapsakademien	40,000	100,000
F. Diverse.			
1	Ålderstillägg, <i>förslagsanslag</i>	5,000	
2	Rese- och traktamentspenningar, <i>förslagsanslag</i>	45,000	
3	Skrivmaterialier och expenser, ved m. m., <i>förslagsanslag</i>	85,000	
4	Tryckningskostnader, <i>förslagsanslag</i>	79,919	
5	Kommittéer och utredningar genom sakkunniga, <i>reservationsanslag</i>	50,000	
6	Extra utgifter, <i>reservationsanslag</i>	—	
7	Understöd åt svensk medborgare eller firma, som avser att vid rättegång inför utländsk domstol fullfölja talan rörande skadestånd för under världskriget i samband med beslag lidna förluster, <i>förslagsanslag</i>		* 20,000

* Av Kungl. Maj:t föreslaget belopp, varom utlåtande framdeles kommer att avgivas.

		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
8	Tillfällig löneförbättring för viss personal inom den civila statsförvaltningen, <i>förslagsanslag</i>		* 42,000
9	Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst, <i>för- slagsanslag</i>		* 950,000
	Säger för diverse	264,919	1,012,000
	Summa	8,833,219	2,859,169

* Av Kungl. Maj:t föreslaget belopp, varom utlåtande framdeles kommer att avgivas.